

Ongewenst profileren

Onderzoeksrapportage van [redacted] en
[redacted] HBO-Focus, Politieacademie, gepubliceerd 5 mei
2014

e

Ongewenst profielen

Onderzoeksrapportage van [REDACTED],
[REDACTED] en [REDACTED], HBO-
Focus, Politieacademie, gepubliceerd 5 mei
2014

Vanuit welk
referentiekader komen
politiestudenten bij het
maken van selecties en
keuzes tot ongewenst
profielen in de
uitoefening van hun
politietoek?

Ongewenst profielen

Ongewenst profileren

Onderzoek naar ongewenst profileren onder studenten van de Politieacademie aan de Donauweg te Amsterdam

Opdrachtgever

[REDACTED] Politieacademie

Advies & Coaching

[REDACTED] Politieacademie

Adviseur

[REDACTED] Politieacademie

Examencommissie

[REDACTED] Politieacademie

[REDACTED] Politieacademie

[REDACTED] Politieacademie

Studenten/onderzoekers

[REDACTED] Politie Noord Holland

[REDACTED] Politie Amsterdam

[REDACTED] Politie Noord Holland

Inhoudsopgave

Ongewenst Profileren	_____	
Inhoudsopgave	_____	3
Voorwoord	_____	5
1. Introductie	_____	6
1.1 Aanleiding	_____	6
1.2 Afbakening	_____	7
1.3 Eigen rol onderzoekers (experimenter bias)	_____	8
2. Probleemstelling en relevantie	_____	10
2.1 Wat is profileren binnen de opsporing?	_____	10
2.2 Wat is etnisch profileren?	_____	11
2.3 Wat is ongewenst profileren?	_____	11
2.4 Eerder onderzoek: De controle van marsmannen en ander schorriemorrie	_____	12
2.5 Wat zijn de gevolgen van ongewenst profileren?	_____	12
2.6 Politieke agendering en maatregelen tegen ongewenst profileren	_____	13
2.7 Doelstelling	_____	13
2.8 Onderzoeksvraag	_____	14
3. Methode van onderzoek	_____	15
3.1 Literatuuronderzoek	_____	15
3.2 Kwalitatief onderzoek	_____	15
3.3. Onderzoekstheorie	_____	16
3.3.1 Opzet en uitvoering semi-gestructureerde-interviews	_____	16
3.3.2 Methode tussentijdse analyse	_____	19
3.3.3 Controle-interviews	_____	19
3.4 Betrouwbaarheid en validiteit	_____	19
4. Analyse en uitkomsten onderzoek	_____	23
4.1 Analyse I interviews klas zonder parktijkervaring	_____	23
4.2 Analyse II interviews klas met praktijkervaring	_____	27
5. Conclusie	_____	31
5.1 Beeldvorming	_____	31
5.2 Groepsdruk	_____	32

6. Aanbevelingen	33
7. Geraadpleegde bronnen	37
Verklarende woordenlijst	39
Bijlagen	40
Bijlage 1 Interviewschema interviews	40
Bijlage 2 Controle-vragenlijst	45
Bijlage 3 Citaten in verband met de analyse	47

Voorwoord

"Tijdens de rellen in 2011 sprak de Britse premier Cameron van een "gebroken samenleving" die aan diggelen werd geslagen door relschoppers zonder sociaal besef. Maar volgens de betrokken jongeren heeft de overheid zelf geen besef van sociale verhoudingen. In hun buurt ervaren ze een gebrek aan interesse van faciliterende instanties en een overmatige interesse van controlerende instanties. Het vertrouwen in een overheid die al haar burgers evenredig representeert en respecteert is al lang verdwenen bij hen (Bron: Joop Opinions.nl, Ervaren onrecht kan leiden tot rellen)".

Voor u ligt onze scriptie 'ongewenst profileren'. Dit rapport is het resultaat van ons studieonderzoek ter afsluiting van het 2^e studiejaar van de opleiding HBO-Focus. Terugkijkend op de periode waarin wij aan dit onderzoek hebben gewerkt, kunnen wij zeggen dat wij gaandeweg, zeg maar, verslaafd zijn geraakt aan het onderwerp. Het heeft een hoog gehalte: "Ik zie ik zie, wat jij niet ziet, rara wat is dat?" Dát, beste mensen, is de kern van ongewenst profileren. Net als bij een verslaving is er sprake van een gevoel van beloning. Degene, die het wél ziet of de moeite neemt om het te leren zien, die ziet het in ene overall: in de kantine, op de televisie, in gesprekken tussen collega's en bij de uitvoering van onze dagelijkse werkzaamheden. Wij zien dit desondanks als positief, want pas als je het ziet in z'n pure vorm, dan ontstaat als vanzelf de behoefte om er ook iets aan te doen; niet alleen bij jezelf, maar ook bij anderen. *"Wat geweldig dat niemand ook maar één moment hoeft te wachten met het verbeteren van de wereld."* (Citaat van Anne Frank, *Joods vluchteling en schrijfster 1929-1945*). Gaandeweg ontwikkelden wij dan ook een vorm van dwangmatigheid in deze verslaving ten aanzien van degenen, die ongewenst profileren. Zo riep één van ons na het afnemen van een interview spontaan: "Ho! Stop! Die politiestudent mag nog niet de deur uit. Ik heb hem namelijk nog niet bekeerd! Ik moet hem nog iets leren!" Het is net als 'dwangmatige' rokers die bij het opsteken van een sigaret alweer aan de volgende denken.

De onderzoeksrapportage, die voor u ligt, geeft een goed beeld van de stand van zaken rond ongewenst profileren binnen de groep politiestudenten. Als onderzoekers presenteren wij materiaal, waar we van kunnen leren en waar we concreet mee aan de slag kunnen. Dit onderzoek geeft letterlijk te denken, maar daar mag het niet bij blijven. Om ons politieonderwijs en ons werk aan te laten sluiten op een wereld, die steeds multicultureler wordt, moeten we succesvol kunnen putten uit ál het talent binnen onze organisatie. Talent, dat we nota bene zelf vormen en opleiden. Het is aan u om maatregelen tegen ongewenst profileren in het beleid te verankeren. Wij hopen van harte, dat deze rapportage u daartoe inspireert en motiveert.

Wij danken onze moedige opdrachtgever voor het in ons gestelde vertrouwen. Tot slot bedanken wij alle politiestudenten, leerkrachten, coaches en onze adviseur voor hun deelname en bijdrage.

Amsterdam, 21 mei 2014

1. Introductie

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de aanleiding en opzet van het onderzoek.

1.1 Aanleiding

Medio 2013 publiceerde Amnesty International een literatuurstudie over etnische selectie bij de politie waarin dat aannemelijk wordt gemaakt. Amnesty International, stelde dat het een feit is, dat agenten selectief kijken en huidskleur daarbij structureel een belangrijke rol speelt. Dit onderzoek geeft een verontrustend beeld van de dagelijkse keuzes die politieagenten maken als zij tijdens hun werk personen controleren. Vanuit de media was buitengewone aandacht voor dit onderwerp en het houdt de gemoederen nog steeds bezig.

Tijdens één van onze lesdagen als student van het HBO-focus programma, aan de politieschool te Amsterdam, zagen wij in de kantine een bord staan met de tekst "Deze ruimte is uitsluitend bestemd voor docenten en medewerkers van de politieacademie". Dit bord was gesitueerd in de hoek van de kantine voor je het laatste gedeelte van de ruimte betreedt. Dit gedeelte is verder slechts door een zitbank gescheiden van de rest. Op de tweede verdieping van het gebouw is een bord met dezelfde tekst opgehangen op de deur van de ruimte, waarin de koffieautomaat zich bevindt.

Ogenschijnlijk was het bordje niets bijzonders, doch naar onze mening een subtiele vorm van profileren. Immers, rang en stand heeft niets te maken met het nuttigen van een lunch.

Gedurende onze lunch kwam hierdoor het onderzoek van Amnesty International naar etnisch profileren ter sprake en de effecten die politiecontroles op burgers kunnen hebben.

'Etnisch profileren' is een vorm van discriminatie en daardoor in strijd met mensenrechten. Het vertrouwen in de politie wordt erdoor geschaad en dat maakt de criminaliteitsbestrijding minder effectief, stelt Amnesty in het in oktober 2013 verschenen rapport" (Bron: Amnesty International (2013). Rapport: *Gelijkheid onder druk: de impact van etnisch profileren*).

We spraken onder meer ook over ervaringen, waarbij niet de etnische achtergrond van burgers een rol speelt, maar overig onderscheid tijdens selecties wordt gemaakt op basis van de in die wijk ervaren problematiek. Bijvoorbeeld een jeugdige veelpleger wiens naam door politiemensen steeds als verdachte wordt genoemd, zelfs wanneer hij door detentie niet eens het in de wijk gepleegde feit kon plegen. Profileren is dan niet zozeer etnisch, maar mogelijk wel ongewenst. Wij besloten om de volgende dag plaats te nemen in de ruimte achter het bord om erachter te komen of en welke reacties dit zou oproepen.

De volgende dag tijdens onze lunch, in het door het bord gescheiden gedeelte van de kantine, werden wij gewoon opgenomen in de aldaar geldende sociale context. Wij waren op dat moment in burger gekleed en om die reden niet op onze rangonderscheidingstekens te beoordelen en wij zien er qua uiterlijk ouder uit als de gemiddelde politiestudent.

Dit riep bij ons de vraag op of de tekst op het bord überhaupt gepaard gaat met een uitgesproken onderscheid tussen docenten/medewerkers en studenten. Voorts, wanneer er inderdaad sprake is van zo'n onderscheid, wat doet deze manier van selectie dan met het referentiekader van politiestudenten? Daarop volgend hebben wij tijdens verschillende pauzes, random gekozen, zo'n vijftien politie studenten gevraagd naar hun ervaringen en beleving bij het bord in de kantine en de koffieruimte en op welke wijze zij in hun werk selecteren tijdens de uitoefening van de politietaak.

Uit de verkregen antwoorden kwam naar globaal naar voren, dat:

- zij tijdens hun de uitoefening van hun politietaak selecteren op basis van uiterlijk van een burger of het uiterlijk van de auto waarin de burger rijdt. Daarnaast leek er verschil te zitten in de manier van selecteren afhankelijk van de problematiek van de wijk waarin de studenten hun praktijkstages uitvoeren.
- zij de ruimten waar een bord hangt niet betreden omdat het niet mag. Zij verklaarden, dat zij worden weggestuurd, wanneer zij zich daar in uniform met de rangonderscheiding van een student bevinden. Voorts verklaarden zij, dat je in het begin van je carrière dat soort dingen beter uit je hoofd kan laten, omdat er vast iemand is die zal onthouden dat jij als student het bordje hebt genegeerd. Eén van de studenten verklaarde: "Wanneer ik straks klaar ben met school en een hogere rang heb, dan ga ik dat ook bij studenten doen."

Uit al deze vragen en antwoorden, die bij ons nog meer vragen oproepen, werd ons onderzoek geboren naar ongewenst profileren door politiestudenten.

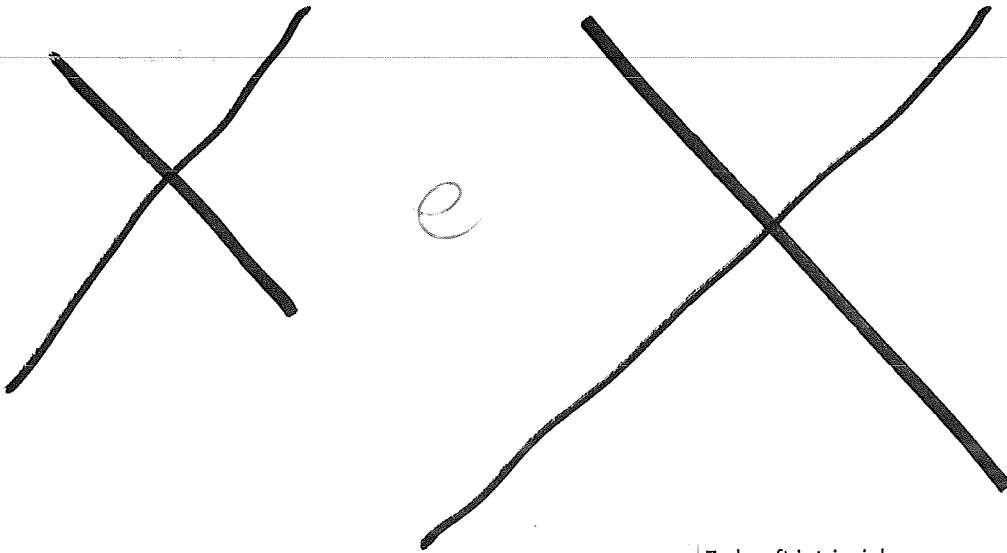
1.2 Afbakening

Ongewenst profileren is een veelomvattend onderzoeksveld. Bij de afbakening van het onderzoek is bepaald om alleen onderzoek te doen naar het referentiekader van politiestudenten. Immers, als nieuwe instroom zijn zij de komende decennia bepalend voor de ontwikkeling van de (Nationale) politie en gaan zij een stempel drukken op de interne politiecultuur. Voor de start van het

onderzoek hebben wij bepaald alleen onderzoek te verrichten op de opleidingslocatie van de politieschool aan de Donauweg in Amsterdam. Op deze locatie worden politiestudenten opgeleid voor verschillende eenheden in het land.

Voor het onderzoek betekent de uiteindelijke deelname aan het onderzoek, te weten 14 respondenten en 4 respondenten middels controle-interviews, dat het onderzoek een realistisch beeld geeft over het referentiekader van alle politiestudenten. Zie hieromtrent hoofdstuk 3: 'Methode van onderzoek'.

1.3 Eigen rol onderzoekers (experimenter bias)

Ze heeft intrinsiek een voorliefde voor alles wat met gedrag van mens en dier te maken heeft en volgde de afgelopen tien jaar bij verschillende instituten onderwijs over ethologie (gedragsbiologie) en zoöantropologie (relaties tussen dier en mens). Zij is van mening dat bewustwording over (eigen) gedrag noodzakelijk is om uiteindelijk in samenspraak met anderen te komen tot gewenste cultuurveranderingen. Dat bepaalt ook haar kijk op het onderwerp ongewenst profileren. "Je gaat het pas zien als je het door hebt" (Citaat van Johan Cruijff).

X

e

X

Over ongewenst profileren stelt zij: 'Als we niet meer toenadering tot bewoners zoeken en onvoldoende de dialoog aangaan en onvoldoende open staan om van hen te leren, ontstaat een groot verschil in de belevingswereld van die bewoners en dan met name in die van jongeren en de politie. Er zijn perioden in mijn politieloopbaan geweest, waarbij ik dagelijks in gesprekken met bewoners werd geconfronteerd met het onrecht, de uitsluiting, de boosheid en het leed, dat ongewenst profileren veroorzaakt. Laten we er mijn zijn allen voor zorgen, dat wij een politie zijn en blijven voor iedereen'.

X

e

X

'Ongewenst profileren leidt in mijn optiek tot spanning, onbegrip en kwaliteitsverlies. In onze tak van sport mag er geen sprake zijn van het maken van onderscheid, wat ten koste gaat van adequate en effectieve opsporing. Ik denk dat je in onze huidige samenleving anders een kloof genereert, die onoverbrugbaar wordt'.

2. Probleemstelling en relevantie

Hoe komen we tot de probleemstelling en wat is daar de relevantie van:

De relevantie van dit onderzoek ligt vooral in het verder ontwikkelen van beleid om bewustzijn te vergroten met als doel om daarmee ongewenst profileren onder politiestudenten tegen te gaan. Zoals onder 1.2 gesteld zijn de politiestudenten als nieuwe instroom de komende decennia bepalend voor de ontwikkeling van de (Nationale) politie en gaan zij een stempel drukken op de interne politiecultuur. Met dit onderzoek hopen wij ten aanzien van deze groep een bijdrage te leveren, middels inzichten omtrent het ontstaan en de keuzes bij profileren.

De probleemstelling waar het onderzoek zich door zal laten leiden luidt:

Vanuit welk referentiekader komen politiestudenten bij het maken van selecties en keuzes tot ongewenst profileren in de uitoefening van hun politietaak?

Eerst worden een aantal begrippen verhelderd in verband met het belang voor dit onderzoek om tenslotte (2.6) tot onze onderzoeksvraag te komen.

2.1 Wat is profileren binnen de opsporing?

Profilering ten behoeve van criminaliteitsbestrijding is een opsporingsmiddel waarbij politie en justitie een vaste reeks karakteristieken gebruiken om personen te identificeren waarvan aannemelijk is dat zij strafbare feiten plegen.

“Criminaliteitsprofilering” is een geaccepteerd en wettig rechtshandhavingmiddel, ontwikkeld om de middelen die politie en justitie ten dienste staan zo efficiënt mogelijk te gebruiken. Door analyse van de aard van een strafbaar feit, en de manier waarop het is uitgevoerd, kan een passend daderprofiel worden opgesteld ter ondersteuning van het politieonderzoek. Klassieke voorbeelden hiervan zijn profielen van seriemoordenaars of drugskoeriers. Zolang de profielen die de politie gebruikt zijn gebaseerd op objectieve factoren waarvan statistisch is aangetoond dat zij belangrijke indicatoren zijn van criminele activiteiten, is profilering ten behoeve van de opsporing rechtmatig. Het gebruik van daderprofielen heeft niet geleid tot publieke controverse, hoewel veel criminologen vraagtekens zetten bij hun doeltreffendheid. (Bron: *European Network Against Racism, Fact Sheet 40 (2009), Etnisch profileren*).

2.2 Wat is etnisch profileren?

"Etnisch profileren" wordt gedefinieerd als het gebruik door politie-, veiligheids-, immigratie- of douanebeambten van generalisaties met betrekking tot ras, etniciteit, godsdienst of nationaliteit als reden voor verdenking bij het aansturen van discretionaire politieacties. In plaats van te kijken naar individueel gedrag of objectief bewijs (Bron: European Network Against Racism, Fact Sheet 40 (2009), Etnisch profileren).

Het komt het duidelijkst naar voren in beslissingen van politieagenten wie zij staande houden voor identiteitscontrole, ondervraging, fouillering en soms arrestatie. Etnisch profileren kan ook worden gebruikt om databanken digitaal te doorzoeken op potentiële daders van terroristische misdrijven, of bij het richting geven aan surveillance- of anti-radicaliseringsbeleid. Hoewel etnisch profileren geen nieuwe tactiek is, lijkt het gebruik ervan te zijn toegenomen tijdens de nasleep van de terroristische aanslagen op New York (2001), Madrid (2004) en Londen (2005). Uit onderzoek is gebleken dat politieagenten in heel Europa al geruime tijd gebruik maken van generalisaties met betrekking tot ras, etniciteit, godsdienst of nationaliteit ten behoeve van het inwinnen van informatie bij minderheidsgroeperingen.

Etnisch profileren is in strijd met het rechtsprincipe van gelijke behandeling of eerlijk proces en is een vorm van rassendiscriminatie die volgens internationaal recht verboden is (Bron: European Network Against Racism, Fact Sheet 40 (2009), Etnisch profileren).

2.3 Wat is ongewenst profileren?

Ongewenst profileren is profilering waarbij sprake is van toepassing van generalisaties van een vaste reeks karakteristieken als reden voor verdenking bij het aansturen van discretionaire politieacties, in plaats van te kijken naar individueel gedrag of objectief bewijs.

Wij veronderstellen dat het fenomeen profileren zich niet alleen voordoet op basis van de etnische achtergrond, maar te allen tijden wanneer één persoon meerdere, bewuste of onbewuste, ervaringen heeft met een bepaald type subject. De opbrengst van deze ervaringen kunnen leiden tot meer focus ten gunste of ten nadele van dat type subject. Met deze veronderstelling menen wij dat er een basis is voor een bredere term dan de veel gebruikte term "etnisch profileren" in overige onderzoeken naar profileren. Wij hebben gekozen voor de introductie van de term ongewenst profileren binnen dit onderzoek. Het etnisch profileren, maakt onderdeel uit van het bredere begrip ongewenst profileren. De bovenstaande definitie hebben wij hiertoe zelf opgesteld. De verschillende typen subjecten waarmee de politie in aanraking komt hangt volgens ons samen met de inrichting van het werkgebied van één politieambtenaar. Om die reden zal het per gebied verschillen in welke mate er binnen de verschillende landsdelen sprake is van ongewenst profileren bij verschillende type subjecten.

2.4 Eerder onderzoek naar etnisch profileren: De controle van marsmannen en ander schorriemorrie

In oktober 2012 presenteerde de politie Amsterdam-Amstelland het onderzoek 'De controle van marsmannetjes en ander schorriemorrie'. Dit onderzoek, in opdracht van de politie Amsterdam-Amstelland uitgevoerd door Sinan Çankaya, geeft een beeld van de dagelijkse keuzes die politieagenten maken als zij tijdens hun werk personen controleren.

De hoofdconclusie van het onderzoek is dat politieagenten zich baseren op onderbuikgevoelens, uiterlijke kenmerken en stereotype beelden van mogelijke verdachten. Dat geldt met name ten aanzien van jonge Marokkaanse Nederlanders, donkere mannen en Oost-Europeanen. Zij worden eerder staande gehouden door de politie. Çankaya onderscheidt in zijn onderzoek vijf resultaten ('hits') van proactief politiewerk: aanhouden, stukmaken, muteren, bekeuren en vergroten van de legitimiteit van de politie. Voorts onderscheidt Çankaya drie categorieën agenten: de boevenvanger, de handhaver en de pragmaticus. Over de pragmaticus stelt Çankaya: "De pragmaticus kenmerkt zich door maatwerk te leveren. Deze groep lijkt zich het best aan te passen aan de uiteenlopende situaties, waarin de straatagent zich bevindt. Pragmatici vinden alle genoemde 'hits' van belang. Opvallend is dat ze een alternatieve en weinig genoemde 'hit' voorstellen: het vergroten van het vertrouwen van groepen in de politie."

2.5 Wat zijn de gevolgen van ongewenst profileren?

De manier waarop politieagenten omgaan met het publiek, geeft een krachtig signaal over gedeelde waarden in de maatschappij, en ieders plek in die maatschappij. Wanneer de politie mensen eerlijk en met respect behandelt, bevestigt ze dat mensen gelijkwaardig zijn, en volwaardige leden van de samenleving. Ervaringen met onrechtvaardige politiebehandeling en met veronderstelde vooroordelen, creëren daarentegen niet alleen wantrouwen jegens de politie, maar dragen ook bij aan een breder gevoel van buitensluiting. Leden van (etnische) minderheidsgroeperingen krijgen het gevoel dat wat ze ook doen, ze altijd tweederangsburgers zullen blijven—eenvoudigweg omdat ze er 'niet Nederlands uitzien'. Van politieagenten, als rechtshandhavers, wordt verwacht dat ze neutraal en eerlijk opereren. Agenten die, bewust of onbewust, handelen op basis van stereotypen of generalisaties, nemen afstand van het fundamentele principe van de rechtsstaat: dat hun beslissingen gebaseerd moeten zijn op objectieve informatie over individueel gedrag, en niet op huidskleur of religie. Wanneer het publiek herhaaldelijk ziet hoe mensen die zichtbaar tot een etnische minderheidsgroep behoren door de politie worden staande gehouden en gefouilleerd, gaan ze ervan uit dat de politie correct handelt en dat deze individuen dus gevaarlijk of crimineel zijn. Dit draagt bij aan het op discriminerende manier stereotyperen en stigmatiseren van hele groepen mensen, en voedt een breder racisme en xenofobie in de maatschappij (Bron: *Amnesty International (2013). Rapport: Gelijkheid onder druk: de impact van etnisch profileren*).

2.6 Politieke agendering en maatregelen tegen ongewenst profileren

De Minister van Veiligheid en Justitie, de heer I.W. Opstelten laat op 14 november 2013 in een brief aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal onder meer weten:

Op 29 oktober jongstleden maakte Amnesty International het rapport 'Proactief politietoedren vormt risico voor mensenrechten, etnisch profileren onderkennen en aanpakken' openbaar. Van de politie wordt verwacht dat zij door proactief en informatiegestuurd optreden, probeert criminaliteit vroegtijdig te voorkomen en te ontmoedigen. Politietoedren op basis van objectieve criteria is toegestaan. Dat houdt in het gericht en proactief optreden aan de hand van een combinatie van bepaalde selectiecriteria, zoals eigenschappen, gedragingen of kenmerken van verdachten (zoals onder meer leeftijd, kledingstijl, werkwijze). Binnen de politie is voortdurend aandacht voor het selecteren op basis van objectieve criteria. In de basisopleiding van de politie is de module Multicultureel Vakmanschap voor iedereen verplicht. De politie bevordert informatiegestuurd werken op alle terreinen van het politiewerk. Daarnaast zijn er specifieke trainingen en themabijeenkomsten, zoals een studiemiddag van de politie in samenwerking met de Anne Frankstichting op 21 november aanstaande. Ook in het dagelijks werk wordt er uitvoerig aandacht aan besteed. In het wetgevingsoverleg is gesproken over onderzoeken in Amsterdam en Den Haag. Het onderzoek naar etnisch profileren in Amsterdam is eind vorig jaar afgerond. De uitkomsten zijn opgenomen in het rapport van Amnesty International. Het onderzoek in Den Haag wordt momenteel uitgevoerd door de universiteit van Leiden met medewerking van het gezag. Dit onderzoek zal in het voorjaar beschikbaar zijn. Ik treed hierover in overleg met de lokale driehoek van Amsterdam en Den Haag. Ik zal ook samen met de politie en het gezag in gesprek gaan met Amnesty International en de andere onderzoekers over hun ideeën voor een betere aanpak van etnisch profileren. Over de resultaten van een en ander informeer ik u per brief in het voorjaar van 2014. In mijn brief zal ik ook aangeven of ik aanvullend onderzoek nodig acht, en welke (aanvullende) maatregelen ik tref om etnisch profileren verder tegen te gaan.

2.7 Doelstelling

Het is niet onze bedoeling om het onderzoek van Çankaya 'dunnetjes' over te doen. Uit zijn onderzoek welke onder meer wordt onderbouwd met diepte-interviews met citaten van agenten, blijkt dat politiemensen etnisch en dus ongewenst profileren.

Wij hebben ons onderzoek gericht op de nieuwe instroom van politiemedewerkers: de politiestudenten, die in opleiding zijn aan de opleidingsschool van politie aan de Donauweg te Amsterdam. Wij onderscheiden hierin twee groepen politiestudenten:

Groep 1. Politiestudenten, die net met de opleiding zijn begonnen en nog geen praktijkervaring hebben.

Groep 2. Politiestudenten, die bijna klaar zijn met de opleiding en waarvan de studenten reeds meerdere praktijkstages hebben doorlopen.

Ons doel is inzicht krijgen in de gedachten, meningen, motivaties, beweegredenen, opvattingen, denkbeelden, normen en waarden, kortom: het referentiekader van de beide groepen deelnemers, welke bepalend is voor de selectie en keuzes die men maakt bij het controleren van mensen.

Dit is van belang om te kunnen bepalen of, hoe en wanneer ongewenst profileren in de ontwikkelingsfase van politiestudenten gestalte krijgt. Is dit reeds bij de start van de opleiding het geval of ontstaat dit aan de hand van de praktijkervaringen en beïnvloeding door ervaren collega's tijdens de stages? Met deze gegevens willen wij de politieacademie meer inzicht verschaffen, om hiermee te bepalen tijdens welk deel van de politieopleiding er educatie gegeven kan worden ten behoeve van de bewustwording over het fenomeen 'ongewenst profileren'. Onze wens is hiermee bij te dragen aan het leerproces over dit fenomeen binnen de politieorganisatie en daarmee ongewenst profileren tegen te gaan.

2.8 Onderzoeksvraag

Wij gaan onderzoek doen naar het referentiekader en de ontwikkeling daarvan bij politiestudenten om te kunnen bepalen of, hoe en wanneer ongewenst profileren in de ontwikkelingsfase van politiestudenten gestalte krijgt. Wij doen dit aan de hand van een groep onervaren en een groep ervaren politiestudenten. Hiertoe hebben wij de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Vanuit welk referentiekader komen politiestudenten bij het maken van selecties en keuzes tot ongewenst profileren in de uitoefening van hun politietaak?

3. Methode van onderzoek

Om de probleemstelling zo nauwkeurig mogelijk te kunnen beantwoorden, wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de keuze van methoden van onderzoek. Hierin beargumenteren wij waarom wij voor deze methoden hebben gekozen.

Er is gebruik gemaakt van een aantal onderzoekstypen- en methoden om een antwoord te kunnen geven op de probleemstelling.

3.1 Literatuuronderzoek

Het onderzoek is gestart met een literatuuronderzoek. Binnen dit literatuuronderzoek is gezocht naar literatuur die hulp kon bieden bij het beantwoorden van de hoofdvraag. De scriptie staat in het teken van ongewenst profileren door politiestudenten, daarom is het van belang te weten:

- wat onder profileren wordt verstaan (zie 2.1),
- wat onder ongewenst profileren wordt verstaan (zie 2.3),
- of en hoe gewenst en ongewenst profileren binnen de politie plaatsvindt (zie 2.4),
- wat de gevolgen daarvan zijn voor personen, die hiermee worden geconfronteerd (zie 2.5),
- hoe er maatschappelijk gezien wordt aangekeken tegen profileren en ongewenste profilering door de politie (zie 2.5),
- de politieke agendering hiervan (zie 2.6),
- welke maatregelen de politie op dit gebied neemt (zie 2.6).

Door het raadplegen van de literatuur is inzicht verkregen in het huidige beleid van de politie en andere organisaties die zich met dit onderwerp bezig houden. Daarnaast is er informatie verkregen over de gewenste verwachtingen voor de toekomst op het gebied van profileren door de politie.

3.2 Kwalitatief onderzoek

Na het literatuuronderzoek is kwalitatief onderzoek onder politiestudenten verricht. Na overleg met onze adviseur is door ons bewust gekozen voor kwalitatief onderzoek. Als er meer diepgaande informatie nodig is (bijvoorbeeld waarom men een bepaalde mening heeft of waarom iemand handelt zoals hij handelt) wordt kwalitatief onderzoek sterk aanbevolen (Bron: Wat is onderzoek?, Verhoeven, N.).

De methode die hiervoor gekozen en gebruikt is, zijn semi-gestructureerde-interviews, ook wel halfgestructureerde-interviews genoemd. Bij semi-gestructureerde-interviews liggen niet alleen de onderwerpen, maar ook de belangrijkste vragen vast. Het 'doorvragen' ligt meestal niet vast,

hoewel er soms wel voorbeelden van doorvragen worden gegeven. Je laat je in zo'n gesprek inspireren door hetgeen de geïnterviewde zegt, maar houdt wel in de gaten dat alle vragen aan bod komen (Bron: Ben Baarda e.a. (2013). Basisboek kwalitatief onderzoek).

Door het voeren van semi-gestructureerde-interviews kan doorgevraagd worden naar achterliggende gedachten, meningen en motivaties, kortom: het referentiekader.

3.3 Onderzoektheorie

Ontwikkelingsbenadering (individu)

In de ontwikkelbenadering veronderstelt men dat mensen zelf in staat zijn invloed uit te oefenen op hun omgeving. De werkelijkheid is eerder subjectief dan objectief en mensen streven ernaar hun omgeving naar de eigen hand te zetten. Kennis ontstaat wanneer één of meerdere personen gedreven en enthousiast zijn om een bepaald thema aan te pakken en het hen lukt informeel anderen hierin mee te nemen (Bron: Sprenger, C. (2008). 'Innovatie leerpraktijken' Lerend vermogen in de frontlinie)

Sprenger is van mening dat wij vooral moeten benadrukken wat er goed gaat. Door teveel aandacht te schenken aan zaken die niet goed gaan, verliezen mensen de motivatie om zich verder te ontwikkelen. De nadruk in dit onderzoek ligt vooral op de factoren die leiden tot succes in het tegengaan van ongewenst profileren door politiestudenten, want juist als men de focus op de succeselementen legt, motiveert dit de wil om zich verder te ontwikkelen.

Triangulatie

Triangulatie wil zeggen, dat je je interpretaties niet wilt laten afhangen van slechts één waarneming, maar op zoek gaat naar aanvullend 'bewijs'. Dat kan zijn in de vorm van een andere onderzoeker, die het materiaal bekijkt en interpreteert, maar ook in de vorm van een ander, aanvullend materiaal (zoals observaties in aanvulling op interviews) of zelfs het op verschillende manieren bevragen van een bepaald thema in een interview (Bron: Ben Baarda e.a. (2013). Basisboek kwalitatief onderzoek)

3.3.1 Opzet en uitvoering semi-gestructureerde-interviews

De gegevens voor het onderzoek worden verzameld met behulp semi-gestructureerde interviews met 2 onderzoeksgroepen:

Groep 1. Politiestudenten, die net met de opleiding zijn begonnen en nog geen c.q. nauwelijks praktijkervaring hebben.

Groep 2. Politiestudenten, die bijna klaar zijn met de opleiding en waarvan de studenten reeds meerdere praktijkstages hebben doorlopen.

Ieder groepslid voerde interviews uit. Zo kon elk groepslid inzicht krijgen in de beweegredenen en motivatie van de deelnemers. Alle geïnterviewden hebben qua leeftijd een dwarsdoorsnede. Deze politiestudenten volgen allen hun opleiding aan de Politieacademie aan de Donauweg in Amsterdam. Hiervoor is gekozen, omdat deze groep direct ressorteert onder onze opdrachtgever, zijnde de Politieacademie op deze locatie. De interviews zijn afgenomen op een vertrouwde locatie, namelijk aan de opleidingslocatie Donauweg en op de locatie, waar de deelnemers hun stage volgden. Het voordeel hiervan was dat de locatie bekend is voor de deelnemers, waardoor ze zich op hun gemak voelden. Om een persoonlijk gesprek met de deelnemers te voeren, hebben we gebruik gemaakt van de aparte ruimtes aan de Donauweg. Op de stagelocaties is voor dit doel tevens gebruik gemaakt van aparte ruimten.

Door middel van semi-gestructureerde-interviews bij beide groepen konden we doorvragen naar de motivatie en beweegredenen van de deelnemers, teneinde een betrouwbare indicatie en een zo volledig mogelijk beeld te krijgen. Voor de aanvang van de interviews is aan de geïnterviewden een korte uiteenzetting gegeven van het doel van het onderzoek. Omwille van de validiteit van het onderzoek is door ons bewust gekozen voor slechts een korte uiteenzetting, teneinde de deelnemers op voorhand niet te beïnvloeden in hun antwoorden. Aan alle geïnterviewden is aan het eind van het interview gevraagd, wat zij onder profileren verstaan. Dit, met uitzondering van de controle-interviews. Vrijwel alle deelnemers gaven aan niet te weten, wat de betekenis van profileren is.

Tijdens het onderzoek wordt er voorts gevraagd om praktijkvoorbeelden te schetsen, zodat de uitspraken meer valide zijn. Voor het voeren van de interviews is gebruik gemaakt van een interviewschema; dit schema is opgenomen in de bijlagen. Een interviewschema is een script met voorschriften voor wat de interviewer moet doen. In het meest gestructureerde geval, dat van de vragenlijst, bestaat dat script uit de volledig uitgeschreven vragen en antwoordcategorieën, plus alles wat de interviewer ter instructie en toelichting mag zeggen. In minder gestructureerde interviews is het script een wat vager plan van aanpak voor de interviewer, in het minst gestructureerde geval een brede open vraag en de instructie verder zo goed mogelijk door te vragen tot je weet wat je weten wilt (Bron: <http://www.leidenuniv.nl/fsw/psychologielexicon/index.php3-c=260.htm>).

Een deel van de vragen uit het onderzoek van Çankaya zijn door ons als basis voor de interviewschema's gebruikt. De andere en aanvullende vragen hebben wij zelf opgesteld. Ons interviewschema is onderverdeeld naar 6 categorieën. Door deze op te nemen, kunnen feiten en meningen van verschillende politiestudenten worden geanalyseerd. De interviewschema's voor de semi-gestructureerde interviews zijn zodanig opgesteld, dat uit de antwoorden een patroon te

herkennen is. Voorts zijn de schema's voor deze interviews zodanig opgesteld, dat tegengestelde antwoorden opvielen, waardoor we de deelnemer daar op door konden vragen. We hebben een vraag vanuit verschillende invalshoeken laten terugkomen. Dit, om oppervlakkige en sociaal-wenselijke antwoorden te voorkomen. Deze methodiek heet triangulatie. De interviews zijn aanvankelijk afgenomen onder 7 onervaren politiestudenten en 7 ervaren politiestudenten. Voor elke groep is een apart interviewschema opgesteld:

- *Eerste onderzoeksgroep: Politiestudenten, die net met de opleiding zijn begonnen en nog geen c.q. nauwelijks praktijkervaring hebben.*

Er zijn van 7 van deze politiestudenten interviews afgenomen. Op het moment van het onderzoek zijn deze 7 allen in opleiding en verdeeld onder 2 klassen.

- *Tweede onderzoeksgroep: Politiestudenten, die bijna klaar zijn met de opleiding en waarvan de studenten reeds meerdere praktijkstages hebben doorlopen.*

Er zijn van 7 van deze politiestudenten interviews afgenomen. Op het moment van het onderzoek zijn deze 7 allen in opleiding in verschillende klassen.

Het totaal aantal respondenten is gaandeweg ons onderzoek toegenomen. We hebben interviews afgenomen, totdat we een compleet beeld hadden. Wij hebben er bewust voor gekozen om de interviews in burgerkleding af te nemen en niet in politie-uniform. Dit, omdat wij de rol van onderzoeker hebben en om te voorkomen, dat de rangonderscheidingstekens aanleiding voor de geïnterviewde vormen om sociaal wenselijke antwoorden te geven.

Als onderzoekers hebben wij een West-Europees uiterlijk. Bij ons allen ontstond de indruk, dat het feit dat wij politiecollega's zijn en dit aan de deelnemers uitspraken, leidde tot meer openheid bij de geïnterviewden. Deze veiligheid om open te zijn, kwam herhaaldelijk in opmerkingen van deelnemers naar voren, zoals: "je weet toch hoe het gaat", "je weet toch wat ik bedoel" en "je kent en snapt het toch." De politiestudenten uit beide groepen is gevraagd hun opvattingen, meningen, visies en voorbeelden te beschrijven. Hierbij is tevens verzocht aan te geven wat hun rol is geweest tijdens de door hun genoemde voorbeelden.

Aangezien een persoonlijk interview niet langer dan 40 minuten moet duren (*Bron: BOA Beleidsinformatie, Onderzoek en Advies (2008/05), Handleiding onderzoek & statistiek*), is er gestreefd om iedere politiestudent aan de hand van een interviewschema van 6 categorieën zijn of haar opvattingen, meningen, beelden c.q. visies en voorbeelden en ervaringen met betrekking tot profileren te beschrijven. Na elk door de politiestudent gegeven voorbeeld is gevraagd om aan te geven welke eigenschappen, opvattingen, vaardigheden of bekwaamheden, visie of beeld volgens hen bepalend is voor het voorbeeld c.q. incident.

3.3.2 Methode tussentijdse analyse

Nadat de interviews met de politiestudenten waren verwerkt, is de inhoud van de interviews door ons met elkaar vergeleken. Wij hebben dit gedaan door eerst elk voor zich samenvattend te coderen. Bij samenvattend coderen lees je eerst een heel segment door en probeer je te verwoorden wat de kern is van wat er in dat segment wordt gezegd in relatie tot het onderzoeksonderwerp. De kernwoorden van deze samenvatting vormen dan de codes die bij het segment horen (Bron: Ben Baarda e.a. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek*). Vervolgens hebben we elkaars interviews en aantekeningen becommentarieerd, conform de triangulatie-methodiek.

3.3.3 Controle-interviews

Om deze gegevens te valideren zijn vervolgens, na de aanvankelijke 14 interviews, weer 2 ervaren en 2 onervaren politiestudenten geïnterviewd. Zij zijn bevraagd aan de hand van een controlevragen-lijst; deze lijst is opgenomen in de bijlage 2. Omwille van validiteit hebben wij de laatste 4 respondenten middels controle-interviews gevraagd naar hun mening over de voorlopige interviewconclusies. Zij konden aangeven in hoeverre de onderzoeker de bevindingen tot dan toe juist had geïnterpreteerd.

3.4 Betrouwbaarheid en validiteit

Onderzoeksgegevens zijn betrouwbaar naarmate ze minder van toeval afhangen. Toevalligheden kunnen gelegen zijn in: de onderzoeker, de dataverzamelmethode en de onderzoekssituatie (Bron: Ben Baarda e.a. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek*). De beschrijving van de onderzoeksmethode en het analyseproces maakt het voor de lezer mogelijk na te gaan hoe de onderzoeker te werk is gegaan. Dit biedt inzicht in de betrouwbaarheid van de werkwijze.

Betrouwbaarheid

Bij kwalitatief onderzoek speelt de onderzoeker een grote rol met betrekking tot de betrouwbaarheid. Bij kwantitatief onderzoek wordt vertekening van de onderzoeksresultaten voorkomen door de rol van de onderzoeker te minimaliseren. Een dergelijke minimalisering is bij kwalitatief onderzoek niet wenselijk, omdat de inbreng van de onderzoeker zoals gezegd essentieel is. In kwalitatief onderzoek wordt dan ook niet getracht de rol van de onderzoeker uit te schakelen, maar wordt vertekening van de onderzoeksresultaten tegengegaan door die rol zo zichtbaar mogelijk te maken. Betrouwbaarheid wordt meestal onderscheiden in interne en externe betrouwbaarheid. Met interne betrouwbaarheid wordt bedoeld op een mogelijke vertekening van de onderzoeksresultaten door de invloed van een individuele onderzoeker. Het gaat hierbij om controleerbaarheid. Omdat bij kwalitatief onderzoek de individuele onderzoeker per definitie invloed heeft, is dit criterium vooral van toepassing wanneer verschillende onderzoekers binnen hetzelfde onderzoek werken. In die situatie is het belangrijk dat verschillende

onderzoekers dezelfde resultaten verkrijgen, bijvoorbeeld bij de codering van interviewfragmenten: hoe weet de lezer of verschillende onderzoekers deze op dezelfde manier hebben gecodeerd, of wat daarbij eventuele verschillen waren? Met de term externe betrouwbaarheid wordt geduid op de herhaalbaarheid (repliceerbaarheid) van het onderzoek als geheel: zou iemand anders hetzelfde onderzoek over kunnen doen en dan dezelfde resultaten verkrijgen? Voor de beantwoording van deze – meestal theoretische – vraag is het minstens noodzakelijk dat het artikel expliciete informatie verschaft over de gebruikte methoden, de positie van de onderzoekers en de context van het onderzoek. Een procedure om een eventuele herhaalbaarheid te garanderen is de audit trail: alles wat zich gedurende het onderzoek heeft afgespeeld dient op zo'n manier gedocumenteerd te worden dat voor derden inzichtelijk (te maken) is op welke wijze de onderzoeksgegevens verkregen zijn. Ook het primaire onderzoeksmateriaal, zoals interviewtranscripten en observatieprotocollen, moet in principe voor derden toegankelijk zijn. (Bron: <http://www.henw.org/archief/volledig/id2715-waardering-van-kwalitatief-onderzoek.html>).

Interne betrouwbaarheid

Met betrekking tot de rol van de onderzoeker merken wij het volgende op: Juist, daar wij alle drie al jarenlang werkzaam zijn als politiemedewerkers, zijn wij ons bewust van mogelijke vooringenomenheid. Zo'n vooringenomenheid bestond bijvoorbeeld in het feit dat wij allen het gebruik van ongewenst profileren afkeuren (een besef dat essentieel is om er bewust afstand van te kunnen nemen ten gunste van de objectiviteit van onszelf als onderzoeker). In dit onderzoek is er voorts voor gekozen de interviews zoveel mogelijk in de voor de respondent veilige omgeving te houden. Derhalve zijn de interviews in de opleidingsschool aan de Donauweg gehouden en in een enkel geval op de stagelocatie. Om eventuele beïnvloeding van de mening of de situatie van de politiestudent te voorkomen, zijn de interviews gehouden zonder dat hierbij medestudenten of anderen aanwezig waren.

Voorts hebben wij bewust gekozen voor burgerkleding in plaats van het dragen van een uniform tijdens de afname van de interviews om sociaal-wenselijke antwoorden te voorkomen. Wij zijn ervaren interviewers maar onervaren onderzoekers. Mogelijk, dat hierdoor niet alle informatie uit de interviews even bruikbaar en nuttig was.

Voorts kan door het gebrek aan interviewervaring in wetenschappelijke context bepaalde informatie zijn misgelopen. Met het oog hierop hebben als onervaren onderzoekers bewust gekozen voor semi-gestructureerde interviews. Deze methode bood ons namelijk middels een vragenlijst houvast tijdens het afnemen van de interviews. De analyse en daarmee de interpretatie van de interviews is door alle drie de onderzoekers verricht, hetgeen de interne betrouwbaarheid vergrootte. We hebben, zoals gesteld, elkaars interviews en aantekeningen becommentarieerd, conform de triangulatie-methodiek.

Uiteindelijk hebben wij middels onderlinge consensus gezamenlijk onze onderzoeksresultaten, conclusies en aanbevelingen geformuleerd. Tot slot merken wij op, dat we ten aanzien van eventuele aanbevelingen in dit onderzoek bij aanvang nauwelijks een beeld hadden. Alleen een aanbeveling in de zin van aandacht aan dit onderwerp besteden binnen het politie-onderwijs was voor de hand liggend.

Externe betrouwbaarheid

De stappen in ons onderzoeksopzet hebben wij in dit document nauwkeurig omschreven. De gebruikte interviewschema's zijn als bijlage toegevoegd. Het gebruik van een zo nauwkeurig mogelijke registratie van de interviews, waarbij gewerkt werd met nauwkeurige aantekeningen, die de letterlijke uitspraken van de respondenten weergaven, is tevens een belangrijk hulpmiddel geweest. Op de eerste plaats heeft het bijgedragen aan een nauwkeurige registratie van de interviews. Ten tweede heeft dit bijgedragen aan het ontwikkelen van betere interviewvaardigheden. Ongeveer 2/3 van de interviews is direct op een laptop verwerkt. Alle andere interviews zijn binnen 24 uur uitgetypt. Dit maakte reflectie op en verbetering van de interviewvaardigheden mogelijk.

Validiteit

Het begrip validiteit duidt zoals gezegd op de aan- of afwezigheid van systematische vertekeningen. Interne validiteit wordt ook wel opgevat als de mate waarin de methoden en technieken van onderzoek ervoor zorgen dat de resultaten en onderzoekconclusies ook werkelijk het beoogde verschijnsel betreffen. Oftewel, heeft men inderdaad datgene onderzocht wat men beweert te hebben onderzocht? Een vertekening kan in kwalitatief onderzoek bijvoorbeeld optreden wanneer een onderzoeker selectief aantekeningen maakt van observaties, zonder dat hij zich van deze selectiviteit bewust is. Ook het – bijvoorbeeld uit tijdgebrek – negeren van voorbeelden die voorlopige conclusies tegenspreken, kan een vertekening van resultaten geven. Om de validiteit van een kwalitatief onderzoek te kunnen beoordelen dient een artikel daarom informatie te geven over potentiële bronnen van vertekening (Bron: <http://www.henw.org/archief/volledig/id2715-waardering-van-kwalitatief-onderzoek.html>).

Interne validiteit

De analyse en daarmee de interpretatie van de interviews is, zoals reeds gesteld, door alle drie de onderzoekers verricht. Samen hebben wij besloten om de uitslag van het interview van 1 van de 7 'onervaren' politiestudenten in het geheel te uit te sluiten. In het interview van betrokkene kwam namelijk naar voren, dat hij reeds jarenlang politie-ervaring had opgedaan als surveillant, hetgeen de verkregen data om die reden onbruikbaar maakte. Om de validiteit nog verder te vergoten, hebben wij de laatste 4 respondenten middels controle-interviews gevraagd naar hun mening over de voorlopige interviewconclusies. Zij konden aangeven in hoeverre de onderzoeker de bevindingen tot dan toe juist had geïnterpreteerd. Eventuele miscommunicatie en -interpretatie tijdens het interview is met deze methode gereduceerd.

Komen de verkregen data overeen met wat zich in de praktijk voordoet? Deze vraag kan gesteld worden met het oog op de geldigheid van de resultaten. In dit opzicht is een kwalitatieve benadering reden voor het aannemen van voldoende geldigheid. Dit omdat de data bestaan uit de mening en ervaringen van de respondenten. Hiermee biedt het de garantie dat de verzamelde data overeenkomen met de praktijksituatie.

Daarbij is voor een zo nauwkeurig mogelijke registratie van de interviews gewerkt met nauwkeurige aantekeningen, zowel geschreven als direct op de laptop ingevoerd, welke de letterlijke uitspraken van de respondenten weergaven.

Externe validiteit

De resultaten van dit onderzoek voldoen in redelijke mate aan de eisen van externe validiteit. De steekproef is aselekt. Een steekproef (opzet) is aselekt als hij geen "voorkeur" heeft voor bepaalde soorten individuen, met andere woorden: wanneer elk individu dezelfde kans heeft om getrokken te worden, ongeacht zijn eigenschappen (Bron: Ben Baarda e.a. (2013). Basisboek kwalitatief onderzoek).

Vier onervaren respondenten zijn 'random' gekozen uit een beginnersklas met onervaren politiestudenten. Bij de aanvang van ons onderzoek hebben wij geprobeerd om via tijdsafspraken met de docent van deze beginnersklas, gefaciliteerd te worden in het afnemen van ons interview. Al gauw bleek, dat dergelijke afspraken met de docent moeilijk haalbaar waren, omdat deze specifieke klas slechts weinig lesuren had, waarin de respondenten door de docent uit de klas 'gemist' konden worden. De overige respondenten zijn 'random' gekozen, doordat ze door ons zijn aangesproken in de 'koffiehoek' dan wel de rookruimte van de opleidingslocatie aan de Donauweg. Ook zijn aselekt studenten betrokken op hun stageplaats waarbij de vraag in welk gedeelte van hun opleiding zij zaten bepalend was voor deelname. Het bleek sneller en eenvoudiger om op deze wijze respondenten te selecteren.

4. Analyse en uitkomsten onderzoek

Hieronder worden de in de interviews verkregen data beschreven en wordt er een verslag gedaan van de analyse. Voorts komen hierin de uitkomsten van het onderzoek naar voren middels de factoren, die het referentiekader van de politiestudenten beïnvloeden.

Tijdens de eerdergenoemde mondelinge sessie kwamen we samen op de navolgende categorieën c.q. codes: 1. onderzoekende en onbevooroordeelde opstelling, 2. media, 3. privé-ervaringen (buiten de politie), 4. open en leerbare houding, 5. politie-praktijkervaringen, 6. ervaren collega's, 7. briefing, 8. selectie op basis van gevoel, 9. bepaalde focus-categorieën (zie Analyse pagina 29). Tot slot benoemen we punt 10. onrechtmatig gebruik Wegenverkeerswet, omdat dit een opvallend en al tijdens hun opleiding door de ervaren politiestudenten vaak genoemd fenomeen is, welke naar onze mening een uitingsvorm is van ongewenst profileren.

De analyses van de data worden uitgewerkt per categorie c.q. code. Per categorie worden in dit hoofdstuk telkens 4 relevante citaten opgesomd. Dit beperkte aantal hanteren wij om de leesbaarheid te vergroten. Echter, wij zijn van mening dat deze beperkte opsomming in het belang van de leesbaarheid geen recht doet aan ons onderzoek. Om die reden hebben we de andere relevante citaten van deze analyse als bijlage (bijlage 3) aan dit document toegevoegd. Wij adviseren de geïnteresseerde lezer om kennis van die betreffende bijlage te nemen.

In dit hoofdstuk komen op de eerste plaats de resultaten van de groep geïnterviewde onervaren politiestudenten aan bod en aansluitend de resultaten van de geïnterviewde groep ervaren politiestudenten. De analyse begint met een korte introductie van de groep politiestudenten.

4.1 Analyse I onderzoek klas zonder of nauwelijks praktijkervaring

Op het moment van het onderzoek zijn alle 7 de onervaren politiestudenten in opleiding aan de politieschool aan de Donauweg in Amsterdam. 1 daarvan bleek wel eerdere politie-ervaring te hebben en is om die reden uitgesloten van de analyse. 5 politiestudenten zijn man en 1 is vrouw en zij variëren in leeftijd tussen de 20 en 50 jaar. De vooropleiding varieert van VMBO, tot HBO

3 van de 6 hebben eerder opgedane werkervaring buiten de politie. 4 van de 6 zijn autochtoon en 2 van hen hebben een niet-westerse achtergrond. 2 hebben helemaal geen praktijkervaring binnen de politie en 4 hebben slechts een maand snuffelstage gehad, waaromtrent zij zelf verklaren, dat dit slechts 2,5 week effectief straatwerk betrof.

Onderzoekende en onbevooroordeelde opstelling

De onervaren politie-studenten stellen zich overwegend open en onbevooroordeeld op. Dit komt onder andere naar voren in uitspraken als: "iemand zijn afkomst zegt niets over het plegen van strafbare feiten in principe", "ik ben geen hokjesdenker", "afkomst is niet relevant en uiterlijk van

iemand zegt niets over het contact dat je kunt opbouwen” en “ik kijk naar gedrag.” Geconcludeerd kan worden, dat men zich wel bewust is van de verschillende vooroordelen in de maatschappij, maar dat men zich deze vooroordelen nog niet eigen heeft gemaakt. Deze groep geeft aan zich wel bewust te zijn van het feit, dat anderen er vooroordelen op na houden. De individuele oordeelsvorming speelt in dit stadium van de opleiding nog een sterke rol. Enkele relevante citaten:

- Buitenlandse kentekens zijn niet per definitie relevant. We hebben ook heel veel toeristen in de regio. Iemand zijn afkomst zegt niets over het plegen van strafbare feiten in principe.
- Ik ben geen hokjesdenker. Ik heb niets met of tegen een bepaalde groep mensen. Een uiterlijk zegt niets over de strafbare feiten. Ik heb met alle soorten en type mensen gewerkt. mijn overtuiging is dat deze dingen los van elkaar staan.
- In de praktijk ga ik iemand aan de kant zetten bij overtredingen en of technische staat van een voertuig. Anders kan je de hele dag wel iedereen aan de kant zetten. Het moet wel zinvol zijn.
- Ik vind het niet oké wanneer er niet meer gekeken wordt naar feiten maar alleen naar uiterlijk. Dat kan echt niet.

Laten zich leiden door media

Deze groep laat zich overwegend leiden door de media. Onervaren politiestudenten refereren vaker dan ervaren collega's aan voorbeelden uit de media, wanneer hen naar hun beeldvorming en daaruit vloeiende opvattingen wordt gevraagd. Dit lijkt logisch, immers zij kunnen zich nog niet baseren op politiepraktijkvoorbeelden. Hun referentiekader is nog niet door de politiepraktijk beïnvloed. Enkele relevante citaten:

- Ik heb geen bepaalde bevolkingsgroep waarbij ik een beeld heb, dat zij zich met criminaliteit bezighouden. In het geval van de Oostblokkers komt dat puur door mijn eigen ervaring die ook nog een bevestigd wordt door de media bijvoorbeeld.
- Ik heb een beeld bij Marokkanen en Antillianen, die zich naar mijn mening met criminaliteit bezig houden. Je ziet ze altijd wel weer terugkomen op televisie, in de media, Opsporing Verzocht en in de sociale media. Kijk maar naar de juwelier dit weekend.
- In de media staat de afgelopen jaren dat er veel last van Oostblokkers is, die diefstallen plegen.
- Ik denk dat er op elke groep wel een gebruiksaanwijzing hangt. Ik zou niet weten hoe ik in contact moest komen. Ze lijken mij gewelddadig, ook gevoed door wat ik uit de media haal.

Laten zich leiden door privéervaringen (opgedaan buiten de politie)

Deze groep laat zich overwegend leiden door eigen opgedane ervaringen. Bij deze groep valt op, dat zij vaak refereren aan voorbeelden uit eerdere ervaringen buiten de politie. Ook hier geldt, dat dit logisch lijkt omdat zij zich immers nog niet kunnen baseren op politiepraktijkvoorbeelden. Onder meer ervaringen vanuit hun woonomgeving, vriendenkring en ervaringen opgedaan op eerdere werkplekken buiten de politie. In alle voorbeelden komt naar voren, dat zij putten uit zowel media als eigen, persoonlijke ervaringen. Enkele relevante citaten:

• Bij mij in het dorp zijn er die moeite hebben met de positionering in de maatschappij. Ja, ze zorgen dat het stereotype overlast gevende Marokkaan in stand wordt gehouden. Ze houden zich als groep (vijf á tien personen) op bij plekken waar dit normaal niet wordt gedaan. Verder hebben ze provocerend gedrag bij bv. supermarkten, waar ze in groepen voor de deur staan. Ze lopen in een groep door het dorp en kijken niet voor het winkelend publiek.

• Ik heb ook positieve ervaringen met Marokkanen. Mijn jeugdvriend is Marokkaans en hij heeft een universitair diploma. Verder heb ik in de kroeg gewerkt. Een Marokkaanse jongen mocht toen van mij in die kroeg naar binnen. Ze moeten luisteren en opvolgen. Er mochten maar vier Marokkanen tegelijk naar binnen, omdat dat anders problemen oplevert voor de rest van het publiek. Uiteindelijk kwamen ze aan mij vragen hoeveel er al binnen waren. Als er al vier waren, dan zeiden ze: "Oké, dan komen we zo terug." Ze toonden dus respect. Dit kwam omdat ik de grenzen stelde en directe grenzen aangaf. Als ze vriendelijk tegen mij doen, dan doe ik dat terug. Gooien ze hun eigen glazen in...dan word ik minder coulant. Ze gaan eerst doen wat ik zeg. Ik ben meer bereid om meer coulant te doen, als ze ons gewenst gedrag vertonen.

• Ik baseer mij op invloeden in mijn eerdere werk. Mijn mening: als ze, de Marokkanen, graag weg willen, dan help ik ze. Dit is een "trigger" voor mij waar ik op moet letten op mijn werk. Ik vind dit zelf, maar ik neem ook dingen aan van collega's op straat. Mijn mening kan via school niet worden veranderd. Dit kan wel in de praktijk. Bij mij in het dorp zijn Marokkanen allemaal irritant.

• Ik kom uit een stad. Daar plegen Marokkanen de meeste auto-inbraken. Ze zijn niet allemaal slecht. In de supermarkt waar ik werkte, pleegden veel Nederlanders en Marokkanen diefstallen. Het was ongeveer fifty/fifty, maar Marokkanen blijven langer hangen. Qua beeld blijven zij langer bij. Ik heb ook Marokkaanse vrienden. Ik heb jaren in een supermarkt gewerkt en ik heb daar honderden mensen voorbij zien komen, als werknemers. Mensen van allerlei afkomsten.

Stellen zich open en leerbaar op

Deze groep stelt zich overwegend open en leerbaar op. Deze onervaren groep is zich bewust van hun gebrek aan kennis en ervaring. Men is bewust onbekwaam. Hieromtrent doen zij 'pakkende' uitspraken, zoals: "dit is een 'trigger' voor mij waar ik op moet letten op mijn werk", "ik denk, dat ik 'licht' word beïnvloed", "het is denk lastig om een balans te vinden, dat vind ik moeilijk", "ik ben nog nooit met zo'n groep in aanraking geweest en ik weet dus niet hoe ik daar mee om moet gaan" en "vooroordeel zit er wel in; je probeert het niet te hebben, maar je hebt het toch." Men is zoekende naar een functionele en effectieve werkhouding en balans. Enkele relevante citaten:

- **Dit is een "trigger" voor mij waar ik op moet letten op mijn werk.** Ik vind dit zelf, maar ik neem ook dingen aan van collega's op straat.
- Ik denk, dat selectie op uiterlijke kenmerken, naam of etnische achtergrond bij mij niet voorkomt. **Ik denk, dat ik 'licht' word beïnvloed.** Afwijkend gedrag binnen dat soort groepen blijft hangen in het achterhoofd, hoeveel kan ik niet zeggen. Vooroordelen tellen mee. Criminaliteit in bepaalde gebieden is hoog, je hebt daar alleen met dat soort mensen te maken. Als ik bv. een groep Marokkanen in een bepaald dorp zie, dan zou ik die groep controleren. Het is afwijkend. Ik zou het gesprek aangaan en mijzelf oriënteren. Ik heb dan geen bevoegdheden. Niet iedereen van hen zal misdrijven plegen; **het is denk lastig om een balans te vinden.**
- Vooroordeel zit er wel in. **Je probeert het niet te hebben, maar je hebt het toch.** Iedereen gaat eerst af op uiterlijk. Je hebt een referentiekader ook al is dit niet gerechtvaardigd. Soms draait het vooroordeel bij.
- Ik gaf een voorbeeld, als een jeugdgroepje bij een bushalte de boel staat te verstieren, dan ga ik daar wat van zeggen. Nu vraag je mij of ik hetzelfde zou doen als er Bandidos (leden van een motorbende – de onderzoeker) zouden staan? Ik denk dat ik dan de politie bel. Waarom ik ze niet aanspreek? **Dat heeft toch wel te maken met mijn vooroordeel. Ik ben nog nooit met zo'n groep in aanraking geweest en ik weet dus niet hoe ik daar mee om moet gaan.**

4.2 Analyse II onderzoek klas met praktijkervaring

Op het moment van het onderzoek zijn alle 7 ervaren politiestudenten in opleiding aan de politieschool aan de Donauweg in Amsterdam. 5 politiestudenten zijn man en 2 zijn vrouw en variëren in leeftijd tussen de 20 en 30 jaar. De vooropleiding betreft bij 6 MBO tot 1 HBO. 2 van de 7 hebben eerder opgedane werkervaring buiten de politie. 3 van de 7 hebben eerder opgedane werkervaring binnen de politie (voormalig surveillanten). Alle 7 zijn autochtoon. Allen hebben meerdere praktijkstages doorlopen en in totaal minimaal 9 maanden effectieve straatervaring.

Door politiepraktijkervaring een andere kijk gekregen en rechtvaardigen gevoelens, die ze tijdens de praktijkstages hebben opgedaan

Deze groep heeft een mening gevormd. Deze groep refereert in mindere mate aan de media. De ervaren groep geeft juist voortdurend en legio voorbeelden uit de politiepraktijk. Men heeft een mening gevormd en standpunten ingenomen ten aanzien van personen en groepen personen aan de hand van uiterlijke kenmerken in plaats van aan de hand van gedrag. Voorts geeft men aan naar deze standpunten te handelen. De nuance van de onervaren student heeft hier plaatsgemaakt voor de stelligheid van de ervaren student op basis van zijn meervoudige praktijkervaringen. Hoewel op basis van deze praktijkervaringen grotere nuances plaats zouden kunnen vinden komt dit in de praktijk niet naar voren. Enkele relevante citaten:

- Een oom van mijn vriendin is licht getint en rijdt in een grote BMW. Hij wordt om de haverklap aan de kant gezet. Waarom? Hij heeft een kleurtje en rijdt in een dikke auto. Ik doe dat zelf ook, dat aan de kant zetten van dit soort voertuigen. Op gevoel. Een specifieke bestuurder in een specifieke auto. Ik kan zo'n auto niet betalen. Hoe komt het dan dat een jong joch dat wel kan? Het één en ander wordt ook ingegeven door de briefing en ervaren collega's. Ik hoor de opmerkingen 'kutmarokkanen' en dergelijke. Ik word hier toch door beïnvloed. Dat is toch de invloed van mijn werkomgeving. Wat ik hiervan vind? Ik zie ook dat het toch steeds om buitenlanders, Marokkanen gaat, die op de cellenmodule staan. En wat moet ik hier als student nou van zeggen? Ik vind dat lastig. Als student word je vind ik, vaak 'gebruikt'. Ik kan daar dan weinig tegenin brengen.
- Uiterlijke kenmerken beïnvloeden mij wel degelijk om iemand te controleren. Kijk maar naar de briefing en de uitspraken van de collega's. Het gaat vaak om Marokkanen en andere buitenlanders.
- Wanneer ik personen of gedragingen verdacht vind? Gasten in Canadian-jasjes; deze jasjes zijn allemaal gejat, groepen Marokkaantjes, jeugdgroepjes, alle mensen die niet van A naar B gaan, mensen die doelloos rondlopen.
- Een dikke auto met een jong joch erin klopt niet. Waar dat vandaan komt? Mijn eigen ervaring bij de politie, de briefings, ervaringen van collega's. Als ik een grote Audi zie rijden met een 'petje' erin gaan mijn haren rechtop staan. Ik wil dan weten hoe hij aan die auto komt. Het klopt gewoon niet.

Laten zich leiden door ervaren collega's

Deze groep laat zich leiden door ervaren collega's en coaches. De invloed van ervaren collega's, met wie men in de praktijkstages in aanraking is gekomen, wordt veelvuldig door deze de groep ervaren studenten genoemd. Op basis van uitspraken en gedrag van de ervaren collega's met wie men in de stage in contact is geweest, legitimeert men eveneens het door hen zelf uitgevoerde politieoptreden. Enkele voorbeelden: "alles wat ik tot nu toe heb gezegd heb ik allemaal van collega's die dat tegen me hebben gezegd", "ervaren collega's gingen zeggen waar ik allemaal op moest letten", "ik kijk af wat de ervaren collega's doen, ik trek me ook aan wat deze collega's zeggen en ik hoor dat van mijn collega's." Enkele relevante citaten:

- Ervaren collega's hebben veel meer kennis, alles wat ik tot nu toe heb gezegd heb ik allemaal van collega's die dat tegen me hebben gezegd, een snel Golfje, gasten die om zich heen kijken of die ze ambtshalve kennen.
- Ervaren collega's gingen zeggen waar ik allemaal op moest letten, autoritair vind ik vreselijk, ik heb een collega een mevrouw met respect zien aanhouden en dat ging rustig en dat wil ik ook want zo kan het dus ook.
- Ik kijk af wat de ervaren collega's doen, ik trek me ook aan wat deze collega's zeggen.
- Ik heb één dag met een collega gewerkt die de hele dag Marokkaantjes aan de kant zette. Dit was een hele gemotiveerde collega met vijfentwintig jaar ervaring en die boeven wil vangen. Ik ga er vanuit dat hij gewoon zijn ervaring gebruikt om dat te doen. Waren allemaal gasten van zestien tot vijfentwintig jaar, want hij is gefocust op de top-25.

Laten zich leiden door de briefing

Deze groep laat zich leiden door de briefing. Deze groep benoemt de briefing, die zij op de wijkteams hebben gekregen, veelvuldig als bron van hun handelingen in de praktijk. Op basis van deze briefing legitimeert men eveneens het door hen uitgevoerde politieoptreden, hun mening, opvattingen en denkbeelden over personen en groepen personen aan de hand van uiterlijke kenmerken in plaats van gedrag. Onder meer stelt men: "kijk maar naar de briefing en de uitspraken van de collega's. Het gaat vaak om Marokkanen en andere buitenlanders" en "ik lees dit ook op de briefing. De briefing wordt gevoed door de info van de collega's." Enkele relevante citaten:

- Ik hou dan wel rekening met de plaats waar ik dan ben, ook gezien de info uit de briefings.
- Ik lees dit ook op de briefing. De briefing wordt gevoed door de info van de collega's.
- Het voorbeeld van een Pools busje, 's avonds om tien uur, dat vind ik verdacht. Ik baseer dit op de briefing, en op het gegeven dat dit afwijkt van het 'normale' patroon. Het geldt ook voor mijn eigen buurt, waar ik woon. Ik weet wel zo'n beetje wie er allemaal woont en wat voor auto's er rondrijden. Wat doe je hier, vraag ik mij dan ook af. Ik handel ook op basis van wat er op de

briefing staat. Het valt mij op dat 75% een niet-Nederlandse naam heeft. Marokkaans, Oost-Europees.

- Kijk maar naar de briefing en de uitspraken van de collega's. Het gaat vaak om Marokkanen en andere buitenlanders.

Selecteren op basis van gevoel

De groep 'ervaren' politiemensen laat zich leiden op basis van gevoel. Ervaren politiestudenten refereren regelmatig aan gevoel. Gevoel is een innerlijke (positieve of negatieve) beleving van een bepaalde gebeurtenis. Dit kan een specifieke externe prikkel uit de omgeving zijn, maar ook een interne gebeurtenis zoals een gedachte of een beeld dat wij in ons oproepen (Bron: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Gevoel>). Beleving is de manier waarop je iets ervaart of interpreteert (Bron: <http://www.encyclo.nl/begrip/beleving>). Volledigheidshalve hebben wij deze categorie c.q. code opgenomen. Echter, het is bij het oordelen lastig om neutraal te zijn; elke waarneming lijkt te zijn gestoeld op de in het verleden opgedane ervaring met een opkomende associatie met de huidige gebeurtenis (Bron: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Interpretatie>). Vanuit dit licht bekeken refereren politiestudenten met het woord 'gevoel' aan het referentiekader vanuit de andere door ons genoemde categorieën c.q. codes. Enkele relevante citaten:

- Ik maak dan denk ik gebruik van mijn onderbuikgevoel.
- Het is een combinatie van gevoel en rijgedrag.
- Als ik een oude man zie die in z'n eentje in een auto zit, dan controleer ik die niet. Dit gaat om mijn gevoel. Ik heb het idee dat daar niks mee aan de hand is.
- Ik maak weleens de keuze om alsnog een controle op een voertuig uit te voeren die ik eerder heb laten gaan. Mijn gevoel geeft mij dit in.

Selecteren op categorieën waar hun focus op ligt

Deze groep selecteert op categorieën waar hun focus op ligt of waarvan gedacht wordt dat daar meer focus moet liggen tijdens de uitoefening van de politietaak. De groep 'onervaren' politiestudenten benoemt dit af en toe. Betreft de navolgende 'hits': A: jonge jongens met petjes, B: personen uit het Oostblok, C: woonwageneigenaren, D: Marokkanen, E: Antillianen, F: lager opgeleiden, G: afwijkend uiterlijk qua kleding, H: afwijkend gedrag, I: oude auto's, J: dure auto's, K: horen van een bekende naam. Tijdens de interviews met de ervaren politiestudenten viel op, dat men genoemde 'hits' benoemt. Men heeft speciale aandacht voor deze 'triggers' (zie ook bijlage 3 vanaf pag. 60). Men geeft aan bepaalde associaties bij die genoemde kenmerken te hebben. Echter, die associaties zijn uiterst subjectief en de antwoorden van de geïnterviewden op de daarachterliggende denkbeelden en associaties zijn daardoor telkens verschillend. Eén student verklaart treffend: "Ik vraag me nu af of het dan eigenlijk wel zinvol is dat we die controles uitvoeren". Enkele relevante citaten:

- Als ze afwijkend gedrag vertonen. Bijvoorbeeld in de stage zagen wij een man voor een rood stoplicht om zich heen kijken en hij bleek voor het stoplicht te blijven staan om te zakkenrollen bij wachtende mensen.
- Ik let bijvoorbeeld op: ineens de hoek omgaan, plotseling veranderen, opvallend niet naar mij kijken.
- Kleding; aan een kledingstijl kan je vaak een richting voor jezelf bepalen. Hoe je het gesprek wilt aangaan bijvoorbeeld. Draag je bijvoorbeeld oude kleding zoals een tuinbroek en ben je dik en ben je onverzorgd gekleed.... Dan gebruik ik bijvoorbeeld bewust geen moeilijke woorden. Verzorgd of onverzorgd. Volwassen passen zich aan jou aan. Verder let ik op een afgetraind lichaam, Nickelson-jasje, gladde schoentjes... Je weet dan dat er een mogelijkheid op weerstand bestaat. Het is een opeenstapeling van ervaringen.
- Een opvallende pik ik er sowieso uit. Bijvoorbeeld een roestbak, een auto met een jonge bestuurder en in het bijzonder in een snelle of dure auto.

Gebruiken de Wegenverkeerswet onrechtmatig

Deze groep gebruikt de wegenverkeerswet voor een ander doel dan de bedoeling van deze wet is. Uit het onderzoek kwam tot slot naar voren, dat de groep ervaren politiestudenten bij het maken van selecties de Wegenverkeerswet gebruiken op een andere wijze dan door de wetgever bedoeld. Men geeft zelf aan, dat bij controles en staandehoudingen, met als achterliggende gedachte de interesse voor een persoon op basis van uiterlijk, afkomst, leeftijdscategorie, type auto of bepaald opvallend gedrag, de Wegenverkeerswet uitkomst biedt om die persoon "legaal" te controleren. De toepassing van de Wegenverkeerswet wordt daarmee een uitingsvorm van ongewenst profileren. Enkele relevante citaten:

- Als er bijvoorbeeld sprake van zou zijn van een wapen in de auto, dan gebruik ik hier de Wegenverkeerswet voor.
- Info vastleggen van personen die op de briefing staan is voor mij een doel om staandehoudingen en controles uit te voeren.
- Ik gebruik, bij een staandehouding dan de wegenverkeerswet. Het wordt vaak op die manier gebruikt of misbruikt.
- Tijdens de HIC (High-Impact Crime – de onderzoeker) controles zeg ik dat het om een verkeerscontrole gaat, terwijl het juist om de high impact crimes gaat.

5. Conclusie

Hieronder staan de conclusies voortkomend uit de analyse van onze bevindingen. De aanbevelingen die uit deze conclusies volgen, staan verder uitgewerkt in hoofdstuk 6. De conclusies geven antwoord op de vraag: 'Vanuit welk referentiekader komen politiestudenten bij het maken van selecties en keuzes tot ongewenst profileren in de uitoefening van hun politietaak?'

Wij concluderen, dat de groep 'onervaren' politiestudenten nog overwegend open en onbevooroordeeld is. Met deze groep kan voor wat betreft het tegengaan van ongewenst profileren nog veel worden bereikt. De groep 'ervaren' politiestudenten daarentegen is beïnvloed en gevormd. Ongewenst profileren maakt reeds onderdeel uit van hun beroepshouding.

5.1 Beeldvorming

'Beeldvorming kan... veranderen: uit recent onderzoek blijkt dat jongeren thans juist graag met vakantie gaan naar Duitsland en de Duitsers goed gezind zijn. Een psycholoog zegt met andere woorden hetzelfde als een socioloog bedoelt met referentiekader, sociale bril en selectieve waarneming. Waarneming wordt in de psychologie gezien als een product van een groot aantal hersenprocessen, deels gevoed door informatie uit de buitenwereld en deels door wat zich al langer in ons geheugen heeft genesteld' (bron: *De Volkskrant*, 9 en 21 januari 2008: *Kampioen januari 2008: Sociologie als wetenschap 2014*).

Politiestudenten hebben voorafgaand aan hun in diensttreding bij de politie veel maatschappelijke ervaringen die hun referentiekader hebben gevormd. Het was voor ons ondoenlijk om te toetsen in hoeverre die verbeeldingskracht voor de politiestudent ruimte bood een toedracht van feiten te schetsen zoals die zich in zijn of haar voorstelling kan hebben voltrokken, onderwijl zichzelf (in alle oprechtheid) overtuigend van de gereconstrueerde (aan elkaar bedachte) realiteit. Fenomenen als 'geleide herinnering' en 'geleide imaginatie' laten we in dit onderzoek dan ook buiten beschouwing.

Wij concluderen, dat wereldbeeld en beroepsbeeld niet los van elkaar kunnen worden gezien. Vooral bij de 'onervaren' politiestudenten zijn hun denkbeelden sterk gerelateerd aan de levens- en werkervaringen die men reeds buiten de politie heeft opgedaan. Naarmate men middels stages meer politie-ervaring opdoet, wordt het referentiekader hierdoor sterker bepaald. Wij gaan uit van het feit, zoals uit de vele verklaringen blijkt, dat de politiestudenten door collega's in de beroepspraktijk worden beïnvloed, zonder uitspraken te doen over de mate, waarin dit gebeurt.

Wat als conclusie van dit onderzoek relevant is, zijn de factoren die het referentiekader van deze nieuwe en veelal 'nog te vormen' politiestudenten beïnvloeden zoals: invloed van media, invloed door privéervaringen, invloed van ervaren collega's, invloed van briefing en gebrek aan invloed door gemis aan kennis en begeleiding vanuit de opleiding ten aanzien van ongewenst profileren. Deze invloed of juist het gebrek daaraan komt in de diverse uitspraken van de 'ervaren' politiestudenten sterk naar voren, maar ook 'onervaren' politiestudenten refereren hieraan.

Een citaat van een 'ervaren' politiestudent op de vraag of deze bekend is met het begrip profileren luidt:

"We hebben het daar nooit echt op school over gehad. Er wordt alleen over integriteit gesproken; 'niet straffen voor gedrag' en 'zou je wel of niet je vrienden of familie bekeuren'."

Het beeld dat de media schetst kan niet rechtstreeks worden beïnvloed, maar de andere factoren wel. Op deze factoren gaan wij in onze aanbevelingen dan ook nader in.

5.2 Groepsdruk

Groepsdruk bestaat in beide doelgroepen (ervaren en niet-ervaren studenten).

In de groep onervaren studenten ontstaat de groepsdruk op basis van de conformiteit, die zij zelf creëren tijdens hun groepsvorming aan het begin van de opleiding. Deze groepsvorming is in dat stadium in hoge mate afhankelijk van hun opvattingen opgedaan voorafgaand aan de politieschool.

De groepsdruk voor ervaren studenten wordt in toenemende mate bepaald op basis van de ervaringen uit de praktijk die zij opdoen tijdens hun praktijkstages. Tijdens deze stages zal de student meer en meer conformiteit vertonen aan de groepsnorm van de politiepraktijk. Deze norm wordt bepaald door de collega's met wie zij hun stage doorbrengen (mentoren, coaches, leiding, collega's van het wijkteam etc.). Hun conformiteit aan die praktijknorm wordt mede bepaald door de groepsdruk die zij (vaak impliciet) zullen ervaren.

De ervaren collega's worden door de studenten als de arts uit het Millgram experiment ervaren. De man met de witte jas is de ervaren collega... 'de ervaren collega vertelt en is al 25 jaar in het vak.. dus zal het wel weten" (Bron: blz. 151 Roos Vonk).

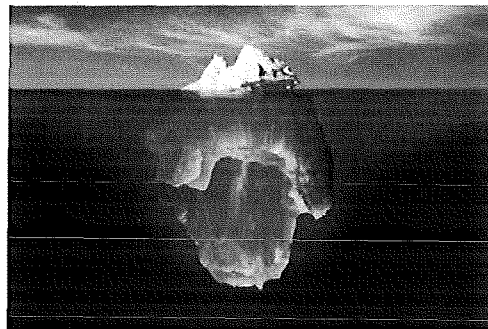
6. Aanbevelingen

Op basis van de verworven inzichten van dit onderzoek worden de volgende aanbevelingen gedaan:

Bewustwording stimuleren

Op de eerste plaats kan met dit onderzoekrapport de beeldvorming van de startende politiestudenten worden beïnvloed door het onder hen (in aangepaste vorm) te verspreiden. In onze optiek is 'bewustwording' een belangrijke stap om ongewenst profileren tegen te gaan. Aan de hand van praktijkvoorbeelden, en citaten wordt een beeld geschetst van de mogelijkheden en ontwikkelmomenten, die dit onderzoek de politiestudent biedt. Eén ervaren politiestudent stelt hieromtrent:

Hoe denk jij ongewenst profileren op te lossen? Ik denk dat het niet op te lossen is. Het zit zo verweven in de politie. Het zit overal. Ik heb nu wel een ander beeld. Ik denk niet dat het zin heeft om een les te geven over dit onderwerp, die les die mijn klas kreeg had een averechts effect. Ik denk dat het houden van zo'n interview wel zin heeft. Ik denk nu al anders na over hoe ik dingen nou eigenlijk zelf doe. Jullie moeten eigenlijk met iedere student zo'n interview doen.

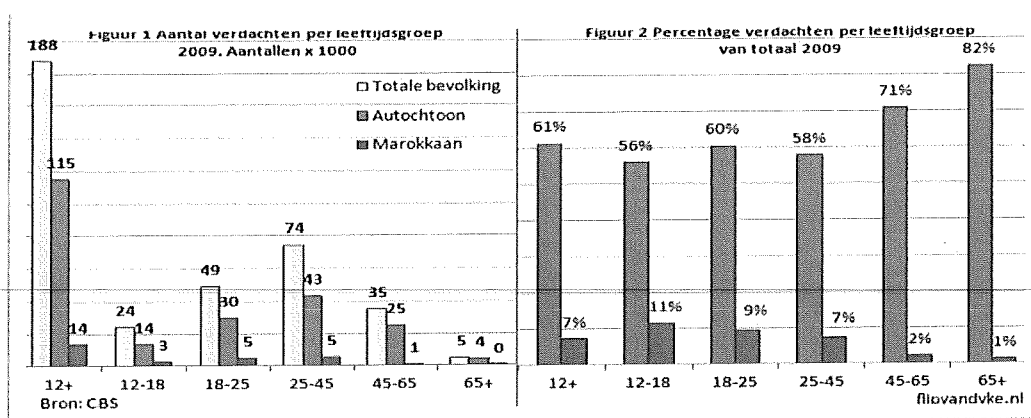

Bron: Foto van <http://plazilla.com>

Invloed van briefing benutten

Wij adviseren om een positieve component aan de briefing van de wijkteams toe te voegen. In onze optiek laat de briefing slechts een klein gedeelte van de gehele maatschappij zien. Als metafoer van het gedeelte van wat wij als politie van de gehele maatschappij zien, refereren wij aan het bovenste puntje van de ijsberg. De briefing toont slechts degenen, die crimineel actief zijn. Naar zeggen van de politiestudenten zelf gaat dit vooral over mensen van Oost-Europese en Marokkaanse komaf. De foto's en bijvoorbeeld kentekens van voertuigen van personen uit deze etnische groepen worden hierdoor telkenmale in de briefing herhaald. De kracht van deze herhaling en herhaling en herhaling, laat ruimte om denkbeelden te vormen die niet representatief

zijn voor de volledige gemeenschappen van deze groepen. In onze optiek zou het helpen om zogenaamde 'weetjes' en positieve cijfers aan de briefing toe te voegen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan cijfers over het aantal schoolgaanden uit deze groepen, het aantal gediplomeerden uit deze groepen en het aantal leden uit deze groepen met een betaalde baan. Onderstaand als voorbeeld een grafiek met cijfers, welke een heel ander licht op de beeldvorming werpt.

Andere suggestie ten aanzien van de briefing is om van tijd tot tijd één van de vele filmpjes te tonen, welke wij gedurende dit onderzoek op internet en YouTube tegenkwamen. In deze filmpjes vertellen personen wat etnisch profileren qua emoties met hen doet. Onder meer Politie Amsterdam heeft in dit kader filmpjes samengesteld, waarin bijvoorbeeld jongeren en ook politiemensen van niet-westerse afkomst, helder vertellen en uiteenzetten wat de betekenis en gevolgen van deze vorm van profileren voor hun dagelijks leven betekent.

Invloed van de opleiding benutten

Wij bevelen aan om binnen het onderwijspakket van de politieopleiding voorzieningen te treffen met betrekking tot educatie op het gebied van ongewenst en dus ook etnisch profileren. Wij gaven aan, dat in onze optiek 'bewustwording' een eerste stap is in de goede richting om ongewenst profileren tegen te gaan. Wij bevelen aan om hier binnen het politie-onderwijs aandacht aan te besteden, voordat de politiestudenten hun stages aanvangen. Wellicht dat hier de praktijkcoaches betrokken kunnen worden. Zie ook hierna onder Invloed van ervaren collega's benutten: "Coach de Coach".

Binnen de mogelijkheden van het opleidingsproces zou het tot aanbeveling strekken om binnen de kaders van Action Learning te komen tot een relevante verdieping in culturen en gewoontes.

Hierbij valt te denken aan:

- Een theorie- en praktijkgerichte antropologische module met betrekking tot in Nederland verblijvende en vertoevende bevolkingsgroepen;
- Niet alleen praten of discussiëren **over**, maar vooral **met** leden van bepaalde bevolkingsgroepen;

- Actief te speuren naar de kern van het fenomeen profileren door het bezoeken van moskeeën, buurthuizen en instellingen met als doel om bewustwording en discussie op gang te brengen;
- Het uitvoeren van praktijkopdrachten tijdens de stage, waarbij politiestudenten samen met burgers korte filmpjes maken over de gevoelens en gevolgen, welke bij burgers ontstaan als gevolg van ongewenst profileren. De gemaakte filmpjes kunnen afgespeeld worden op de briefing van de wijkteams. Dergelijke praktijkopdrachten bevorderen tevens de burgerparticipatie, zoals als samenwerkingsdoelstelling is verwoord in het Inrichtingsplan Nationale Politie (2012);
- Het uitvoeren van kortdurende stages (één dag) op diverse, nader te bepalen locaties.

Deze practices zijn toepasbaar binnen de verschillende fasen van de opleiding, zowel in de eerste tertielen als in de afsluitende, om zodoende een voortschrijdend vormingsproces te kunnen bewerkstelligen.

Invloed van werkgevers buiten de politie benutten

Uit de interviews komt naar voren dat 'in aanraking komen met' andere culturen bij werkgevers buiten de politie dan wel in eigen sociale omgeving, een positief effect heeft op "de kijk" op deze culturen. Deze ervaringen worden door de respondenten meegenomen tijdens de beoordeling van hun politietoek. Wij adviseren te overwegen een maatschappelijke stage/maatschappelijke opdracht in de opleiding op te nemen. Uit de interviews blijkt dat warme contacten een sterk beïnvloedend effect hebben op de beeldvorming.

Invloed van ervaren collega's benutten

Wij adviseren om de 'praktijkcoaches' (c.q. de mentoren, omdat in bijvoorbeeld Amsterdam de politiestudent meerdere mentoren heeft, die samen met de student diensten draaien en één coach, die meer op afstand coacht) van de politiestudenten met betrekking tot het fenomeen profileren te coachen, onder het motto: 'Coach de Coach'. De praktijkcoach is bij uitstek geschikt om de politiestudenten op dit gebied richting te geven en te coachen. Ook kan de praktijkcoach op de basisteams aandacht vragen voor ongewenst profileren en met betrekking tot dit onderwerp invloed uitoefenen op de andere ervaren leden van de basisteams. Cultuur is een 'hardnekkig' iets. Hoe dit precies gestalte en invulling te geven, laten we aan de opdrachtgever en de basisteams in de verschillende eenheden. Wel hebben we nog de volgende suggestie: De binding die de coach/mentor nu heeft ten aanzien van zijn of haar studenten gaat meestal niet verder dan de diensten waarin zij aan elkaar worden gekoppeld. Het strekt tot aanbeveling om de coaches/mentoren ook in het leerproces bij diverse lessen of opdrachten te betrekken.

Screening van casuïstiek

Voorts wordt aanbevolen om de regulier gebruikte casuïstiek (basis en voortgezette opleidingen, IBT, e.d.) te screenen op ongewenst profileren danwel rekening te houden met de ongewenste effecten van de gebruikte casuïstiek. Om een beeld te krijgen bij deze aanbeveling halen wij hieronder een voorbeeld van één van de ervaren politiestudenten aan:

- 'Mijn beeld bij kampers? Dit zie ik als een hechte groep en een beetje asociaal. Op school doen we bij dreigende escalatie een casus die gaat over optreden op een kamp. Hier wordt ons geleerd dat wanneer je daar een melding hebt je de kans hebt dat iedereen uit zijn wagen komt om zich ermee te bemoeien. Ik heb verder nooit te maken gehad met kampers. Nu ik er over nadenk vorm je eigenlijk best wel snel een beeld van een groep. Ik heb dit beeld alleen maar door die ene casus op school. Dat is wel erg, eigenlijk.'

7. Geraadpleegde bronnen

- Amnesty International (2013). Rapport: Gelijkheid onder druk: de impact van etnisch profileren
- Amnesty International (2013). Rapport: Proactief politieoptreden vormt risico voor mensenrechten
- Ben Baarda e.a. (2013). Basisboek kwalitatief onderzoek
- BOA Beleidsinformatie, Onderzoek en Advies (2008/05), Handleiding onderzoek & statistiek
- Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie, de heer I. W. Opstelten, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, d.d. 14 november 2013
- Çankaya, S. (2012). De controle van marsmannetjes en ander schorriemorrie
- Eenheid Amsterdam Staf, versie 1.1 (2014). *Strategisch Plan van Aanpak: Professionalisering selectiemechanisme bij proactieve controles*, januari 2014. Amsterdam
- European Network Against Racism, Fact Sheet 40 (2009), Etnisch profileren
- Inrichtingsplan Nationale Politie (2012)
- Jager de, H. e.a. (2014) Grondbeginselen der sociologie. Inzicht in sociale relaties. Noordhof uitgevers.
- Koole, E.(2013). Masterscriptie: 'Als ik een politieagent was, zou ik ons ook verdenken'
- Loerts, M. (2011). Masterscriptie: 'Veel talent blijft onbenut'
- Sprenger, C. (2008). 'Innovatie leerpraktijken' Lerend vermogen in de frontlinie. Apeldoorn: Politieacademie
- Verhoeven, N. (2011). Wat is onderzoek?
- Vonk, R (2014). Je bent wat je doet. Van zelfkennis naar gedragsverandering. Mavenpublishing.nl.

Geraadpleegde digitale bronnen

- Amnesty International, Gelijkheid onder druk: de impact van etnisch profileren. Geraadpleegd 2 mei 2014, van
<http://www.amnesty.nl/nieuwsportaal/rapport/gelijkheid-onder-druk-de-impact-etnisch-profileren>
- Betekenis beleving. Geraadpleegd op 5 mei 2014, van

<http://www.encyclo.nl/begrip/beleving>

- Betekenis interpretatie. Geraadpleegd op 5 mei 2014, van

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Interpretatie>

- Betekenis gevoel. Geraadpleegd op 5 mei 2014, van

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Gevoel>

- Handboek Appreciative Inquiry (2013). Geraadpleegd 27 april 2014, van

<http://www.appreciative-inquiry.nl>

- Huisarts en Wetenschap, Waardering van kwalitatief onderzoek. Geraadpleegd op 1 mei 2014, van

<http://www.henw.org/archief/volledig/id2715-waardering-van-kwalitatief-onderzoek.html>

- Jouw Online Opiniegagina (Joop Opinies), Ervaren onrecht kan leiden tot rellen. Geraadpleegd op 2 mei 2014, van

http://www.joop.nl/opinies/detail/artikel/25150_ervaren_onrecht_kan_leiden_tot_rellen/

- Universiteit van Leiden, Lexicon Methoden en Technieken, interviewschema. Geraadpleegd 29 april 2014, van

<http://www.leidenuniv.nl/fsw/psychologielexicon/index.php3-c=260.htm>

- Universiteit van Leiden, Lexicon Methoden en Technieken, validiteit van waarnemingen. Geraadpleegd 2 mei 2014, van

<http://www.leidenuniv.nl/fsw/psychologielexicon/index.php3-c=127.htm>

Verklarende woordenlijst

- referentiekader: alle regels, normen en waarden die, vaak onbewust, bepalen hoe iemand iets beoordeelt. (bron: www.encyclo.nl)
- politiestudent: leerling politieagent; leerling van de politieschool, in het verleden aspirant van politie genoemd.
- semi-gestructureerd interview: De meeste interviews zijn semi-gestructureerd. De gespreksonderwerpen liggen vast. De geïnterviewde beantwoordt de vragen en de interviewer vraagt door.
- validiteit: de mate waarin onze manier van werken (dat wil zeggen het verzamelen van gegevens, het analyseren daarvan en het formuleren van conclusies) ons in staat stelt om de juiste (waarheidsgetrouwe) uitspraken te doen over het object van het onderzoek (Bron: Ben Baarda e.a. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek*)
- betrouwbaarheid: de mate waarin de resultaten onafhankelijk zijn van toeval. (Bron: Ben Baarda e.a. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek*)
- interviewschema: Een interviewschema is een script met voorschriften voor wat de interviewer moet doen. In het meest gestructureerde geval, dat van de vragenlijst, bestaat dat script uit de volledig uitgeschreven vragen en antwoordcategorieën, plus alles wat de interviewer ter instructie en toelichting mag zeggen. In minder gestructureerde interviews is het script een wat vager plan van aanpak voor de interviewer, in het minst gestructureerde geval een brede open vraag en de instructie verder zo goed mogelijk door te vragen tot je weet wat je weten wilt (Bron: <http://www.leidenuniv.nl/fsw/psychologielexicon/index.php3-c=260.htm>).
- experimenter bias: Wat de bedreigers van de validiteit betreft worden in de literatuur verschillende systematische fouten (bronnen van bias) genoemd. Ze worden onderscheiden naar hun bron. Als de onderzoeker de oorzaak van de bias is, spreken we van experimenter bias (Bron: <http://www.leidenuniv.nl/fsw/psychologielexicon/index.php3-c=127.htm>).

Bijlage 1: Interviewschema's interviews

ONERVAREN STUDENT VAN POLITIE

Algemene gegevens geïnterviewde:

1. Geslacht
2. Leeftijd
3. Etniciteit
4. Vooropleiding
5. Stage-ervaring aan welke wijkteams; *antwoord zal nee zijn, zekerheidshalve vragen, mogelijk is het een klas, die net 1 snuffelstage heeft gehad. Anders halen we deze vraag weg. Mogelijk een student, die een klas is teruggezet (dit uitsluiten).*

Onderzoeksvraag:

Wat is het profiel van de deelnemer?

Achterliggende motivatie bij toekomstige uitvoering van surveillance:

1. Waar ga je straks bij de surveillance op letten? Wat gaat jouw aandacht trekken? Waar denk je rekening mee te houden? Waarom?
2. Wanneer zijn personen of gedragingen naar jouw mening verdacht?

Onderzoeksvraag:

Wat is de associatie (positief/negatief) bij een personen of een groep personen, een voertuig, een situatie?

Achterliggende motivatie bij het uitvoeren van een controle:

1. Welk doel hebben staandhoudingen en controles volgens jou?
2. Waar denk je rekening mee te houden als je in de praktijk kentekens gaat bevragen?
3. Welke kenmerken van de auto gaan dan bij jou de doorslag geven?
4. Welke kenmerken van de bestuurders en/of inzittenden gaan dan bij jou de doorslag geven?
5. Waar ga je dan op letten?
6. Wanneer ga je in de praktijk iemand aan de kant zetten?
7. In hoeverre denk je dat uiterlijke kenmerken van de burger straks in de praktijk jouw keuze beïnvloeden om iemand te controleren?
8. Denk je dat je staandhoudingen en controles wel eens voor een ander doel gaat gebruiken, dan wat je de burger gaat vertellen?

Onderzoeksvraag:

Wat is de associatie (positief/negatief) bij een personen of een groep personen, een voertuig, een situatie? Wat wil de geïnterviewde bereiken met een staandehouding of controle?

Achterliggende motivatie bij het uitschrijven van een bekeuring:

1. Welk doel heeft het geven van een bekeuring voor jou?
2. Waar denk je rekening mee te gaan houden, als je een bekeuring geeft?
3. In hoeverre denk je dat uiterlijke kenmerken, antecedenten van betrokkene of gedrag van betrokkene jouw keuze gaan beïnvloeden om iemand te bekeuren?

Onderzoeksvraag:

Welke factoren spelen een rol bij het besluit om een bekeuring aan een persoon te geven?

Beeld van de geïnterviewde ten aanzien van bevolkingsgroepen:

1. Heb je een beeld c.q. mening over bevolkingsgroepen, die zich naar jouw mening met criminaliteit bezig houden?
2. Welke bevolkingsgroepen zijn dat volgens jou?
3. Waarop baseer je dat?

Onderzoeksvraag:

Wat is het beeld van de geïnterviewde op bevolkingsgroepen, die zich naar zijn/haar mening bezighouden met criminaliteit?

Bekendheid geïnterviewde met profileren:

1. Wat versta je onder profileren?
2. In hoeverre denk je dat personen worden gecontroleerd of staandegehouden op grond van hun uiterlijke kenmerken, naam of etnische achtergrond?
3. In hoeverre vind je dit gerechtvaardigd?

Onderzoeksvraag:

Hoe groot is de bekendheid van de deelnemer met profileren?

ERVAREN STUDENT VAN POLITIE

Algemene gegevens geïnterviewde:

1. Geslacht
2. Leeftijd
3. Etniciteit
4. Vooropleiding
5. Stage-ervaring aan welke wijkteams:

Onderzoeksvraag:

Wat is het profiel van de deelnemer?

Achterliggende motivatie bij het uitvoeren van surveillance:

1. Waar let je op, wanneer je surveilleert? Wat trekt jouw aandacht? Waar houd je rekening mee? Waarom?
2. Wanneer vindt je personen of gedragingen verdacht?

Onderzoeksvraag:

Wat is de associatie (positief/negatief) bij een personen of een groep personen, een voertuig, een situatie?

Achterliggende motivatie bij het uitvoeren van een controle:

1. Welk doel hebben staandehoudingen en controles voor jou?
2. Waar houd je rekening mee als je kentekens bevrageet?
3. Welke kenmerken van de auto geven bij jou de doorslag?
4. Welke kenmerken van de bestuurders en/of inzittenden geven bij jou de doorslag?
5. Waar let je op?
6. Wanneer zet je iemand aan de kant?
7. In hoeverre beïnvloeden uiterlijke kenmerken van de burger jouw keuze om iemand te controleren?

8. Gebruik je staandehoudingen en controles wel eens voor een ander doel dan wat je de burger vertelt?

Onderzoeksvraag:

Wat is de associatie (positief/negatief) bij een personen of een groep personen, een voertuig, een situatie? Wat wil de geïnterviewde bereiken met een staandehouding of controle?

Achterliggende motivatie bij het uitschrijven van een bekeuring:

1. Welk doel heeft het geven van een bekeuring voor jou?
2. Waar houdt je rekening mee, als je een bekeuring geeft?
3. In hoeverre beïnvloeden uiterlijke kenmerken, antecedenten van betrokkene of gedrag van betrokkene jouw keuze om iemand te bekeuren?

Onderzoeksvraag:

Welke factoren spelen een rol bij het besluit om een bekeuring aan een persoon te geven?

Invloed van collega's:

1. Wat is de invloed van collega's op controles en/of staandehoudingen?
2. Wat heb je van collega's geleerd over controles en/of staandehoudingen?
3. Wat is de invloed van collega's op het al dan niet bekeuren van personen?
4. Wat neem je over? Wat wijs je af?

Onderzoeksvraag:

Wat is de invloed van collega's op de geïnterviewde?

Beeld van de geïnterviewde ten aanzien van bevolkingsgroepen:

1. Voordat je bij de politie kwam: Had je toen een beeld c.q. mening over bevolkingsgroepen, die zich naar jouw mening met criminaliteit bezig houden?
2. Welke bevolkingsgroepen waren dat toen volgens jou?
3. Waarop baseerde je dat?
4. Hoe is nu jouw beeld c.q. mening over bevolkingsgroepen, die zich naar jouw mening met criminaliteit bezig houden?
5. Hoe komt dat je er nu hetzelfde of juist anders over denkt?

Onderzoeksvraag:

Wat was het beeld van de geïnterviewde op bevolkingsgroepen, die zich naar zijn/haar mening bezighouden met criminaliteit? Heeft de opleiding of de praktijkstage(s) daarin een verandering teweeggebracht?

Bekendheid geïnterviewde met profileren:

1. Wat versta je onder profileren?
2. In hoeverre denk je dat personen worden gecontroleerd of staandegehouden op grond van hun uiterlijke kenmerken, naam of etnische achtergrond?
3. In hoeverre vind je dit gerechtvaardigd?

Onderzoeksvraag:

Hoe groot is de bekendheid van de deelnemer met profileren en wat vindt hij/zij daarvan?

Bijlage 2: Controlevragen-lijsten

Controle-interview onervaren student

Algemene gegevens geïnterviewde:

1. Geslacht
2. Leeftijd
3. Etniciteit
4. Vooropleiding
5. Stage-ervaring aan welke wijkteams:

Onderzoeksvraag:

Wat is het profiel van de deelnemer?

1. Denk je dat het zin heeft om tijdens een politie controle blanke 65-plussers te controleren?

Waarom wel/ waarom niet:

2. Hebben eerdere ervaringen tijdens bv. eerdere werkplekken met bepaalde bevolkingsgroepen jouw beeld op die bevolkingsgroepen beïnvloed? Is dit positieve of negatieve beïnvloeding?

3. Waar denk je aan/ wat is jouw beeld bij de volgende bevolkingsgroepen: - Oostblokkers,

- lager opgeleiden - Marokkanen, - Zigeuners, -Kampers

- Blanke Nederlanders, - Antillianen,

- Turken, - Surinamers.

- jonge jongens met petjes

4. Denk je dat de onderstaande kenmerken tijdens jou werk een rol spelen bij het maken van

keuzes wie je gaat controleren ? zo ja, op welke wijze ? zo nee, waarom niet ?

G afwijkend uiterlijk qua kleding,

H afwijkend gedrag,

I oude auto's,

J dure auto's,

K Het horen van een bekende naam

5. Waar komt dat beeld vandaan? Wanneer is dat beeld ontstaan? N.a.v. de antwoorden op vorige 2 vragen (i.v.m. controleren dat ervaringen VOOR de politie een grote rol spelen) Tijdens

deze mondelinge sessie kwamen we op de navolgende categorieën c.q. codes:

1. privé ervaringen (buiten de politie),

2. Politie-praktijkervaringen,

3. beïnvloeding door de media,

4. ervaren beïnvloeding door collega's,

5. beïnvloeding door briefing

6. misbruik wegenverkeerswet.

7. selectie op basis van gevoel

6. Denk je dat voor '(voor)gevoel' een speelt een rol speelt wanneer je de keuze maakt voor een bepaald controle subject (persoon) of object (voertuig) ? Waarom wel/waarom niet?

7. Hoe denk jij ongewenste profileren op te lossen?

Controle interview ervaren student**Algemene gegevens geïnterviewde:**

1. Geslacht
2. Leeftijd
3. Etniciteit
4. Vooropleiding
5. Stage-ervaring aan welke wijkteams:

*Onderzoeksvraag:**Wat is het profiel van de deelnemer?***1. Controleer je vaak blanke 65-plussers?**

Zo nee, waarom niet:

2. Hebben eerdere ervaringen tijdens bv. eerdere werkplekken met bepaalde bevolkingsgroepen jouw beeld op die bevolkingsgroepen beïnvloed? Is dit positieve of negatieve beïnvloeding?**3. Waar denk je aan/ wat is jouw beeld bij de volgende bevolkingsgroepen:**

- Oostblokkers,
- lager opgeleiden
- Marokkanen,
- Zigeuners,
- Kampers
- Blanke Nederlanders,
- Antillianen,
- Turken,
- Surinamers.
- jonge jongens met petjes

4. spelen de onderstaande kenmerken tijdens jou werk een rol? zo ja, op welke wijze?

G afwijkend uiterlijk qua kleding,

H afwijkend gedrag,

I oude auto's,

J dure auto's,

K Het horen van een bekende naam

5. Waar komt dat beeld vandaan? Wanneer is dat beeld ontstaan? n.a.v. de antwoorden op vorige 2 vragen (i.v.m. controleren dat ervaringen VOOR de politie een grote rol spelen) Tijdens deze mondelinge sessie kwamen we op de navolgende categorieën c.q. codes:

1. privé ervaringen (buiten de politie),
2. Politie-praktijkervaringen,
3. beïnvloeding door de media,
4. ervaren beïnvloeding door collega's,
5. beïnvloeding door briefing
6. misbruik wegenverkeerswet.
7. selectie op basis van gevoel

6. Speelt '(voor)gevoel' een grotere rol nu je praktijkervaring hebt en klopt het dat je in het begin van je opleiding je meer liet leiden door wat je daadwerkelijk waarnam?**7. Hoe denk jij ongewenst profileren op te lossen?**

Bijlage 3: Citaten en in verband met de analyse

Ten aanzien van de groep 'onervaren' politiestudenten:

Onderzoekende en onbevooroordeelde opstelling

De groep 'onervaren' politiestudenten stelt zich overwegend onderzoekend en onbevooroordeeld op. Enkele relevante citaten:

- Buitenlandse kentekens zijn niet per definitie relevant. We hebben ook heel veel toeristen in de regio. Iemand zijn afkomst zegt niets over het plegen van strafbare feiten in principe.
- Ik ben geen hokjesdenker. Ik heb niets met of tegen een bepaalde groep mensen. Een uiterlijk zegt niets over de strafbare feiten. Ik heb met alle soorten en type mensen gewerkt. mijn overtuiging is dat deze dingen los van elkaar staan.
- In de praktijk ga ik iemand aan de kant zetten bij overtredingen en of technische staat van een voertuig. Anders kan je de hele dag wel iedereen aan de kant zetten. Het moet wel zinvol zijn.
- Ik vind het niet oké wanneer er niet meer gekeken wordt naar feiten maar alleen naar uiterlijk. Dat kan echt niet.
- Vooral jongeren gaan bij mij de doorslag geven bij controles, afkomst is niet relevant.
- Ik kan mij wel voorstellen dat politiemensen op basis van de ervaringen die zij hebben keuzes maken. Volgens mij gaat dat niet om één bepaalde groep die dan per se gecontroleerd wordt.
- Ik ben de grondlegger van het poldermodel. Ik heb er niets mee. Ik kan me ook geen voorstelling maken dat profileren iets is dat bij de politie echt een probleem is.
- Ik heb jarenlang in een supermarkt gewerkt en er waren evenveel blanke mensen die diefstallen pleegden als Marokkanen. Ik heb een gemêleerde vriendenkring, o.a. mensen met tatoeages, piercings. Ik kijk naar gedrag.
- Vooroordeel zit er wel in. Je probeert het niet te hebben, maar je hebt het toch. Iedereen gaat eerst af op uiterlijk. Je hebt een referentiekader ook al is dit niet gerechtvaardigd. Soms draait het vooroordeel bij.
- Ik ga bijvoorbeeld letten op een opgeschoten Marokkaan in een Golfje. Als een auto vol met allochtonen netjes rijdt, dan heeft dat minder mijn aandacht. Vlot optrekken, overmatig gas geven, arrogante blik bestuurder, kort op de voorganger rijden alsof je altijd haast hebt, dat trekt mijn aandacht.
- Wanneer je mensen benadert zoals je zelf ook benaderd wilt worden, dan is er meestal gewoon een gesprek mogelijk. Uiterlijk van iemand zegt niets over het contact dat je kunt opbouwen.

- Op het moment dat mensen aan de kant worden gezet vanwege hun afkomst vind ik no-go.
- Mensen moeten beseffen dat het niet voor iedereen geldt. Het overgrote deel is gewoon burger. Mensen moeten zich niet laten leiden door opinies van anderen. Ik heb van huis uit meegekregen dat je je beter moet laten informeren, voordat je een uitgesproken mening geeft. Profiling komt volgens mij ook voor bij de politie. Ik denk dat het moeilijk is dit te voorkomen. Mensen maken in hun jeugd wellicht ook dingen mee die je kunnen beïnvloeden. Ik denk dat je hiervoor dienders persoonlijk te benaderen. Ik denk wel dat het lastig is om denkwijzen te veranderen.
- Een arm uitzijnde man kan heel rijk zijn en andersom. Leeftijd zal misschien wel een rol spelen.
- Als ik mijn moeder tref die te hard rijdt, vraag ik aan iemand anders of ze haar wil bekeuren.
- *In hoeverre denk je dat uiterlijke kenmerken, antecedenten van betrokkene of gedrag van betrokkene jouw keuze gaan beïnvloeden om iemand te bekeuren? Niet.*
- *Heb je een beeld c.q. mening over bevolkingsgroepen, die zich naar jouw mening met criminaliteit bezig houden? Nee. Ik vind iedereen gelijk.*
- Weet je, één keer een boef is niet altijd een boef.
- Ik ben geen hokjesdenker. Ik heb niets met of tegen een bepaalde groep mensen. Een uiterlijk zegt niets over de strafbare feiten.
- Overall lopen schoffies. Zo hebben wij in mijn woonwijk overlast van pubers, maar het zijn samengestelde groepen. Dan heb ik niet alleen last van negers. Nee, we hebben last van een groep pubers, niets meer en niets minder.
- Voor wat betreft het Litouwse busje en het Nederlandse busje: Ik haal ze allebei aan de kant. Dan moet er maar eentje wachten. Ik kijk niet naar de kentekenplaat. Er worden al genoeg diefstallen gepleegd door Nederlanders.
- Het valt mij op dat er, als er een overval wordt gepleegd door Marokkanen, dit in de pers uitgemeten wordt. Ik denk dat dit er insluipt. Ik vind dat je er blanco in moet staan. Iedereen die je controleert is nieuw en zo moet je ze ook behandelen. Ik denk dat het er ook om gaat wat de ervaringen van mensen zijn met buitenlanders. Ik heb heel goede ervaringen met Polen. Maar als iemand een keer door een Marokkaan overvallen is, zijn meteen alle Marokkanen slecht. Als je door een Nederlander wordt overvallen en de Marokkaan pakt hem, dan is het een held. Ik vind dat het soms erg opgeblazen wordt, als buitenlanders bijvoorbeeld een overval plegen.
- *Mijn beeld bij Marokkanen?* Ik denk gelijk aan criminaliteit. Dat is het beeld dat ik uit het nieuws heb... Nu ik erover nadenk ben ik nooit met een criminele Marokkaan in aanraking geweest. Ik heb met Marokkaanse jongens gewerkt en die werken juist heel hard en zeuren nooit.
- *Waar denk je aan/ wat is jouw beeld bij de volgende bevolkingsgroepen:* - Oostblokkers: Harde werkers, - lager opgeleiden: Hangjongeren, - Marokkanen: Dat ze vaak misdrijven plegen, vaker dan anderen, - Zigeuners: Hier heb ik geen beeld bij. Muziek maken op straat, - Nederlanders:

Gierig, - Antillianen: Asielzoekers, - Turken: Gastvrije mensen, - Surinamers: vriendelijk, openhartig, - jonge jongens met petjes: criminelen.

- Je geeft het voorbeeld; bij een winkel wordt iets gestolen, en er lopen twee personen naar buiten. Als het een dikke man en een dunne is, dan ga ik achter de dunne aan. Die kan harder lopen denk ik en de dikke man vind ik later wel weer terug. Dit geldt ook voor een zwerver en een keurig uitzierende man. De zwerver herken ik misschien een paar dagen later wel weer.
- *Mijn beeld bij zigeuners?* Ik heb daar geen enkel beeld bij. Is dat een groep?

Laten zich leiden door media

De groep 'onervaren' politiestudenten laat zich overwegend leiden door de media. Enkele relevante citaten:

- Ik heb geen bepaalde bevolkingsgroep waarbij ik een beeld heb, dat zij zich met criminaliteit bezighouden. In het geval van de Oostblokkers komt dat puur door mijn eigen ervaring die ook nog een bevestigd wordt door de media bijvoorbeeld.
- Ik heb een beeld bij Marokkanen en Antillianen, die zich naar mijn mening met criminaliteit bezig houden. Je ziet ze altijd wel weer terugkomen op televisie, in de media, Opsporing Verzocht en in de sociale media. Kijk maar naar de juwelier dit weekend.
- In de media staat de afgelopen jaren dat er veel last van Oostblokkers is, die diefstallen plegen.
- Ik denk dat er op elke groep wel een gebruiksaanwijzing hangt. Ik zou niet weten hoe ik in contact moest komen. Ze lijken mij gewelddadig, ook gevoed door wat ik uit de media haal.
- Mijn beeld bij Marokkanen? Ik denk gelijk aan criminaliteit. Dat is het beeld dat ik uit het nieuws heb... Nu ik erover nadenk ben ik nooit met een criminele Marokkaan in aanraking geweest. Ik heb met Marokkaanse jongens gewerkt en die werken juist heel hard en zeuren nooit.
- Ik lees wel veel in de media. Bijvoorbeeld over de kermis in stad X, waarbij een grote groep Marokkanen zich zou hebben misdragen. Ik lees dit en vraag mij dan wel af wat er nou echt gebeurd is. Ik probeer mijn eigen beeld te vormen.
- In het nieuws lees je vaak dat buitenlanders iets fout doen.
- Door de media krijg je een beeld dat Marokkanen crimineel zijn. Wanneer je nooit met ze in aanraking komt is dat het beeld wat blijft hangen.

Laten zich leiden door privé ervaringen (opgedaan buiten de politie)

De groep 'onervaren' politiestudenten laat zich overwegend leiden door eigen opgedane ervaringen. Enkele relevante citaten:

- Bij mij in het dorp zijn er die moeite hebben met de positionering in de maatschappij. Ja, ze zorgen dat het stereotype overlast gevende Marokkaan in stand wordt gehouden. Ze houden zich als groep (vijf a tien personen) op bij plekken waar dit normaal niet wordt gedaan. Verder hebben ze provocerend gedrag bij bv. supermarkten, waar ze in groepen voor de deur staan. Ze lopen in een groep door het dorp en wijken niet voor het winkelend publiek.

- Ik heb ook positieve ervaringen met Marokkanen. Mijn jeugdvriend is Marokkaans en hij heeft een universitair diploma. Verder heb ik in de kroeg gewerkt. Een Marokkaanse jongen mocht toen van mij in die kroeg naar binnen. Ze moeten luisteren en opvolgen. Er mochten maar vier Marokkanen tegelijk naar binnen, omdat dat anders problemen oplevert voor de rest van het publiek. Uiteindelijk kwamen ze aan mij vragen hoeveel er al binnen waren. Als er al vier waren, dan zeiden ze: "Oké, dan komen we zo terug." Ze toonden dus respect. Dit kwam omdat ik de grenzen stelde en directe grenzen aangaf. Als ze vriendelijk tegen mij doen, dan doe ik dat terug. Gooien ze hun eigen glazen in...dan word ik minder coulant. Ze gaan eerst doen wat ik zeg. Ik ben meer bereid om meer coulant te doen, als ze ons gewenst gedrag vertonen.

- Ik baseer mij op invloeden in mijn eerdere werk. Mijn mening: als ze, de Marokkanen, graag weg willen, dan help ik ze. Dit is een "trigger" voor mij waar ik op moet letten op mijn werk. Ik vind dit zelf, maar ik neem ook dingen aan van collega's op straat. Mijn mening kan via school niet worden veranderd. Dit kan wel in de praktijk. Bij mij in het dorp zijn Marokkanen allemaal irritant.

- Ik kom uit een stad. Daar plegen Marokkanen de meeste auto-inbraken. Ze zijn niet allemaal slecht. In de supermarkt waar ik werkte, pleegden veel Nederlanders en Marokkanen diefstallen. Het was ongeveer fifty/fifty, maar Marokkanen blijven langer hangen. Qua beeld blijven zij langer bij. Ik heb ook Marokkaanse vrienden. Ik heb jaren in een supermarkt gewerkt en ik heb daar honderden mensen voorbij zien komen, als werknemers. Mensen van allerlei afkomsten.

- Ik heb zelf gezien in mijn wijk dat er in de nacht een buitenlandse man in een bushalte stond. Ik liep daar mijn hond uit te laten. Deze man werd aangehouden door de politie. Er was een inbraak gepleegd en er reed in de nacht geen bus daar. Er werden nog twee Hongaren aangehouden hoorde ik later.

- Ik weet dat dure auto's geld kosten. Ik ben ondernemer geweest. Zelfs al lease je zo'n auto moet je iedere maand geld betalen. Ik vraag me dan af waar zo'n jongen dat van betaalt.

- Ik heb hiervoor in een tuincentrum gewerkt met tien Polen die stuk voor stuk heel aardig waren. Ik heb er geen slechte ervaringen mee.

- Wat Wilders roept vind ik verschrikkelijk. Ik had in mijn klas vroeger veel buitenlandse vrienden.

- *Mijn beeld bij personen uit het Oostblok?* Ik denk gelijk aan Polen en dat die hier veel heen komen om te werken en dan weer terug gaan. Ik heb gewerkt met een Pool die zeven dagen in de week werkte, dat vier maanden deed en dan weer terug ging. Dit was een hele aardige man.

- *Mijn beeld bij kampers?* Ze trekken zich niet echt iets van andere aan mensen en zijn voor zichzelf bezig. Ik heb slechte ervaringen. Mijn ouders hebben vijf jaar een rechtszaak gehad omdat

een kamper niet wilde betalen. De andere kant is dat ik in de videotheek genoeg vriendelijke kamperers tegen ben gekomen.

- *Mijn beeld bij Antillianen?* Dat zijn vriendelijke mensen maar ze kunnen ook lui zijn. Tenminste dat is mijn ervaring. Ik heb met een Antilliaan gewerkt.. hij kwam echt altijd te laat. Wanneer hij eenmaal aan de gang was dan ging het wel. Verdere was het een super vriendelijke jongen.

- *Mijn beeld bij Turken?* Ik heb nauw samengewerkt met een Turkse jongen. Ik heb daardoor goede ervaringen. De ouders van deze jongen ken ik ook en dat zijn hele vriendelijke mensen. Ze verzorgen altijd het drinken voor ons voetbalteam.

- Ik heb in het verleden wel gezien wat voor berichten er verschijnen in de media. Omdat ik vrienden heb van allerlei afkomsten maken die berichten voor mij niet uit. Ik heb gewoon een sociale omgeving van normale mensen uit allerlei groepen.

Stellen zich open en leerbaar op

De groep 'onervaren' politiestudenten stelt zich overwegend open en leerbaar op. Enkele relevante citaten:

- **Dit is een "trigger" voor mij waar ik op moet letten op mijn werk.** Ik vind dit zelf, maar ik neem ook dingen aan van collega's op straat.

- Ik denk, dat selectie op uiterlijke kenmerken, naam of etnische achtergrond bij mij niet voorkomt. **Ik denk, dat ik 'licht' word beïnvloed.** Afwijkend gedrag binnen dat soort groepen blijft hangen in het achterhoofd, hoeveel kan ik niet zeggen. Vooroordelen tellen mee. Criminaliteit in bepaalde gebieden is hoog, je hebt daar alleen met dat soort mensen te maken. Als ik bv. een groep Marokkanen in Urk zie, dan zou ik die groep controleren. Het is afwijkend. Ik zou het gesprek aangaan en mijzelf oriënteren. Ik heb dan geen bevoegdheden. Niet iedereen van hen zal misdrijven plegen; **het is denk lastig om een balans te vinden.**

- Vooroordeel zit er wel in. **Je probeert het niet te hebben, maar je hebt het toch.** Iedereen gaat eerst af op uiterlijk. Je hebt een referentiekader ook al is dit niet gerechtvaardigd. Soms draait het vooroordeel bij.

- Ik gaf een voorbeeld, als een jeugdgroepje bij een bushalte de boel staat te verstieren, dan ga ik daar wat van zeggen. Nu vraag je mij of ik hetzelfde zou doen als er Bandidos (leden van een motorbende – de onderzoeker) zouden staan? Ik denk dat ik dan de politie bel. Waarom ik ze niet aanspreek? **Dat heeft toch wel te maken met mijn vooroordeel. Ik ben nog nooit met zo'n groep in aanraking geweest en ik weet dus niet hoe ik daar mee om moet gaan.**

- Je geeft een voorbeeld: vanuit een winkel wordt geroepen: Houdt de dief! En er lopen tegelijkertijd een nette man en een zwerver naar buiten. Je vraagt mij wie ik ga aanspreken. **Jeetje, dat vind ik moeilijk.** Ik wil het liever niet, maar ik ga voor de zwerver.

- Wat Wilders laatst heeft geroepen..... mijn familie is gekleurd. In de klas hebben we het hier vaak over. We zeggen dan, het zijn vast Marokkanen of Turken. We maken er allemaal grapjes over. Er is één halve Surinamer in onze klas en hij doet ook mee. Dit is gewoon zelfspot. Soms valt er wel één tot twee keer per dag een grapje of scherpe opmerking over. Soms weer een paar dagen niet en dan weer achter elkaar. Het is gemiddeld wel dagelijks. Dit is politiehumor. De hele klas doet hier aan mee.
- Ik heb inderdaad wel een ander beeld door de schoolervaringen. Ik heb in de introductieweek een stukje over mediabeïnvloeding gehad. Daar had ik echt iets aan. Daar heb ik geleerd dat de media altijd laat zien dat als de politie iets goed doet dat, daar weinig aandacht aan wordt besteed en wanneer het fout gaat is dat een heel groot stuk. Dit werkt ook zo bij criminele activiteiten door buitenlanders. Dat wordt altijd heel groot in de media gezet terwijl het eigenlijk alle bevolkingsgroepen zijn die criminelen onder zich hebben.
- Ik denk dat ongewenste profiling bij de politie bijna niet voorkomt, eerlijk gezegd.

Ten aanzien van de groep 'ervaren' politiestudenten:

Door politiepraktijkervaring een andere kijk gekregen en rechtvaardigen gevoelens, die ze tijdens de praktijkstages hebben opgedaan

Deze groep heeft een mening gevormd. Enkele relevante citaten:

- Een oom van mijn vriendin is licht getint en rijdt in een grote BMW. Hij wordt om de haverklap aan de kant gezet. Waarom? Hij heeft een kleurtje en rijdt in een dikke auto. Ik doe dat zelf ook, dat aan de kant zetten van dit soort voertuigen. Op gevoel. Een specifieke bestuurder in een specifieke auto. Ik kan zo'n auto niet betalen. Hoe komt het dan dat een jong joch dat wel kan? Het één en ander wordt ook ingegeven door de briefing en ervaren collega's. Ik hoor de opmerkingen 'kutmarokkanen' en dergelijke. Ik word hier toch door beïnvloed. Dat is toch de invloed van mijn werkomgeving. Wat ik hiervan vind? Ik zie ook dat het toch steeds om buitenlanders, Marokkanen gaat, die op de cellenmodule staan. En wat moet ik hier als student nou van zeggen? Ik vind dat lastig. Als student word je vind ik, vaak 'gebruikt'. Ik kan daar dan weinig tegenin brengen.
- Uiterlijke kenmerken beïnvloeden mij wel degelijk om iemand te controleren. Kijk maar naar de briefing en de uitspraken van de collega's. Het gaat vaak om Marokkanen en andere buitenlanders.
- Wanneer ik personen of gedragingen verdacht vind? Gasten in Canadian-jasjes; deze jasjes zijn allemaal gejat, groepen Marokkaantjes, jeugdgroepjes, alle mensen die niet van A naar B gaan, mensen die doelloos rondlopen.
- Een dikke auto met een jong joch erin klopt niet. Waar dat vandaan komt? Mijn eigen ervaring bij de politie, de briefings, ervaringen van collega's. Als ik een grote Audi zie rijden met een 'petje' erin gaan mijn haren rechtop staan. Ik wil dan weten hoe hij aan die auto komt. Het klopt gewoon niet.
- Ik realiseer mij dat we heel erg in hokjes denken. Ik zeg net dat ik vrouwen laat lopen, maar het is mij ook bekend dat er vrouwen zijn die dealen. Ik ken er zo eentje in onze omgeving. Waarom zij dan niet gepakt wordt? Ze voldoet niet aan het profiel. Het profiel is een Marokkaan, met een grote bek en zo. Oppakken die gasten.
- In hoeverre beïnvloeden uiterlijke kenmerken van de burger mijn keuze om iemand te controleren? Natuurlijk beïnvloedt dat mij. Een man met een stropdas in een auto met een kinderzitje achterin ga ik niet controleren. Omdat ik eigenlijk al weet dat dat wel goed zit. Die man werkt gewoon voor de kost. Het heeft met beeldvorming te maken. Het voorbeeld: er staan drie negers bij een bushokje en verderop drie blanken bij een bushokje. Wie er dan gecontroleerd worden? De negers natuurlijk. Bij een drogisterij, als er gestolen is en er loopt links een vrouw uit en rechts een man? De vrouw. Als er nou een vrouw en twee Marokkanen lopen? De Marokkanen. Dat is nou eenmaal zo. Het is het beeld dat ik heb.
- *Voordat je bij de politie kwam: Had je toen een beeld c.q. mening over bevolkingsgroepen, die zich naar jouw mening met criminaliteit bezig houden?* Jawel. Marokkanen in een bepaald dorp.

Dat wist ik al. *Waarop baseerde je dat?* Op feiten, ik wist dat zij dealden in dorp X. *Hoe is nu jouw beeld c.q. mening over bevolkingsgroepen, die zich naar jouw mening met criminaliteit bezig houden?* Onveranderd. Ze denken dat ze God zijn. Ze helpen echt kinderen aan de drugs. Marokkanen. *Hoe komt dat je er nu hetzelfde of juist anders over denkt? Mijn ervaring, wat ik opgebouwd heb.*

- *In hoeverre denk je dat personen worden gecontroleerd of staandegehouden op grond van hun uiterlijke kenmerken, naam of etnische achtergrond?* Ik denk dat dat veel gebeurt. *In hoeverre vind je dit gerechtvaardigd?* Het zou slecht zijn als je dat niet zou doen.

- Een persoon moet feitelijk iets doen, voordat ik hem verdacht vind. Als ik een Bulgars busje zie staan, ergens in de gemeente en het is nacht, dan ga ik die zeker controleren. Je vraagt me waarom ik die dan wel controleer, ook als ze 'passief' zijn? Dat die niet specifiek iets moeten doen of laten? Dat is mijn ervaring. Ik heb meerdere malen Oostblokkers aangehouden met inbrekerswerktuigen. Vrouwen die insluipen in woningen, afkomstig uit een Oostblokland.

- Voordat ik bij de politie kwam, had ik geen mening over bevolkingsgroepen, die zich met criminaliteit bezighouden. Marokkanen. Media en gedrag. Dingen die ik meemaak, zie en hoor. Ook van anderen. Ik heb het beeld van Marokkanen dat ze schijt aan de rest hebben. *Hoe komt dat je er nu hetzelfde of juist anders over denkt?* Ik kom nu met die mensen in aanraking vanwege mijn werk. Dit komt voort uit mijn ervaring. Dat ik bij de aanhouding van een Marokkaan in mijn gezicht wordt gespuugd. Dat ze zeggen dat ze mijn moeder in haar kont neuken. Altijd over de familie.

- Aan het uiterlijk zie je niet wat iemand zijn inborst is. Het gebeurt ook wel voor dat je bij een boom van een kerel vol met tattoos komt en het blijkt een hele nette man te zijn. Kortom anders dan je in eerste instantie bedacht. Ook in de Marokkaanse doelgroep zie je verschillen. Ik zie duidelijk verschil in houding tussen nette Marokkaanse jongeren en de jongeren die problemen veroorzaken. Het gaat om het gedrag wat zij vertonen. Ontwijken van contact, manier van communiceren, manier van bewegen. Ik woon zelf in een stad, waar veel Antillianen wonen. Die staan erom bekend dat ze snel steekwapens gebruiken. Maar ik moet zeggen dat de stereotype gedragingen soms worden bevestigd en soms niet. Je hebt dat bijvoorbeeld bij de kamper, het verhaal is dat zij in de weetteelt zitten. Marokkanen plegen woninginbraken en straatroven, dit is een beeld dat ik door het werk heb gekregen. Ik zou niet eens weten hoe ik voor die tijd dacht. Hoe vaker je met een bepaalde situatie in aanraking komt hoe meer je beeld gevormd wordt dat een bepaalde groep zicht meer met bepaalde criminaliteit bezighoudt. Ik ken net zoveel goede als slechte verhalen over verschillende groepen. Ik ken kampers die in de weetteelt en xtc handel zitten maar ook genoeg die normaal zijn. Ik ken Antillianen die messen trekken maar ook genoeg die gewoon meedoen in de maatschappij. Dat is ook zo met Marokkanen. Er zijn binnen elke groep, subgroepen die crimineel gedrag vertonen. Die subgroepen verdienen meer aandacht.

- Wat ik onder profileren versta: Je kan een profiel van iemand maken of van een groep. dat is wat ik ervan weet. We hebben het daar nooit echt op school over gehad. Er wordt alleen over integriteit gesproken; niet straffen voor gedrag en zou je wel of niet je vrienden of familie bekeuren.

- Slecht onderhouden en keurig gewassen auto's geven bij mij de doorslag, want dit zegt iets, roest, vies, oudere auto's, snelle Golfjes, in combi met jonge gasten. Nu ik er zo over nadenk, zijn het eigenlijk altijd mannen.
- Die Roma-types doen aan zakkenrollen, ik weet dit door mijn ervaring met aangiften. Roemeense dames die aan winkeldiefstal doen die heb ik vaak bij winkels opgehaald. Van de top-25 zijn vierentwintig jongens Marokkaans en één Nederlander maar die zit nu vast; zij doen aan woninginbraken en oude dames overvallen op straat, auto-inbraken voor de airbags.
- Eerst dacht ik dat het alleen Oostblokkers waren, maar nu ik bij de politie ben blijkt ook jonge Marokkanen.
- In de ene wijk let ik meer op Marokkanen en de andere meer op kamperachtigen.
- Een tijdje geleden reed er een Dacia met twee Marokkaans uitzijnde figuren. De combinatie van de auto en de inzittenden viel mij erg op. Na controle bleken beiden enorm veel antecedenten te hebben.
- Kentekens, vooral buitenlandse. Ik kijk of er jongeren in zitten, wat hun rijgedrag is. Als ik zie dat het rijgedrag mij opvalt, gaat hij aan de kant.
- Ik steek blanco in het gesprek. Als ik iets geïrriteerd terugkrijg of bijdehand, is dat de toon. Ik straf op dat moment dan ook voor gedrag. Mensen kunnen naar mijn idee überhaupt de loop van het gesprek bepalen.
- *In hoeverre beïnvloeden uiterlijke kenmerken van de burger jouw keuze om iemand te controleren?* Marokkaanse jongeren bij elkaar, met z'n drieën in een auto. Dit kunnen voor mij potentiële inbrekers zijn uit Amsterdam. Ook vaak in die samenstelling.
- *Gebruik je staandhoudingen en controles wel eens voor een ander doel dan wat je de burger vertelt?* Zeker. Ik vind dat wel zo makkelijk. Ik hoef dan bijvoorbeeld niet meteen te zeggen dat ik drie Marokkanen in een auto zie, die ik verdacht vind.
- Of het Nederlandse jongens zijn of Marokkaanse, dat maakt niet zoveel uit. Ik ben wel meer gespitst op Marokkanen. Die zijn onze doelgroep. Waarom? Omdat dit potentiële woninginbrekers zijn. Dat ze uit Amsterdam hierheen komen en bijna allemaal antecedenten hebben.
- *Hoe dat met Bulgaren zit?* De taalbarrière is dan vaak wel een probleem. Ik vraag dan heel kort en bondig om papieren. Tenzij ze wel de Nederlandse taal machtig zijn. Ik probeer wel zoveel mogelijk met feiten te werken. Als ze bijvoorbeeld in een busje rijden, dan is de aanleiding voor de controle mij veel duidelijker en kan ik daar ook eerlijker over zijn.
- *Hoe is nu jouw beeld c.q. mening over bevolkingsgroepen, die zich naar jouw mening met criminaliteit bezig houden?* Ja, totaal anders. Dat komt ook door cursussen die ik hierover heb gehad. Over multiculturele jongeren bijvoorbeeld. Ik heb in de loop van de jaren geleerd hoe ik met andere culturen om te gaan. Dit heeft mij enorm geholpen. Ik snap dat jongeren die thuis niks te vertellen hebben, dit op straat gaan goedmaken.

• *In hoeverre denk je dat personen worden gecontroleerd of staandegehouden op grond van hun uiterlijke kenmerken, naam of etnische achtergrond?* Vijfzeventig procent (75%). We hebben hier te maken met veel blanken. Ik vind een Marokkaan die ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands – de onderzoeker) spreekt, geïntegreerd. Het gaat mij niet om de Marokkaan in een pak. Die zegt mij net zoveel als een Nederlander in een pak. Die breekt niet in. Het gaat mij om bepaalde types. Die van: wat kun jij mij maken! De respectloosheid. Weglopen, niet aankijken. 'watwatwat....'. *In hoeverre vind je dit gerechtvaardigd?* Ik plaats mensen in hokjes. Ik snap het wel.

• *Mijn beeld bij Oostblokkers?* Mijn beeld is dat zij veel diefstallen plegen. Ik had voor de politie geen beeld van deze groep. Dit beeld komt puur uit mijn politie-ervaring. Polen en Roemenen ken ik alleen maar van diefstallen. Het controleren van die groep is altijd interessant.

• *Mijn beeld bij Marokkanen?* Voor de politie had ik een beeld uit de media dat deze groep veel overvallen en diefstallen pleegt. Ik moet zeggen dat bij de politie dit beeld alleen maar is bevestigd. Door wat ik meemaak in de praktijk en door wat ik op de briefing te zien krijg.

• *Mijn beeld bij lager opgeleiden?* Dat zijn vaak asocialere mensen. Bij hoger opgeleiden mensen heb ik het beeld dat zij uit de hoogte doen. Die ervaringen heb ik in ieder geval. In de praktijk zie ik dat mensen die lager opgeleid zijn meer uit hun emotie reageren en hoger opgeleiden mensen neerbuigend doen omdat je "hun" niet moet hebben. Zij vinden zichzelf vaak prima in orde. Bij een bekeuringssituatie zegt de lagere "dit kan ik niet betalen ik heb al zoveel problemen" de hogere zegt 'ga boeven vangen je moet mij niet hebben'.

• *Mijn beeld bij Turken?* Ik denk hierbij het zelfde als bij de Marokkanen. Ik zie bij mannen het verschil niet tussen Turken en Marokkanen. Bij vrouwen zie ik dat verschil aan hun hoofddoek. Dat heb ik een keer gevraagd aan een Marokkaanse vrouw. Wij hebben op school een les gehad over hoe je controles uitvoert en dat je net zoveel vijftenzestigplussers aan de kant moet zetten als jongens met petjes omdat we iedereen gelijk moeten behandelen. Dat is echt een onzin reden. De hele klas kwam in opstand. Wanneer je kijkt naar de praktijk heeft het geen zin om allemaal vijftenzestigplussers aan de kant te zetten. Misschien helpt anders selecteren wel om andere boeven te vangen. We hebben daar verder geen les in gehad. Deze les hielp in ieder geval niet.

• Ik heb op een school gezeten die helemaal blank was. Hier kwam op een gegeven moment een meisje met een hoofddoek. Zij moest haar hoofddoek af van die school. Dat deed zij niet en toen moest ze apart zitten om lessen te volgen. Ze is uiteindelijk van school gegaan. Dat is eigenlijk ook niet normaal hè?

• *Hoe denk jij ongewenst profileren op te lossen?* Ik denk dat het niet op te lossen is. Het zit zo verweven in de politie. Het zit overal. Ik heb nu wel een ander beeld. Ik denk niet dat het zin heeft om een les te geven over dit onderwerp, die les die mijn klas kreeg had een averechts effect. Ik denk dat het houden van zo'n interview wel zin heeft. Ik denk nu al anders na over hoe ik dingen nou eigenlijk zelf doe. Jullie moeten eigenlijk met iedere student zo'n interview doen.

• *Mijn beeld bij Oostblokkers?* Dat zijn treffers, hiermee bedoel ik dat ik ze ken als het aannemen van klussen bij mensen waar zij teveel geld voor willen hebben en het werk steeds niet afmaken of

dat zij überhaupt niet meer op komen dagen en veel alcoholgebruik in het verkeer. Dit beeld is ontstaan tijdens mijn werk bij de politie.

- Wanneer ik kijk naar de aanhoudingen in mijn politie praktijk zijn mijn meeste aanhoudingen Marokkanen met petjes.
- Zigeuners zijn zakkenrollers; ik weet dat uit mijn eigen ervaringen in mijn politiepraktijk. Altijd wanneer ik met deze groep in aanraking kom is dat vanwege zakkenrollen of winkeldiefstal.
- Mijn beeld bij kampers is dat zij asociaal gedrag vertonen en bijdehand zijn. Eigenlijk weet je van te voren dat ze zich met criminele activiteiten bezig houden. Dat gaat altijd om hennepkwekerijen en ze zijn meestal in het bezit zijn van wapens.
- Ik vind ze Antillianen altijd super relaxt. Omdat ik in een wijk op school zat , waar ik veel Antillianen heb ontmoet. Wat ik mooi vind is dat zij eigenlijk altijd vrouwen als gelijke behandelen. Dat is bij Marokkanen en Turken niet het geval. In de politiepraktijk zie ik dat terug bij dat Marokkanen en Turken het hebben van disrespect koppelen aan het feit dat je vrouw bent. Antillianen luisteren gewoon naar wat je te zeggen hebt.
- *Mijn beeld bij blanke Nederlanders?* Net als bij de Marokkanen, er is een groep die crimineel is en een groep die gewoon gedrag vertoont. Hier zie je bij de overlastgroep dat zij te herkennen zijn aan het dragen van bontkragen en petjes en het dragen van merkkleding. Dit gaat om jongens en meisjes. Dit beeld is niet veranderd door de politiepraktijk.
- *Mijn beeld bij Turken?* Mijn beeld verschilt eigenlijk niet van dat van Marokkanen maar ik kan Turken en Marokkanen niet uit elkaar houden qua uiterlijk. Misschien wanneer ik beter mijn best doe wel.
- Mijn beeld van Surinamers is dezelfde als die van de Antillianen. Ze zijn relaxt en ze hebben een houding van "het komt allemaal wel goed". Ik heb net een Surinamer aangehouden. Hij was ook gewoon relaxt.
- Praktijkervaring speelt een grote rol. Je hebt een beeld over alle doelgroepen wanneer je nog niet bij de politie werkt. In de praktijk wordt dat beeld bevestigd of aangepast. Neem nou Oostblokkers. Ik zag hen altijd als de mannen die alleen maar aan het werk zijn. Terwijl tijdens mijn werk bij het VHT (Verkeershandhavingsteam – de onderzoeker) had ik altijd Oostblokkers had die aangehouden werden wegens alcoholmisbruik.
- *Hoe denk jij ongewenst profileren op te lossen?* Het is niet op te lossen denk ik. De selecties maak je op basis van je ervaring, wat je hoort van collega's, wat je ziet op de briefing. Wanneer ik in mijn ooghoek twee jongens zie lopen kijk ik onbewust al die kant op. We hebben het wel over dit onderwerp op school gehad maar niet echt veel.

Laten zich leiden door ervaren collega's

De groep 'ervaren' politiestudenten laat zich leiden door ervaren collega's en coaches. Enkele relevante citaten:

- Ervaren collega's hebben veel meer kennis, alles wat ik tot nu toe heb gezegd heb ik allemaal van collega's die dat tegen me hebben gezegd, een snel Golfje, gasten die om zich heen kijken of die ze ambtshalve kennen.
- Ervaren collega's gingen zeggen waar ik allemaal op moest letten, autoritair vind ik vreselijk, ik heb een collega een mevrouw met respect zien aanhouden en dat ging rustig en dat wil ik ook want zo kan het dus ook.
- Ik kijk af wat de ervaren collega's doen, ik trek me ook aan wat deze collega's zeggen.
- Ik heb één dag met een collega gewerkt die de hele dag Marokkaantjes aan de kant zette. Dit was een hele gemotiveerde collega met vijftieng jaar ervaring en die boeven wil vangen. Ik ga er vanuit dat hij gewoon zijn ervaring gebruikt om dat te doen. Waren allemaal gasten van zestien tot vijftieng jaar, want hij is gefocust op de top-25.
- Ik vind het niet gerechtvaardigd, dat personen worden gecontroleerd of staandegehouden op grond van hun uiterlijke kenmerken, naam of etnische achtergrond, zoals die opmerking "opgeruimd staat netjes" zoals ik eerder vertelde over die verdrinken Marokkaanse jongen. Hij was een achttienjarige veelpleger. Ik denk dat het een manier van ventileren is voor de collega's.
- *Wat is de invloed van mijn collega's op controles en/of staandehoudingen?* Geen. Ik overtuig mijn collega wel.
- *In hoeverre denk je dat personen worden gecontroleerd of staandegehouden op grond van hun uiterlijke kenmerken, naam of etnische achtergrond?* Massaal. Echt massaal. Ik hoor dat van mijn collega's. Dat er weer een 'autootje met Marokkanen' aan de kant gaat, wordt er dan gezegd. Ik zie vaak dat er Nederlanders aan de kant gaan vanwege verkeersovertredingen en buitenlanders vanwege het feit dat hun kop ze niet aanstaat. *In hoeverre vind je dit gerechtvaardigd?* Nee, dat vind ik niet altijd even eerlijk. Niet gerechtvaardigd, gewoon niet eerlijk. Het doet overigens verder niets met mij.
- Ik heb met een politiecoach gewerkt die echt aan het jagen was op Marokkanen. Hij had langer in die wijk gewerkt. Natuurlijk beïnvloedt je dat in het begin. Eerst vond ik dat wel grappig, dat jagen. Uiteindelijk heb ik gelukkig iets anders geleerd. Een wijkagent heeft mij geleerd hoe ik gewoon sociaal contact met de Marokkaanse jongens kan maken. Vriendelijk als het kan, streng als het moet. Nu staan ze in de horeca gewoon bij me. Die jongens zijn altijd nuchter. Ze weten wanneer het genoeg is, ze weten dat ik dan optreed. Wanneer ik dan moet optreden gaan ze gewoon mee zonder boeien. Volgens mij helpt het wanneer we op school daar echt meer les in krijgen. Wel van iemand die dat kan. Zo'n man kan je gewoon heel goed leren wat werkt en wat niet. Alles begint bij het contact maken. Normaal en redelijk zijn helpt om in gesprek te blijven. Wat voor bevolkingsgroep het ook is.

• Ik denk nu anders over bevolkingsgroepen, die zich met criminaliteit bezighouden. Door wat je ziet, de dagrapportages en wat je van de straat haalt, wat 't korps je vertelt, briefings. Eerst dacht ik dat het alleen Oostblokkers waren maar nu ik bij de politie ben blijkt ook jonge Marokkanen. Verder de invloed van collega's; ik trek m'n eigen conclusies uit hun verhalen in de werkkamer hoor je genoeg over inbrekers die ze hebben opgepakt. Je hoort toch van alles in de werkkamer. Er zijn collega's die gewoon alles op Marokkanen gooien, je hebt het er op de auto over. Er zijn collega's die hebben een hekel aan Marokkanen en Oostblokkers. Ik vind het eigenlijk wel meevallen. Ik had verwacht dat het qua criminaliteit erger zou zijn, voordat ik bij de politie kwam. Collega's maken verder grapjes; Een Marokkaanse jongen had zich na een woninginbraak in de sloot verstopt en was verdronken. Na een week kwam hij bovendrijven en maakten collega's grapjes: "Weer een Marokkaantje minder, dom van hem." Ik vind niet, dat deze jongen dit met de dood had moeten bekopen.

• Bij de politie is het zo dat je controleert wat je door ervaren collega's leert. Wanneer iedereen een bepaalde groep controleert ga jij dat ook doen. Ik denk dat je er wel vanuit kan gaan dat collega's met meer ervaring wel weten wat ze doen.

Laten zich leiden door de briefing

De groep 'ervaren' politiestudenten laat zich leiden door briefing. Enkele relevante citaten:

- Ik hou dan wel rekening met de plaats waar ik dan ben, ook gezien de info uit de briefings.
- Ik lees dit ook op de briefing. De briefing wordt gevoed door de info van de collega's.
- Het voorbeeld van een Pools busje, 's avonds om tien uur, dat vind ik verdacht. Ik baseer dit op de briefing, en op het gegeven dat dit afwijkt van het 'normale' patroon. Het geldt ook voor mijn eigen buurt, waar ik woon. Ik weet wel zo'n beetje wie er allemaal woont en wat voor auto's er rondrijden. Wat doe je hier, vraag ik mij dan ook af. Ik handel ook op basis van wat er op de briefing staat. Het valt mij op dat 75% een niet-Nederlandse naam heeft. Marokkaans, Oost-Europees.
- Kijk maar naar de briefing en de uitspraken van de collega's. Het gaat vaak om Marokkanen en andere buitenlanders.
- In de briefing hoor en zie je welke dingen waar spelen. Dat zijn dingen waar je vervolgens meer aandacht voor hebt.
- Ik zet niet iedereen aan de kant. Wel bij asociaal rijgedrag, ontwijkend gedrag, auto's die eruit zien alsof ze niet op de weg thuis horen. Ook wanneer er in briefing aandacht gevraagd wordt voor een bepaalde auto.
- Door wat je ziet, de dagrapportages en wat je van de straat haalt, wat 't korps je vertelt, briefings.

- In de briefing hoor en zie je welke dingen waar spelen. Dat zijn dingen waar je vervolgens meer aandacht voor hebt.
- Ook wanneer er in briefing aandacht gevraagd wordt voor een bepaalde auto.
- Ik hou dan wel rekening met de plaats waar ik dan ben, ook gezien de info uit de briefings.
- Door je ervaring word je beeld van verschillende groepen wel bevestigd. Ook door de verhalen van collega's of wat ik op de briefing zie. Wanneer je kijkt dat zie je vaak dezelfde groepen voorbij komen.
- Op de briefing staan veel gekleurde personen en daar let je dan ook op. Dat ontstaat niet door onze controles maar omdat die mensen feiten plegen toch?
- Door de briefing ben je meer bezig met de genoemde personen. Dat is toch ook de bedoeling. Iedere dienstgroep heeft een adoptiesubject. Nu hebben we een dealer bijvoorbeeld.

Selecteren op basis van gevoel

De groep 'ervaren' politiemensen laat zich leiden op basis van gevoel. Enkele relevante citaten:

- Ik maak dan denk ik gebruik van mijn onderbuik gevoel.
- Het is een combinatie van gevoel en rijgedrag.
- Als ik een oude man zie die in z'n eentje in een auto zit, dan controleer ik die niet. Dit gaat om mijn gevoel. Ik heb het idee dat daar niks mee aan de hand is.
- Ik maak weleens de keuze om alsnog een controle op een voertuig uit te voeren die ik eerder heb laten gaan. Mijn gevoel geeft mij dit in.
- Ik vind dit best lastig. Het is een combinatie van uiterlijk en gevoel.
- Ik doe dat zelf ook, dat aan de kant zetten van dit soort voertuigen. Op gevoel. Een specifieke bestuurder in een specifieke auto. Ik kan zo'n auto niet betalen. Hoe komt het dan dat een jong joch dat wel kan?
- Je gevoel wordt beïnvloedt door verhalen van collega's, door je eigen ervaringen en wat je hoort in de media en ziet in de briefing. Tijdens mijn spottersopleiding heb ik geleerd dat ik eigenlijk steeds controleer wanneer ik het gevoel heb "hier klopt iets niet". Dan kijk ik niet naar een bepaalde groep maar wel naar afwijkend gedrag en wat ik daarbij voel.
- Mijn voorgevoel is absoluut meer geworden tijdens mijn praktijkervaring. Je doet dingen op je onderbuik gevoel. Toen ik net bij de politie was had ik dat nog niet. Dit groeit naarmate je meer praktijk ervaring krijgt. Wanneer je net begint weet je niet waar je op moet letten en voel je daar ook niets bij. Dat komt gewoon door je ervaringen. Ik denk inderdaad dat je eerst meer naar de feiten kijkt en dat dit langzaam verandert.

Selecteren op categorieën waar hun focus op ligt

Deze groep selecteert op categorieën waar hun focus op ligt of waarvan gedacht wordt dat daar meer focus moet liggen tijdens de uitoefening van de politietaak. De groep 'onervaren' politiestudenten benoemt dit af en toe. Betreft de navolgende 'hits' : A: jonge jongens met petjes, B: personen uit het Oostblok, C: woonwagenbewoners, D: Marokkanen, E: Antillianen, F: lager opgeleiden, G: afwijkend uiterlijk qua kleding, H: afwijkend gedrag, I: oude auto's, J: dure auto's, K: horen van een bekende naam. Enkele relevante citaten:

- Als ze afwijkend gedrag vertonen. Bijvoorbeeld in de stage zagen wij een man voor een rood stoplicht om zich heen kijken en hij bleek voor het stoplicht te blijven staan om te zakkenrollen bij wachtende mensen.
- Ik let bijvoorbeeld op: ineens de hoek omgaan, plotseling veranderen, opvallend niet naar mij kijken.
- Kleding; aan een kledingstijl kan je vaak een richting voor jezelf bepalen. Hoe je het gesprek wilt aangaan bijvoorbeeld. Draag je bijvoorbeeld oude kleding zoals een tuinbroek en ben je dik en ben je onverzorgd gekleed.... Dan gebruik ik bijvoorbeeld bewust geen moeilijke woorden. Verzorgd of onverzorgd; Volwassen passen zich aan jou aan. Verder let ik op een afgetraind lichaam, Nickelson-jasje, gladde schoentjes... Je weet dan dat er een mogelijkheid op weerstand bestaat. Het is een opeenstapeling van ervaringen.
- Een opvallende pik ik er sowieso uit. Bijvoorbeeld een roestbak, een auto met een jonge bestuurder en in het bijzonder in een snelle of dure auto.
- Marokkanen en laagopgeleiden houden zich volgens mij met criminaliteit bezig. Kijk bv. naar verschil tussen Osdorp en Oud-Zuid. Laag opgeleiden met een laag inkomen plegen kleine straatroven, inbraken. Laag opgeleiden zullen niet zo snel een wietplantage runnen. Hoog opgeleiden zitten meer in witwassen en drugshandel en dan grootschalig. Laag opgeleiden, zullen dat denk ik niet zo snel doen, maar daar moet ik achter zien te komen.
- Primair kijk ik naar de staat van een auto. Wanneer ik een oud barrel zie rijden let ik eerder op terwijl een goed onderhouden tien jaar oude auto is minder interessant.
- Ik denk de technische staat van een voertuig en bijvoorbeeld een jonge jongen met een hele dikke auto.
- De man had een zwerversuiterlijk, dus dat is voor mij een reden. Hij had gescheurde kleding aan, dus daar let ik op.
- De petjes. Het bejaarde stel is niet interessant. Die houden zich vaak aan de regels. Die jonge gasten hebben vaak wat bravoure. Er valt meer te halen denk ik. Bejaarden kun je meestal voor 90% laten doorrijden.
- Een keurig busje of een afgetrapte? Ik ga voor die afgetrapte, want die valt meer op.

- Het voorbeeld van de kamperfamilie die Visser heet, als je dan een Visser aan de kant hebt; ik denk dat je toch wat alerter bent en scherper gaat reageren.
- *Waar houd je rekening mee als je kentekens bevrageet?* Oudere auto's, snelle Golfjes, jonge jeugd met petjes, te zwaar beladen voertuigen, jonge jeugd in het voertuig.
- De ene wijk let ik meer op Marokkanen en de andere meer op kamperachtigen.
- Voertuigen die op naam staan van een heel oud iemand terwijl er een jongere in rijdt. De jongere doelgroep tussen de twintig en dertig jaar oud. Ik kijk naar de inzittenden en naar de auto. Past de jongere wel bij de dikke BMW waar hij in rijdt. Een jongen in een pak in zo'n auto is minder opvallend dan iemand in een hele dure auto die eruit ziet alsof hij nog op school zit.
- Ik denk niet dat ik een bepaald type eerder controleer. Er zijn wel auto's die ik minder snel controleer. Bijvoorbeeld gezinsauto's met een sticker: 'baby aan boord'. Dat is omdat die meestal op gezinsauto's zitten met een doorsnee burger.
- Petjes, leeftijd. Rijgedrag. Dat soort dingen. Jongens die zo'n aura hebben van 'schijt aan de politie'. Jongens die om aandacht vragen kunnen het krijgen ook. Het wordt dan een beetje kat-en-muis spelletje. Ik merk dan dat ik mij wel laat meevoeren.
- Ik focus het meest op snellere auto's en busjes.
- *Wat trekt jouw aandacht?* Jongeren in een auto, petjes op.
- Junkachtige types. Voor mij zijn dit potentiële inbrekers. Drugsgebruikers die geen geld hebben om drugs te kopen.
- Ik let op oude voertuigen, maar ook op dure auto's. De nette familieauto's laat ik lopen. Ik plaats de bestuurders hiervan toch in hokjes. In mijn optiek rijden bepaalde mensen in bepaalde auto's.
- Oude auto's, dure auto's. Naar mijn idee rijden junks vaak in oude auto's. Aan de andere kant, de leveranciers van drugs rijden naar mijn idee weer in duurdere auto's.
- *Wat trekt jouw aandacht?* Ik let op bepaalde type auto's in bepaalde wijken. Groepjes jongens, met bepaalde auto's, Audi en dergelijke.
- Als voorbeeld: twee jongens in een Subaru gaan eerder aan de kant dan twee bejaarden in een Astra. Waarom? Ik heb dan het idee dat de oudere mensen ergens naar toe aan het rijden zijn en de jonge jongens, daar wil ik graag van weten wat ze aan het doen zijn.
- Het horen van een bekende naam: Dat beïnvloed mijn keuze. Als ik de naam hoor of lees van een bekende kamperfamilie, ben ik extra alert. Ik associeer de naam Visser met crimineel gedrag.
- *Mijn beeld bij kamperen?* Dit zie ik als een hechte groep en een beetje asociaal. Op school doen we bij dreigende escalatie een casus die gaat over optreden op een kamp. Hier wordt ons geleerd dat wanneer je daar een melding hebt je de kans hebt dat iedereen uit zijn wagen komt om zich ermee te bemoeien. Ik heb verder nooit te maken gehad met kamperen. Nu ik er over nadenk vorm

je eigenlijk best wel snel een beeld van een groep. Ik heb dit beeld alleen maar door die ene casus op school dat is wel erg eigenlijk.

- *Mijn beeld bij jonge jongens met petjes?* Dat doet mij gelijk denken aan gangster-achtige figuren. Stoer doen en controle waardig. Waarom, ik dit beeld heb. Omdat de jongens met petjes die ik gecontroleerd heb dat soort figuren waren. Wanneer je ze aan de kant zet doen ze gelijk stoer tegen je. Jonge jongens met petjes daar wil je toch van weten wie het zijn en wat ze doen. Daar valt je oog op omdat zij anders gekleed zijn dan de rest. Meestal controleren we auto's met dat soort types. Terwijl wanneer je een controle doet dan is meestal alles in orde. Ik vraag me nu af of het dan eigenlijk wel zinvol is dat we die controles uitvoeren.

- Afwijkende kleding speelt zeker een rol omdat dit opvalt. Ik heb bij "anders" gelijk het idee van veel tattoos, een afgezakte broek etc. Nu ik erover nadenk, kan ik mij ook voorstellen dat wanneer we zo iemand steeds controleren, dat hij pijnlijk wordt. Zou ik ook worden wanneer ik zonder reden steeds gecontroleerd word.

- Wanneer er een zakenman in een dure auto zit dan is dat niet interessant, maar wel wanneer er een jonge jongen in rijdt. Dat plaatje klopt niet. Hoe komt zo'n jongen aan dat geld?

- Bij een bekende naam ben je extra alert. Zelfs wanneer het niet degene is die jij vanuit je werk kent. Wanneer ik een auto aan de kant zet en daar zit een bestuurder in met dezelfde naam als een crimineel die ik ken dan ga ik uitzoeken of ik een link kan vinden tussen die twee personen. Het kan belangrijk zijn om dat vast te leggen.

- Bij jonge jongens denk ik gelijk aan de doelgroep waar wij in politiepraktijk veel naar kijken. Ik koppel dat gelijk aan scooters, en gepimpte auto's. Dit zijn vaak degene die overlast veroorzaken, kleine diefstallen plegen of vernielingen.

- Kleding speelt een rol. Bijvoorbeeld wanneer ik een auto langs zie komen met twee jongens met petjes en een auto met daarin een man en vrouw van in de vijftig dan haal ik de jongens door het politiesysteem. Dat komt door mijn ervaring. Heel vaak wanneer je bijvoorbeeld de jongens aan de kant zet hebben die antecedenten. Die oudere mensen niet. Het hebben van antecedenten bevestigen mijn beeld dat ik bij het controleren van de jongens verder moet kijken.

Gebruiken de Wegenverkeerswet onrechtmatig

Deze groep gebruikt de wegenverkeerswet voor een ander doel dan de bedoeling van deze wet is. Enkele relevante citaten:

- Als er bijvoorbeeld sprake van zou zijn van een wapen in de auto, dan gebruik ik hier de Wegenverkeerswet voor.

- Info vastleggen van personen die op de briefing staan is voor mij een doel om staandehoudingen en controles uit te voeren.

- Ik gebruik bij een staandehouding dan de Wegenverkeerswet. Het wordt vaak op die manier gebruikt of misbruikt.
- Tijdens de HIC (High-Impact Crime – de onderzoeker) controles zeg ik dat het om een verkeerscontrole gaat, terwijl het juist om de High-Impact crimes gaat.
- Ik zeg dat ik voor de Wegenverkeerswet controleer maar dat is dan de achterliggende gedachte. Ik kom als het ware 'binnen' met de wegenverkeerswet. Als ik zou zeggen dat het om inbraakpreventie of –controle gaat, dan heb je de kans dat je meteen tegen een muur aanloopt.
- Wanneer ik een auto aan de kant wil zetten is er altijd wel iets dus dat is niet echt nodig. Dan zet ik die auto aan de kant voor een gordel of zijn verlichting etc. Dan kan ik gewoon in gesprek.
- Wanneer ik een auto zie die ik aan de kant wil hebben omdat hij opvalt kan ik altijd naar een rijbewijs vragen toch. Dat is geen misbruik. Zo heb ik dat geleerd.
- Wanneer iemand opvalt omdat hij een petje draagt doe je gewoon een controle op grond van de Wegenverkeerswet.

Etnisch profileren, een discussie

Een onderzoek naar etnisch profileren bij de eenheid Zeeland - West Brabant

Netwerk Multicultureel Vakmanschap

Door: ; Hoofdagent Politie Zeeland-West Brabant
 ; Medewerker I&S politie Zeeland-West Brabant
 ; Brigadier Politie Zeeland-West Brabant
 ; Hoofdagent Politie Zeeland-West Brabant

Versie: maart 2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Probleemstelling	3
1.3 Doelstelling	3
2. Onderzoeksvragen	4
2.1 Hoofdvraag	4
2.2 Deelvragen	4
3. Definities	5
3.1 Profilering in algemene context	5
3.2 Profilering in het kader van rechtshandhaving	5
3.3 Discriminatie	5
3.4 Discriminatie in het kader van profilering	6
4. Onderzoek	7
4.1 Bewustzijn in etnisch profileren	7
4.2 Het verband tussen discriminatie en etnische profilering	8
4.3 Problemen als gevolg van discriminerende etnische profilering	9
4.4 De rol van de media omtrent etnisch profileren	9
5. Conclusies en aanbevelingen	11
5.1 Conclusies	11
5.2 Aanbevelingen	12
6. Bijlage: Interview Paul Mutsaers	13
7. Bijlage: grafieken en resultaten	17
8. Bronnenlijst	20

1. Inleiding

Dit hoofdstuk is een inleiding op het onderzoek naar Etnisch profileren. In dit hoofdstuk worden de aanleiding, de probleemstelling en de doelstelling behandeld.

1.1 Aanleiding

In oktober 2013 heeft Amnesty International een zeer kritisch rapport uitgebracht over het onderwerp 'Proactief politieoptreden leidt tot discriminatie in Nederland'. Volgens hen maakt de politie in Nederland zich bij controles schuldig aan discriminatie. Bij onder andere identiteit en verkeerscontroles zou de politie vaker allochtonen uitpikken dan autochtonen. Wanneer de politie dit doet, kan dit volgens Amnesty de verstandhouding tussen de politie en etnische minderheden beschadigen.

Etnisch profileren is het vooringenomen controleren door de politie van personen op grond van uiterlijke kenmerken (op basis van ras, etniciteit, nationaliteit en religie), terwijl er geen objectieve rechtvaardiging voor een dergelijke controle bestaat, zoals concrete aanwijzingen om iemand te verdenken van strafbaar handelen. Verschillende onderzoeken lijken er op te wijzen dat politiemedewerkers personen controleren op basis van onderbuik gevoelens, uiterlijke kenmerken en stereotiepe beelden van mogelijke verdachten.

1.2 Probleemstelling

Etnisch profileren is een vorm van discriminatie en daardoor in strijd met de mensenrechten. Het draagt bij aan negatieve beeldvorming over etnische minderheden, schaadt de legitimiteit van de Nederlandse politie en is volgens onderzoek van Amnesty International waarschijnlijk niet effectief voor de bestrijding van criminaliteit.

1.3 Doelstelling

Met deze paper willen wij inzichtelijk maken waarom politiemedewerkers in de praktijk gebruik maken van bepaalde selectiemethoden en of politiemedewerkers zich bewust zijn van het etnisch profileren bij controles. Door te onderzoeken op welke manier politiemedewerkers bepaalde selectiemethoden op een goede manier kunnen toepassen, kunnen aanbevelingen worden gedaan richting de eenheidsleiding. Het netwerk Multicultureel Vakmanschap kan deze kennis beschikbaar stellen binnen de verschillende eenheden en teams.

2. Onderzoeksvragen

In dit hoofdstuk worden de hoofdvraag en de deelvragen benoemd waarop onderzoek zal worden gedaan.

2.1 Hoofdvraag:

In hoeverre zijn politiemedewerkers van de eenheid Zeeland - West Brabant zich bewust van etnisch profileren bij politiecontroles?

2.2 Deelvragen:

- Weten de politiemedewerkers van de eenheid Zeeland - West Brabant wat etnisch profileren is?
- Wat is het verband tussen discriminatie en etnisch profileren?
- Wat zijn de problemen voor politieoptreden voor groeperingen als gevolg van discriminerende etnische profilering?
- In welke mate speelt de media een rol omtrent etnisch profileren door politiemedewerkers?

3. Definities

In dit hoofdstuk worden de belangrijke definities benoemd welke betrekking hebben op het onderzoek.

3.1 Profilering in algemene context

Op een algemeen niveau betreft profilering het indelen van mensen op grond van hun kenmerken. Dit zijn zowel "onveranderlijke", zoals geslacht, leeftijd, etniciteit en lengte, als "veranderlijke", zoals gewoonten, voorkeuren en andere gedragskenmerken. Leden van minderheden die volgens deze kenmerken worden gedefinieerd, zijn wettelijk beschermt tegen discriminatie. Als de profilering plaatsvindt aan de hand van die kenmerken, is de kans groot dat er sprake is van discriminatie tegen leden van die groeperingen. Dat komt doordat profilering berust op aannames over hoe mensen zich gedragen op grond van een bepaald kenmerk dat kan worden vastgesteld. Als we bijvoorbeeld een profiel opstellen op basis van ras, dan nemen we in feite aan dat veel mensen van dat ras ongeveer dezelfde voorkeuren en meningen hebben en zich op diezelfde manier gedragen. (Bureau van de Europese unie voor de grondrechten, 2010)

3.2 Profilering in het kader van rechtshandhaving

Profilering op het gebied van immigratie, asiel of douane waarbij nationaliteit, op een andere manier relevant kan zijn voor de totstandkoming van beslissingen, blijft daarom buiten beschouwing. Dit geldt ook voor ras, etniciteit of religie. Steeds wanneer een functionaris een bevoegdheid kan uitoefenen, kan er sprake zijn van profilering. Dit doordat de beslissing om die bevoegdheid te gebruiken mede kan worden ingegeven door overwegingen als iemands ras, etniciteit of religie. Voorbeelden van dit soort bevoegdheden zijn:

- identiteitscontroles;
- aanhouding en fouillering respectievelijk doorzoeking van voetgangers en voertuigen;
- aanhouding en fouillering van groepen;
- uiteendrijven van groepen;
- waarschuwingen, arrestaties of detenties;
- Invallen
- bewakingsactiviteiten;

(Bureau van de Europese unie voor de grondrechten, 2010)

3.3 Discriminatie

Discriminatie is het maken van onderscheid op onterechte gronden, met andere woorden: discriminatie is het ongelijk behandelen van mensen op basis van kenmerken die er niet toe doen.

De wetgeving over gelijke behandeling verbiedt discriminatie op grond van de volgende kenmerken: godsdienst, levensovertuiging, politieke overtuiging, ras, geslacht, nationaliteit, seksuele voorkeur, burgerlijke staat, handicap of chronische ziekte, leeftijd, arbeidsduur en soort contract. We noemen dit de discriminatiegronden. (Art.1 Midden Nederland 2013)

3.4 Discriminatie in het kader van profilering

Discriminatie in het kader van profilering betreft discriminatie, die eenvoudig is vast te stellen omdat er dan sprake is van een afwijkende behandeling op onwettige gronden. Volgens de Richtlijn gelijke behandeling ongeacht ras, een van de belangrijkste rechtsinstrumenten op dit gebied, is er discriminatie. Wanneer iemand op grond van ras of etnische afstamming ongunstiger wordt behandeld dan een ander in een vergelijkbare situatie wordt, is of zou worden behandeld. Een typisch voorbeeld hiervan is de aanhouding van een lid van een etnische minderheid op verdenking

van het begaan van een misdrijf uitsluitend of overwegend omdat hij of zij lid is van die etnische minderheid. (Bureau van de Europese unie voor de grondrechten, 2010)

()

(

4. Onderzoek

In dit hoofdstuk worden de hoofdvraag en de deelvragen uitgewerkt aan de hand van de onderzoeksresultaten.

4.1 Bewustzijn in etnisch profileren

Naar aanleiding van de hoofdvraag: "In hoeverre zijn politiemedewerkers van de eenheid Zeeland – West Brabant zich bewust van etnisch profileren bij politiecontroles" hebben wij een onderzoek gehouden onder de executieve politiemedewerkers in de eenheid Zeeland – West Brabant. Dit onderzoek is onder andere uitgevoerd aan de hand van een enquête welke op de intranet site van de eenheid Zeeland – West Brabant is geplaatst. De enquête is opgebouwd uit een zestal meerkeuzevragen, welke beantwoord konden worden met A,B, C en D en waarbij meerdere antwoorden konden worden gekozen. Achter de antwoorden staan de resultaten van de gekozen antwoorden door de politiemedewerkers. Hierop kregen wij de volgende onderzoeksresultaten:

Weet jij wat etnisch profileren is?

A) Ja	122
B) Nee	2
C) Deels	29
D) Nog nooit van gehoord	1

Denk jij dat etnisch profileren voorkomt binnen jouw eenheid?

A) Ja	124
B) Nee	9
C) Weet ik niet	23
D) Ik weet niet wat etnisch profileren inhoudt	0

Word jij beïnvloed door de media wat betreft etnisch profileren?

A) Dat denk ik wel	55
B) Ik niet	47
C) Weet ik niet	10
D) Dat zou kunnen	43

Waar gebruik jij controles en/of staandehouding voor?

A) Bij overtredingen en/of misdrijven	135
B) Uitsluitend voor identiteitscontroles	39
C) Om mijn diensttijd rond te komen.	5
D) Uit nieuwsgierigheid. Ik controleer mensen die ik niet ken	40

Wanneer vind jij personen of gedragingen verdacht?

A) Hangt af van de plaats en/of het tijdstip	135
B) Leden van bepaalde doelgroepen zijn meer verdacht dan anderen	52
C) Uiterlijke kenmerken zijn belangrijk	39
D) Geen van de hierboven genoemde redenen	11

Welke selectiemethoden gebruik je voor je controles?

A) Op basis van nieuwsgierigheid	30
B) Op basis van uiterlijke kenmerken	38
C) Willekeurig	20
D) Op basis van feiten en omstandigheden	145

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat een overgroot deel van de politiemedewerkers bekend is met de definitie etnisch profileren en beaamt dat etnisch profileren voorkomt binnen de eenheid Zeeland – West Brabant. Ook blijkt dat zij wel eens gebruik maken van deze selectiemethode maar dat het overgrote gedeelte selecteert op basis van feiten en omstandigheden evenals het gebruiken van controles voor overtredingen en misdrijven.

Naast het onderzoek wat wij hebben gedaan via de intranetsite hebben we gevraagd aan een groep politiemedewerkers hoe zij tegen etnisch profileren aankijken. We zijn mee gegaan naar een "road block", zoals dat in de politiecultuur wordt genoemd. Dit betreft een staande politiecontrole waarbij willekeurig voertuigen uit het verkeer worden gepikt. Hieruit bleek dat Marokkanen en personen van een zichtbare etnische afkomst, relatief vaker staande worden gehouden. Op de vraag aan de agenten die de voertuigen uit het verkeer haalden werd gevraagd waarom dit zo was. Het zou een doelgroep betreffen werd gezegd.

Ook bij controles in de avonduren zouden Marokkanen en personen van een zichtbare etnische afkomst vaker worden staande gehouden. Het zou de context zijn waarin ze zich begeven en niet de etniciteit die ze hebben die hen verdacht maakte werd verteld. Zo werd gezegd dat Marokkaanse jeugd vaker rondhangt op straat wegens omstandigheden thuis wat wordt bevestigd in het onderzoek van Jan Dirk de Jong (2007). Omdat de Marokkaanse jongeren ook vaak in de late uren nog op straat te vinden zijn is het een "logisch" gevolg dat ze vaker worden gecontroleerd. Hoewel veel agenten zeggen van mening te zijn dat je misschien meer argwaan hebt bij Marokkaanse jongens, maar dat je niet naar dit gevoel moet handelen en je ze hetzelfde moet behandelen als Nederlandse jongens, vinden veel agenten toch dat Marokkanen eerder controlewaardig zijn. "Relatief gezien is de kans namelijk wat hoger dat ze een strafbaar feit zullen plegen" zo wordt gezegd. Deze relatieve kans is gebaseerd op wat bekend is bij de politie. Namelijk dat de lijst van woninginbrekers voornamelijk gevuld wordt door Marokkaanse burgers, dat van de veelplegers hetzelfde gezegd kan worden, dat ook in de opsporingsrubrieken van de vakbladen van de politie en de recherche, vooral leden van etnische minderheden staan en dat Marokkanen worden oververtegenwoordigd in de criminaliteitscijfers. Aangezien deze gegevens ook een gevolg kunnen zijn van het handelen van de politie, zou dit niet als basis mogen dienen voor het eerder controlewaardig zien van Marokkanen. De agenten zelf zien etnisch profileren als legitiem en doeltreffend middel, voortkomend uit de 'objectieve' realiteit van criminaliteitscijfers zo zegt het onderzoek Dowler & Fleming (2006). Etnische profilering komt niet per definitie voort uit negatieve stereotypen die bestaan over een groep die ook agenten kunnen beïnvloeden in hun verdenkingen. De agenten zijn zich bewust van de vooroordelen die ze mogelijk hebben en proberen te voorkomen dat deze vooroordelen leidend worden in hun werk. "Ook al ben je als persoon bevooroordeeld, dan moet je hier als agent nooit naar handelen" aldus een politiemedewerker. Het lijkt eerder alsof ze ervan overtuigd zijn dat ze in hun recht staan om etnische profilering te gebruiken, omdat de bij hen bekende criminelen veelal van Marokkaanse afkomst zijn. Hierbij lijken ze niet te beseffen dat ook etnische profilering als discriminatie wordt gezien door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

4.2 Het verband tussen discriminatie en etnische profilering

Volgens een algemeen beginsel in het internationaal recht is directe discriminatie op basis van ras, etniciteit of religie nooit gerechtvaardigd dan wel rechtmatig. Dit verbod is zo fundamenteel dat discriminatie volgens het internationaal recht zelfs niet is toegestaan in een algemene noodtoestand. Daaronder vallen ook ernstige bedreigingen voor de veiligheid. Er is nog geen hof op Europees niveau in de gelegenheid geweest specifiek uitspraak te doen over het concept van etnische profilering in het kader van de rechtshandhaving. In recente jaren zijn er echter wel diverse rechtszaken geweest op nationaal en op internationaal niveau naar aanleiding van controles door de politie.

Als je kijkt naar de voorschriften die zijn vastgelegd in het internationaal recht en in diverse rechtszaken, kunnen we concluderen dat in situaties waarin de politie aanhoudingen of staandehoudingen verricht en zich daarbij uitsluitend of overwegend laat leiden door iemands ras, etniciteit of religie, er sprake is van discriminatie en schending van de wet. Met overwegend wordt bedoeld dat de betrokkenen niet zouden zijn aangehouden als hun ras, etniciteit of religie anders was geweest. Hoewel ras, etniciteit of religie één van de factoren kan zijn die de politie in overweging neemt, mogen zij niet de enige of belangrijkste reden zijn voor de aanhouding.

4.3 Problemen als gevolg van discriminerende etnische profilering

Profilering volgens globale categorieën als ras, etniciteit of religie kan diverse nadelen hebben. Wat rechtshandhaving betreft is het grootste probleem dat de verstandhouding met minderheden onder druk kan komen te staan. Het zou ondermijnend kunnen werken voor de effectiviteit van politiemethoden die afhankelijk zijn van de medewerking van de bevolking en kan bovendien leiden tot gevoelens van wrok onder de betrokken groeperingen. Er zijn volgens Amnesty International ook twijfels of de inzet van algemene profielen bij het opsporen van misdrijven in feite wel effectief is en of het vangstpercentage bij aanhoudingen en fouilleringen daardoor wel hoger wordt. Vaak wordt door rechtshandavinginstanties naar voren gebracht dat profilering volgens globale ras- of etnische kenmerken gewoon een "goede politiepraktijk" is. Met andere woorden, een effectief controlemiddel. De politie maakt algemeen gebruik van sociaaleconomische en demografische kenmerken, zoals ras of etniciteit, om patronen in strafbare feiten te onderscheiden, waarbij bepaalde misdrijven worden beschouwd als meer gebruikelijk onder leden van bepaalde minderheden. Op grond hiervan wordt gezegd dat het beleid voor rechtshandhaving gericht dient te zijn op bepaalde gemeenschappen met betrekking tot bepaalde misdrijven. Het is aannemelijk dat in bepaalde samenlevingen etnische groeperingen, wat strafbare feiten betreft, duidelijke profielen vertonen die worden beïnvloed door factoren. Er zijn aanwijzingen dat de frequentie waarmee staandehoudingen voor controle en fouillering plaatsvinden, niet noodzakelijkerwijs overeenstemt met de percentages strafbare feiten onder etnische of raciale groeperingen. Met de "effectiviteit" van politiecontroles te testen zijn daarom gegevens nodig op twee gebieden namelijk;

- Gegevens over eventuele onevenredigheid door na te gaan hoe vaak verschillende etnische groeperingen voor controle worden staandegehouden en gefouilleerd volgens de bestaande praktijken ten opzichte van de bevolking in het algemeen en ten opzichte van de bevolking die op bepaalde tijden op bepaalde plaatsen voor controle kan worden staandegehouden.
- Gegevens over het feitelijke vangstpercentage van een politiecontrole, waarmee wordt bedoeld of de politie bewijs heeft gevonden dat de wet is overtreden.

4.4 De rol van de media omtrent etnisch profileren

Uit literatuuronderzoek blijkt dat de ideeën en meningen van mensen over criminaliteit worden beïnvloed door zowel media als televisie en internet. Wanneer er in het nieuws veel wordt gesproken over criminaliteit wekt dat het idee dat er veel criminaliteit in de omgeving is. Dit hoeft dan niet meteen de realiteit te zijn. Journalisten voeden de kijkers met zware verhalen over geweldsmisdrijven en opzienbarende moorden, want dat vindt het publiek interessant. De media creëren dus een onjuist beeld van de criminaliteit dat door velen als waar aangenomen wordt. Hoe dichterbij de berichtgeving komt, hoe onveilig men zich voelt. De termen 'mediahype' en 'morele paniek' worden in deze gevallen vaak gebruikt. Journalisten maken een probleem dan veel groter dan het is. De burgers pikken dit op wat vervolgens weer nieuwe media aandacht met zich meebrengt. Wanneer een maatschappelijk verschijnsel 'opeens' wordt gedefinieerd als een gevaar, is er sprake van morele paniek. Die paniek wordt gevoed door gelovigen, politici, experts en hulpverleners, maar media initiëren het proces en zwingelen de morele opwindning aan.

Zo geldt dit ook voor etnische profilering. Etnische minderheden worden steeds vaker als een gevaar gezien en crimineel gedrag wordt als een kenmerk gezien van etnische minderheden, een gevoel dat ook wordt versterkt door de media. In krantenberichten en op het nieuws wordt steeds vaker de etniciteit vermeld. Daarnaast vallen bepaalde individuen of groepen de politiemensen meer op en deze verdachten krijgen daarom meer aandacht van de politie. Zo ook blijkt uit de resultaten van de enquête dat het merendeel van de politiemedewerkers zich laten beïnvloeden of deels laat beïnvloeden door de media.

5. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden op basis van onderzoeksresultaten conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Dit zal gedaan worden door de onderzoeksvraag met behulp van de deelvragen te beantwoorden.

5.1 Conclusies

Leden van etnische minderheden zijn oververtegenwoordigd in de criminaliteitsstatistieken. In Nederland is veel onderzoek gedaan naar verklaringen voor het criminele gedrag van leden van etnische minderheden. Er is daarentegen nauwelijks aandacht besteed aan de mogelijkheid dat de oververtegenwoordiging een weerspiegeling is van selectief politieoptreden. Wij stelden daarom de vraag welke factoren van invloed zijn op de keuzes die politiemensen maken met betrekking tot het staande houden van burgers, een praktijk waarin selectief politieoptreden het duidelijkst op te merken is, en of deze selectiviteit mogelijk een verklaring is van de oververtegenwoordiging van etnische minderheden in de criminaliteitscijfers. Zo blijkt dit onder andere ook uit het onderzoek van Paul Mutsaers, antropoloog en docent aan de Universiteit Tilburg, welke in 2011 binnen de eenheid Zeeland-West Brabant een onderzoek heeft gedaan naar etnisch profileren. Zo wordt gezegd: "Als je maar genoeg zoekt in bepaalde groepen, dan ga je vanzelf wel feiten tegen komen". Politiemensen zijn meestal mensen die bepaalde spanning opzoeken. Politiemensen die een dienst hebben gehad waarbij geen meldingen zijn gevallen zeggen dat het een saaie dienst is geweest, wat eigenlijk goed zou moeten zijn. In dit soort gevallen gaan ze niet reactief te werk maar proactief en dan heb je te maken met etnisch profileren. Etnisch profileren kan alleen als je proactief te werk gaat. "Waar ga je dus naar op zoek."

Volgens de enquête en bij de rondvraag onder politieambtenaren van de eenheid Zeeland - West Brabant, blijkt dat etnisch profileren expliciet naar voren komt wanneer politieagenten zich in stereotype, negatieve bewoordingen uitlaten over migranten of bepaalde etnische minderheden of wanneer politieagenten iemands huidskleur of etnische afkomst openlijk als reden voor staandehouding dan wel controle aanvoeren. Etnisch profileren berust echter vaak op onbewuste aannames of gangbare stereotype denkbeelden over bepaalde etnische minderheden bij de politieambtenaren. Etnisch profileren leidt ertoe dat etnische minderheden onevenredig vaak worden onderworpen aan proactieve politiecontroles, terwijl er geen redelijk vermoeden van schuld of een objectief geïndividualiseerde aanwijzing voor controle bestaat. Het is bovendien een vorm van discriminatie die bijdraagt aan stigmatisering en negatieve beeldvorming over etnische minderheden en vice versa. De verstandhouding met minderheden kan onder druk komen te staan. Het zou ondermijnend kunnen werken voor de effectiviteit van politiemethoden die afhankelijk zijn van de medewerking van de bevolking en welke bovendien kan leiden tot gevoelens van wrok onder de betrokken groeperingen.

Volgens Bovenkerk (2009) speelt 'veiligheid' ook een belangrijke rol in de selectiviteit van de politie. De onveiligheidsgevoelens van burgers, die voor een groot deel worden veroorzaakt en versterkt door de media, bepalen namelijk de agenda van de criminaliteitsbestrijders. Met de privatisering van de veiligheidsindustrie is de politie steeds meer klantgericht gaan werken, waarbij de burgers tevreden moeten zijn. Veiligheid wordt als een taak van de politie gezien en als de bevolking zich onveiliger voelt, moet de politie hierop reageren. Het verminderen van angst en onveiligheid is bijna even belangrijk geworden als het verminderen van criminaliteit zelf. Hierdoor laten de politieambtenaren zich leiden door de media zoals blijkt uit de enquête.

5.2 Aanbevelingen

Het ontbreken van kwantitatieve gegevens over politiecontroles en gecontroleerde personen, ~~uitgesplitst naar leeftijd, huidskleur en geslacht, bemoeilijkt het om inzicht te krijgen in de omvang~~ en patronen van etnisch profileren. De aanbeveling van Amnesty International (2013) is dan ook dat de Nederlandse overheid en politie inspanning gaan verrichten om kwantitatieve gegevens te verzamelen over politiecontroles en het aantal gecontroleerde personen, uitgesplitst naar huidskleur, leeftijd en etnische afkomst. Een aanbeveling is een proef te doen met controleformulieren. Zelfs het Grondrechtenagentschap van de Europese Unie doet landen de aanbeveling om bij proactieve politiecontroles te werken met controleformulieren, ook wel "stop forms" genoemd. Op het controleformulier maken politieagenten melding van de reden van de controle, de uitkomst van de controle en de naam en het bureau van de betrokken politiefunctionaris. Ook dient het formulier te voorzien in de registratie van relevante persoonsgegevens van de gecontroleerde persoon, zoals geslacht, leeftijd en etnische afkomst. Uit onderzoek in andere West-Europese landen blijkt dat het gebruik van controleformulieren verschillende voordelen heeft. Het kan politiefunctionarissen ertoe bewegen hun besluit tot controle vooraf goed af te wegen. Hiermee wordt het voor burgers ook duidelijker om welke reden zij gecontroleerd worden, hetgeen ertoe kan leiden dat mensen minder snel discriminatie ervaren. Wanneer uitleg over de redenen van controle ontbreekt, kunnen mensen eerder de indruk hebben dat zij vanwege hun huidskleur of etnische afkomst worden gecontroleerd.

Volgens het onderzoek Dowler & Fleming (2006) kan discriminerende etnische profilering tegen gegaan worden door duidelijkere richtlijnen voor politiemedewerkers, scholing en het uitgeven van duidelijke signalementen. Studenten die recentelijk van de politieacademie afkomen hebben de leerlijn Multicultureel Vakmanschap gevolgd, maar collega's die al langer mee lopen hebben deze kennis niet. Hier zou een kans liggen voor het netwerk Multicultureel Vakmanschap om collega's voor te lichten en te adviseren om bij te dragen aan de bestrijding van etnisch profileren. De bewustwording onder de collega's van de gevolgen van etnisch profileren zijn van belang voor een open communicatie met de burger. Dit zou kunnen door bijvoorbeeld het opzetten van een bewustwordingstraining, het actief verspreiden van informatie over dit onderwerp of te adviseren wanneer dergelijke situaties zich voordoen in de praktijk.

Tevens ligt de taak bij politiemedewerkers en ook zeker bij de wijkagenten zich te verbinden met allochtone gemeenschappen en met hen in dialoog te gaan over dit onderwerp. Dit zodat zowel de politiemedewerker als de allochtone burger elkaar kunnen vinden in het onderwerp.

6. Bijlage: Interview Paul Mutsaers

Dit hoofdstuk bevat een interview met Paul Mutsaers, Antropoloog en docent aan de Universiteit Tilburg. Paul Mutsaers heeft in 2011 binnen de politie Zeeland-West Brabant een onderzoek gedaan naar etnisch profileren.

Ik ben Paul Mutsaers. Ik ben docent aan de Universiteit van Tilburg. Ik heb in 2007 mijn masterstudie gedaan aan de universiteit van Tilburg. Ik heb tijdens mijn studie master of organisation of cultural diversity toegespitst op diversiteitsmanagement. Ik heb bij de politie onderzoek gedaan naar ethnic profiling.

Kunt u definiëren wat ethnic profiling betekent?

In de literatuur maar ook in de media wordt het nauw gedefinieerd als een selectiemiddel, stop en search probleem. Ik denk dat het een veel breder probleem is. Dit is een onderdeel daarvan. Bijvoorbeeld bij een wijk waar veel etnische minderheden wonen wordt veel harder opgetreden dan in dorpen of wijken waar dat minder is, daar wordt veel makkelijker omgegaan met en veel meer door de vingers gezien. Dat is een stop en search probleem. Je vervalt snel in een welles nietes probleem. Dat is een eindeloze discussie en ik denk dat we ethnic profiling veel breder moeten zien. Er is een verdikking in grensgebieden, dat wil zeggen dat we heel veel papieren hebben waarbij we moeten aantonen dat we bijvoorbeeld rechtmatig in Nederland mogen blijven. Daardoor wordt er ook in andere instanties aan ethnic profiling gedaan. We zijn door middel van een koppelingswet ook verplicht om na te zien of iemand een verblijfstatus heeft. Mensen kunnen dus elk moment van hun leven gecontroleerd worden of ze een verblijfstatus hebben of niet. Natuurlijk is de wet de wet en mensen die niet rechtmatig hier mogen verblijven kunnen niet blijven, ik snap dat ook wel. Dat betekent wel dat er een soort van veralgemenisering plaats vindt. Er is een tijd terug door de minister opgeroepen aan al de burgers om op te letten en te melden. Daarin krijg je een angstige samenleving waarbij je te maken hebt met ethnic profiling door middel van een samengestelde burgerwacht die uitkijkt naar andere mensen in de samenleving. Dit is dus ethnic profiling en dat zijn enge praktijken. Als de politie dat doet, wie kunnen we dan anders vertrouwen. De politie moet er voor zorgen dat het een veilige samenleving is voor iedereen.

Zit er een dunne draad tussen discriminatie en ethnic profiling?

Ik kan zeggen dat ethnic profiling discriminatie is, dat is het gewoon. Het staat in artikel 1 van de grondwet. Je moet iedereen gelijk behandelen en dat doe je bij ethnic profiling niet. In het rapport van Amnesty international wordt dat ook beweerd.

Wat zou de politie kunnen doen om ethnic profiling te verminderen?

Ik denk dat binnen de politie de keuzes die gemaakt zijn misschien niet de goede keuzes zijn, ook al zijn het met de beste intenties. De bewustwording trainingen die door jullie gegeven zijn vind ik goed dat het gebeurt, maar ik vind het wel de eerste stap. Men grijpt heel snel terug naar we moeten de agent professionaliseren. De trainingen die daarbij gegeven worden zijn allemaal goed maar niet voldoende. Je ziet in de politieliteratuur dat ze twee wegen in gaan. De een is professionaliseren met trainingen en moreel verbonden zijn. De andere is de bureaucrativering. Dat wil zeggen dat we verbonden moeten zijn aan wetgeving en regelgeving om er maar voor te zorgen dat ze de discretionaire bevoegdheid niet mogen misbruiken. Maar bureaucratie is de laatste tijd bij wijze van meer een scheldwoord geworden. Maar het is wel dat je weet waar je aan toe bent en dat lijkt mij bij een politieorganisatie ontzettend belangrijk. Je hebt de duidelijk lijn van bureaucratie en hiërarchie nodig om ervoor te zorgen dat men niet als kippen zonder kop op straat gaan lopen. Dus als je ethnic profiling echt tegen wil gaan moet je meer papierwerk invoeren, dus het politiestelsel juist vertragen in plaats van versnellen. Dat is misschien niet populair om te zeggen nu met het snelrecht

en dergelijke, maar denk aan een bepaalde software die je kan gebruiken bij elke controle die de politie uitvoert waarbij hij of zij moet verantwoorden waarom iemand gecontroleerd is. Je moet het dus controleerbaar maken waarom een controle gebeurd. Dat is accountability, je kan dan een ratio-berekening maken per individu en per agent. Je kan kijken hoeveel mensen hij of zij heeft aangehouden en gecontroleerd en hoeveel personen een etnisch achtergrond hebben. Hierbij is het belangrijk om te kijken naar hoeveel er effectief en efficiënt zijn in een aanhouding. Je kunt dan praten over een kwaliteitsslag en kun je praten over business case. Daarmee kun je professionaliseren, je moet het niet zien als de bewustwording en de kennis van iemand, daarmee kun je ook mensen aanspreken en verantwoordelijk maken voor iets wat gebeurd op straat.

Denkt u niet dat daar weerstand op komt?

Ja absoluut. Natuurlijk.

Is het wel echt controleerbaar zo'n software applicatie? Is dat niet heel makkelijk te manipuleren?

Dat is wel zo maar als jij de identiteit van iemand moet noteren kan je dat natuurlijk niet doen. Je kan niet liegen over iemands identiteit. Je moet wel aantonen op grond van welk wet je iemand aanhoud. Als je 99 % volgens de wegen verkeerswet iemand staande houdt en er komt elke keer een aanhouding in voort voor een andere wet kan je met de politieagent in gesprek gaan hoe dat zit. Mensen kunnen altijd manipuleren.

U heeft het over moreel gevoel die gecreëerd moet worden binnen de politie. Hoe zou je dat voor elkaar kunnen krijgen?

We proberen dat al jaren door middel van diversiteitstrainingen en bewustzijnstrainingen. Ik denk dat als je moreel besef wil bereiken het dat zo veel tijd en zoveel geld kost, waarbij ik overigens denk dat dit niet bereikt kan worden en we ons beter kunnen richten op het politie-instituut rechtvaardiger maken. Je bent dan slagvaardiger ben ik van mening. Het is wel een goed begin maar ik denk niet dat je als je trainingen geeft slagvaardiger bent. Je kunt niet mensen dwingen om anders te denken.

Denkt u dat wanneer je je richt op bepaalde bevolkingsgroepen je dan ook de rotte appels eruit haalt? Om het zo maar te noemen.

Ja dat denk ik wel. Ik kan je een voorbeeld geven over een agent die mij gemaild heeft, die vertelde over dat hij moet discrimineren om zijn werk goed te doen en dat hij zich daar niet goed bij voelde. Elke keer als hij dan 15 Marokkanen had gecontroleerd er wel iemand zat die wel wat had gedaan. Dat zette hem wel aan het denken. Ik denk dat als je maar genoeg zoekt in bepaalde groepen dat je het vanzelf tegenkomt, het gebeurd.

Wordt de politie volgens u beïnvloed door zijn eigen werkzaamheden? Dit omdat we vaker te maken krijgen met bepaalde groepen, wij ons ook richten op die groepen.

Ja dat denk ik wel. Je krijgt een negatieve spiraal. Dan krijg je het kip en het ei verhaal. We moeten zelf reflectief zijn.

Heeft het ook te maken met zoeken naar actie van collega's? Als de politieambtenaar een paar auto's hebben gecontroleerd met oudere mensen erin, het dan niet bevredigend is voor de politieagent.

Ja dat denk ik wel. Politie mensen zijn ook mensen die bepaalde spanning opzoeken. Naar mate je wat ouder wordt is die spanning minder en ga je daar anders mee om, dat is zeker een element. Politie mensen die een dienst hebben gehad waarbij geen meldingen zijn gevallen zeggen dat het een saaie dienst is geweest, welke eigenlijk goed is. Maar dan gaan ze niet reactief werken maar proactief

te werk en dan heb je te maken met ethnic profiling. Ethnic profiling kan alleen als je proactief te werk gaat. Daar zijn dus bepaalde risico's aan proactief werken verbonden, waar ga je dus naar op zoek.

U heeft net twee wegen genoemd, over bureaucratie en bewustwording. Ik wil graag daar nog een stapje in terugnemen. Kun je niet aan het begin van de selectieprocedure voor de politie beginnen? Naar wie zijn wij op zoek binnen de politie? Wat voor types moeten het zijn? Moeten we selecteren op cowboys, boevenvangers of dienstverlener, kunnen we daar iets mee?

Cowboys hebben we genoeg bij de politie. Ik heb een gesprek gehad met een wijkagent die zelf onderzoek heeft gedaan. Hij zei dat er in de gesprekken die gevoerd werden met aankomende politieagenten daar al een "witte blik" in zat bij de selectoren. Ze moesten kijken naar assertiviteit, initiatief tonen, kop boven het maaiveld uitsteken, je moet dit je moet dat. Hij zei dat de kracht juist bij een Turkse of Marokkaanse agent lag, dat afwachten en aftasten juist een goede eigenschap is. Toch bleven ze bij de selectieprocedure, het waren bepaalde profielen en identiteitsstroken die bij een politieagent volgens hen gewenst waren. Ik ben het eens met de wijkagent en denk dat we bij de selectieprocedure behoorlijk wat kunnen winnen als we niet specifiek uitgaan van een bepaald patroon. We hebben bij de politie handhavers en dienstverleners nodig. Ik denk dat we daarmee veel kunnen winnen. Ik vind dat er ook meer diversiteit binnen de politie moet komen.

U bent tijdens uw studie een onderzoek gaan doen bij de politie die uiteindelijk over etnisch profileren ging. Hoe heeft de politie organisatie u ontvangen?

Ik heb in 2007 mijn master scriptie onderzoek gedaan. Dit was een verkennend onderzoek naar de etnische verschillen binnen de politie. Ik heb in Gouda Alphen aan de Rijn, Leiden, Eindhoven, Tilburg, Breda, Dongen en Oosterhout 20 interviews gehouden met politiemensen. Ik wilde de verschillen binnen de politie naar loopbaanmogelijkheden onderzoeken. Met name naar wat de mogelijkheden waren voor mensen met een Nederlandse achtergrond en mensen met een migratie achtergrond, ook wel post migranten genoemd, oftewel de 2e of 3e generatie migranten. Ik heb gekeken naar de organisatiefactoren in termen van leiderschap, human resource management, alle dagelijkse politie praktijken, fricties tussen street cops en management cops. Dat was om te kijken hoe het komt dat migranten binnen de politie nog altijd niet zo ver door geklommen zijn naar de top en ondervertegenwoordigd zijn. Toen in die tijd was het 6% landelijk versus 1.1% in Nederland als geheel. Dat is een behoorlijk verschil en in die tijd was Bert Poelert aangesteld als directeur van het landelijk expertise centrum diversiteit. Hij sprak toen ook over institutioneel racisme, institutioneel discriminatie, dat was best heftig. Het waren ook behoorlijk heftige woorden die hij gekopieerd had over de gebeurtenissen in London, waarbij een jongen was neergeschoten. Dit was een negroïde jongen. Het onderzoek was zwaar onder de maat geweest en toen is er dus gesproken over institutioneel racisme. Een rechter in Engeland heeft toen een onderzoek in laten stellen bij de politie in Londen waarbij dus naar voren kwam dat het institutioneel racisme betrof. Dat rapport heeft Bert Poelert overgenomen, wat heel dapper was van hem, wat echt kritiek opleveren over het instituut en niet op personen. Dat was voor mij het moment om mijn interviews te starten. Daarnaast heb ik nog eens 18 interviews en 18 dagboeken verzameld van agenten. Ik heb agenten gevraagd over het hele land om voor een week een dagboek bij te houden van de concrete momenten met betrekking tot diversiteit etniciteit, ras, wat relevant werd op de werkvloer. Dit waren momenten en interacties tussen burgers en agenten, agenten onderling, agenten en leidinggevenden en omdat te analyseren wat voor effecten dat had en wat voor carrière mogelijkheden er waren. Het was nog altijd gericht op interne vraagstukken binnen de organisatie.

Ik ben toen in 2011 begonnen bij de politieacademie. Ik was dus student af en kon fulltime mijn aandacht richten op het onderzoek, ik ben mee gaan lopen met collega's van jou, waaronder een half jaar in Amsterdam, een half jaar in Tilburg en een maand of drie vier in Bergen op Zoom. Dat was niet elke dag maar een dag of drie a vier keer per week. Het was dus echt veldwerk, antropologisch

veldwerk. Dat was voor mij super interessant en ik moest toen ook kijken naar wat er gebeurde op straat. Ik had eerst een vrij beperkte blik en dat was ook bewust opgesteld. Ik ben me toen meer gaan richten op migranten, vriendelijke of vijandige politie activiteiten op straat, scheefgroei in road blocks en etnisch profileren, maar ook positieve dingen zoals best practices waar het gaat om eerwraak. Het was mooi te zien hoe dat werd opgepakt, maar ik bleef steeds maar met het idee over institutioneel racisme. Toen kwam ook het rapport van Sinan Cankaya uit over zijn onderzoek bij politie Amsterdam. Als je dan nu kijkt naar de reactie van de politietop waaronder Bouwman in het congres in Amsterdam, zegt hij dat ethnic profiling systematisch gebeurt maar hoogstens incidentele gebeurtenissen zijn.

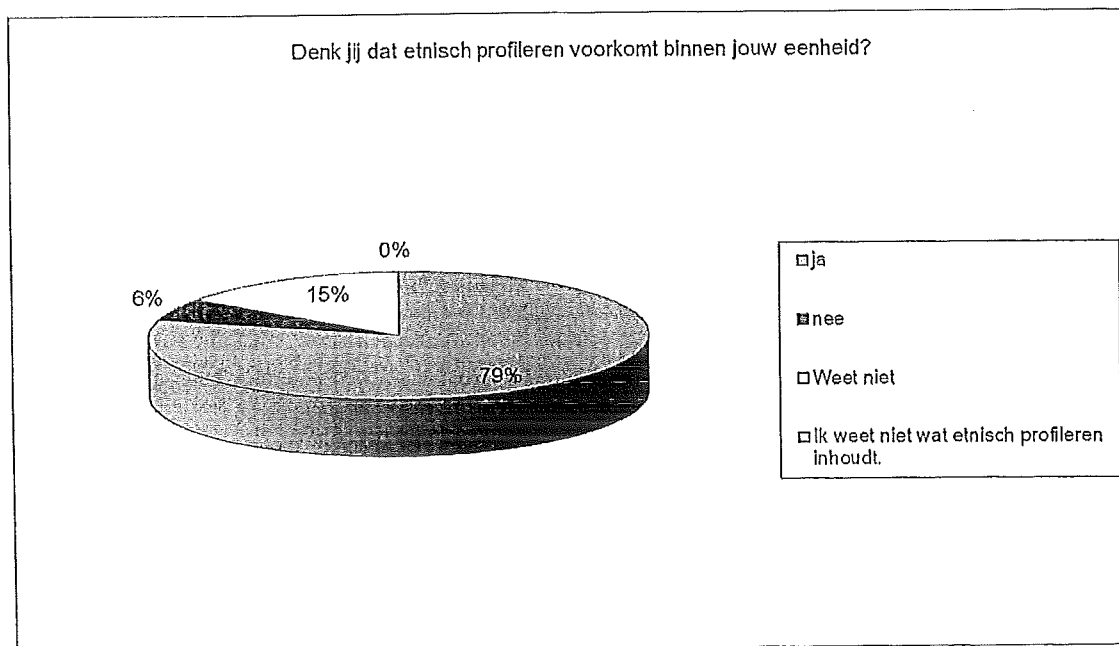
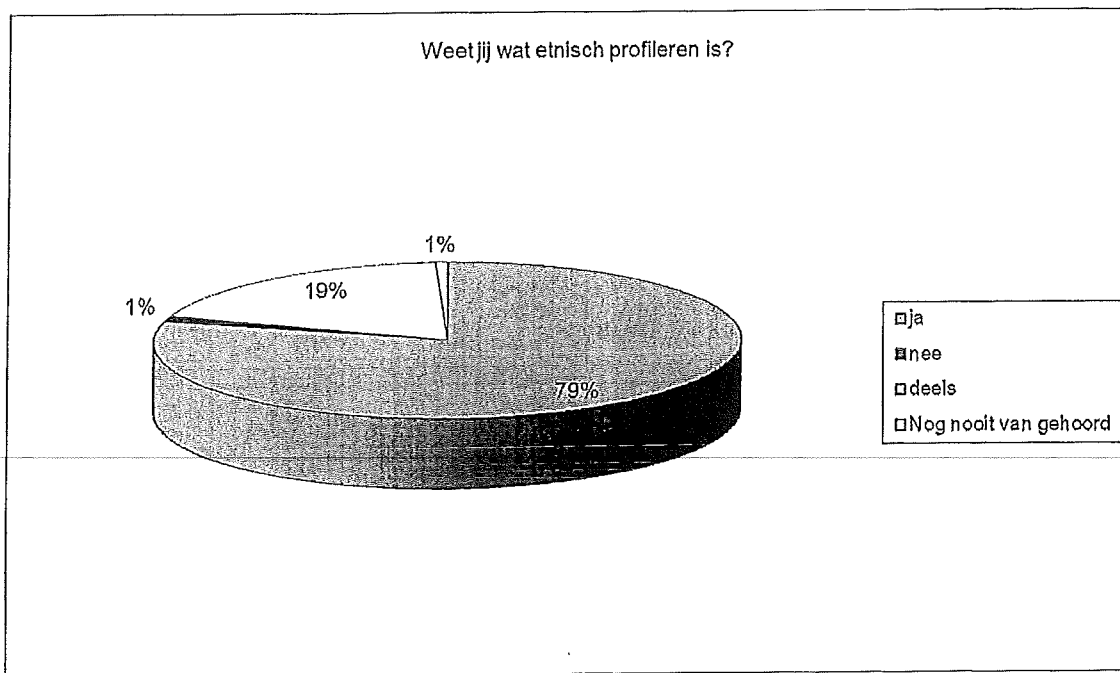
Heeft u dat tijdens uw onderzoek ook zo ervaren wat de korpschef van de nationale politie Gerard Bouwman zegt?

Nee juist niet. Wat Bouwman zegt is dat het hoogstens incidentele gebeurtenissen zijn, gebaseerd op bepaalde situaties en personen. Ik heb dat tijdens mijn onderzoek toen ik meegelopen heb met de politie niet zo ervaren. Ik denk wel dat Bouwman het goed bedoelt hoor, dat is niet mijn kritiek maar ik ben van mening dat het wel systematisch gebeurt.

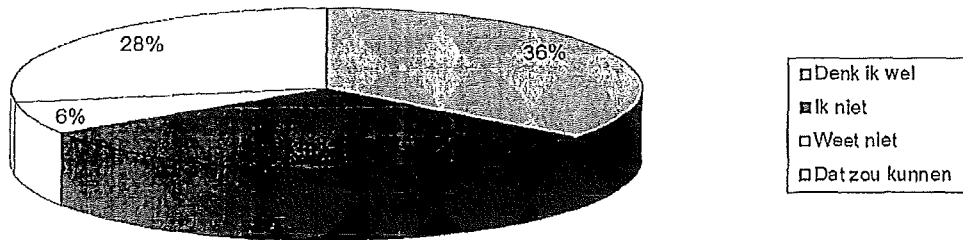
Neem bijvoorbeeld de illegalen quotum waarbij de vreemdelingenpolitie moet gaan werken. Dat wijst er al op dat het hierbij gaat om instructies om expliciet te letten op mensen met een andere huidskleur of origine om een quotum te moeten halen. Ik kan het niet geloven dat het niet kan leiden tot ethnic profiling. Ik zag ook in het onderzoek dat ik heb gedaan gewoon dat het wel gebeurt. Dat mensen geïnstrueerd werden op doelgroep wijze te handelen. Roadblock: u mag doorrijden want u behoort niet tot de doelgroep. Dat is ethnic profiling puur sang en niet te koppelen aan een individu maar wat geïnstrueerd is. Dat is onlosmakelijk verbonden met het beleid. Er zitten ook hele goede collega's bij die zich hiertegen verzetten en zeggen dat ze hun werk niet goed kunnen doen en dat ze genoodzaakt zijn om te discrimineren. De druk wordt ook alsmaar groter, Charlie Hebdo en dat soort zaken. De Franse overheid gaat nu veel meer investeren in terrorismebestrijding. Begrijp me niet verkeerd. De druk wordt alsmaar groter om nog meer te profileren en het is geen individueel fenomeen maar een structureel fenomeen. Begrijp me niet verkeerd. Ik verafschuw alle terroristisch activiteiten en verafschuw wat er in Parijs is gebeurd.

7. Bijlage: grafieken en resultaten

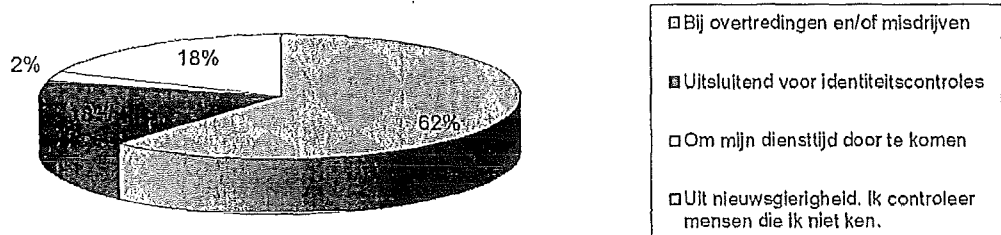
Dit hoofdstuk bevat een bijlage van resultaten uit de enquête, welke verwerkt zijn in grafieken.

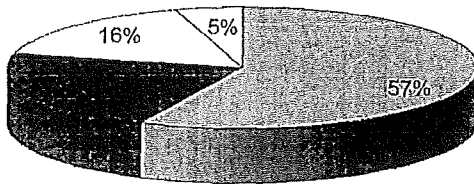
Word jij beïnvloed in je werk door de media wat betreft etnisch profileren?

Waargebruik jij controles en/of staandehouding voor?

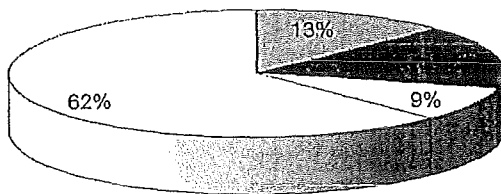

Wanneer vind je personen of gedragingen verdacht?

- Hangt van de plaats en/of het tijdstip af
- Leden van bepaalde doelgroepen zijn meer verdacht dan anderen
- Uiterlijke kenmerken zijn belangrijk
- Geen van de hierboven genoemde redenen

Welke selectiemethoden gebruik je voor je controle?

- Op basis van nieuwsgierigheid
- Op basis van uiterlijke kenmerken
- Willekeurig
- Op basis van feiten en omstandigheden

8. Bronnenlijst

Amnesty International. (2013). Proactief politieoptreden vormt risico voor mensenrechten. Geraadpleegd op 10 februari 2015, van <http://www.amnesty.nl/dossier-etnisch-profileren>

Art 1. (2007) Voorkomt en bestrijdt discriminatie. Geraadpleegd op 10 februari 2015, van <http://www.art1.nl>

Bovenkerk, F. (2009). Wie is de terrorist? Zin en onzin van etnic profiling. Rotterdam: Uitgeverij Ger Guijs.

Bureau van de Europese Unie voor grondrechten. (2010). Discriminerende etnische profilering. Begrijpen en voorkomen: een gids. Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie.

Buro Janssen & Janssen. (2006). Onderzoek Dowler & Fleming. Geraadpleegd op 10 februari 2015, van <http://www.bureaujanssen.nl>

Buro Janssen & Janssen. (2007). Onderzoek Jan Dirk de Jong. Geraadpleegd op 10 februari 2015, van <http://www.bureaujanssen.nl>

Cankaya, S. (2012). De controle van marsmannetjes en ander schorriemorrie. Het beslissingsproces tijdens proactief politiewerk. Den Haag: Boom Lemma.

Huijsen, M. (2011). Een verdacht profiel. Selefcief politieoptreden. Geraadpleegd op 10 februari 2015, van <http://www.burojanssen.nl/pdf/eenverdachteprofielVenendaal.pdf>

Landelijk ExpertiseCentrum Diversiteit. (2012). De samenleving (b)en jij. Diversiteit, onlosmakelijk onderdeel van het politiewerk. Apeldoorn: LECD

Open Society Justice Initiative November. (2013) Projects ethnic profiling in Europe. Geraadpleegd op 10 februari 2015, van <http://www.opensocietyfoundations.org/projects/ethnic-profiling-europe>